



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ  
ΤΜΗΜΑ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ  
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών  
«ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ»  
Ακαδημαϊκό έτος 2022-2023

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ  
της ΜΠΑΚΑ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΣ (Α.Μ.: ΜΔΙ2227)

ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΓΙΑ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟΥΣ  
ΣΚΟΠΟΥΣ  
PROCESSING OF PERSONAL DATA FOR JOURNALISTIC PURPOSES

Επιβλέπουσα : Καθηγήτρια Λίλιαν Μήτρου

Πειραιάς, Ιούλιος 2025

### **Αφιερώσεις**

Στην καθηγήτριά μου, κυρία Λίλιαν Μήτρου, για την καθοδήγηση της. Η συμβολή της στην ολοκλήρωση αυτής της εργασίας υπήρξε καθοριστική.

Στη μνήμη του Αλέξη Κούγια, που με ενέπνευσε να ασχοληθώ με υποθέσεις υψηλού κοινωνικού και νομικού ενδιαφέροντος. Η επιρροή του υπήρξε καταλυτική στην επαγγελματική μου πορεία.

Στον Παύλο, στην μητέρα μου και στον αδερφό μου, Σωτήρη, που άκουγαν στωικά (ή σχεδόν στωικά) την γκρίνια μου σε κάθε στάδιο αυτής της εργασίας — και παρ' όλα αυτά, συνέχισαν να με αγαπούν το ίδιο.

«...Έχει γίνει συνήθεια να διακηρύσσουμε τα δικαιώματά μας με απώτερο σκοπό να αμελήσουμε τα καθήκοντά μας...»

Νικολά Γκομέζ Ντάβιλα

Κολομβιανός συγγραφέας, 1913-1994

## ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

|                                                                                                                          |    |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....                                                                                                      | 7  |
| ΠΕΡΙΛΗΨΗ .....                                                                                                           | 8  |
| 1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ .....                                                                                                        | 10 |
| 2. ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΖΩΗ .....                                                                             | 12 |
| 2.1. Ιστορική αναδρομή προσωπικών δεδομένων.....                                                                         | 12 |
| 2.2. Ορισμοί για τα Προσωπικά Δεδομένα -Οριοθέτηση και Ορισμοί για τα<br>Προσωπικά Δεδομένα και την Επεξεργασία.....     | 14 |
| 2.3. Βασικές αρχές για την επεξεργασία των δεδομένων.....                                                                | 16 |
| 2.4. Ειδικές κατηγορίες των προσωπικών δεδομένων και μέτρα προστασίας τους.....                                          | 17 |
| 2.5. Σχέση Προστασίας Δεδομένων και Ιδιωτικής Ζωής: Ζήτημα Νομικής Οριοθέτησης.....                                      | 20 |
| 3.ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΕΚΦΡΑΣΗΣ, Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΜΜΕ ΚΑΙ Η ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ.....                                                  | 25 |
| 3.1. Ελευθερία έκφρασης.....                                                                                             | 25 |
| 3.2. Η ισορροπία μεταξύ του δικαιώματος της ελευθερίας έκφρασης και της προστασίας<br>των προσωπικών δεδομένων.....      | 31 |
| 3.3. Τα ΜΜΕ ως δημόσιοι φύλακες με δικαιώματα και υποχρεώσεις.....                                                       | 33 |
| 3.3.1 Τι προβλέπει ο Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων για<br>δημοσιογραφικούς σκοπούς.....                 | 36 |
| 3.3.2 Η «δημοσιογραφική εξαίρεση» που προβλέπει ο ΓΚΠΔ.....                                                              | 38 |
| 3.3.3 Η δυσκολία του να οριστεί τι είναι «δημοσιογραφία».....                                                            | 44 |
| 3.4 Το πεδίο εφαρμογής της δημοσιογραφικής εξαίρεσης.....                                                                | 46 |
| 4. ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗ ΛΗΘΗ.....                                                                                             | 50 |
| 4.1 Τι είναι το δικαίωμα στη λήθη.....                                                                                   | 50 |
| 4.2. Η υπόθεση Google Spain (C-131/12) και η συμβολή στον καθορισμό του<br>δικαιώματος στη λήθη.....                     | 53 |
| 4.3. Η απόφαση της 24 <sup>ης</sup> Σεπτεμβρίου 2019 Google (C-507/17) ΔΕΕ.....                                          | 56 |
| 5. ΤΟ ΤΕΚΜΗΡΙΟ ΑΘΩΟΤΗΤΑΣ.....                                                                                            | 59 |
| 5.1 Η σχέση μεταξύ τεκμηρίου αθωότητας και δημοσιογραφίας και περιπτώσεις<br>δημοσιογραφικής κάλυψης ποινικών δικών..... | 59 |
| 5.2 Η δημοσιογραφική έκταση που έλαβε η υπόθεση των θανάτων των τριών τέκνων της                                         |    |

|                                                                       |    |
|-----------------------------------------------------------------------|----|
| κατηγορούμενης Σ.Π.....                                               | 71 |
| 6. Η ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ ΣΤΗΝ ΨΗΦΙΑΚΗ ΕΠΟΧΗ.....                            | 75 |
| 6.1. Οι προκλήσεις της ψηφιακής εποχής για τα προσωπικά δεδομένα..... | 75 |
| 6.2. Η επιρροή της ψηφιακής εποχής στην δημοσιογραφία.....            | 76 |
| 6.3. Μπορεί να ρυθμιστεί η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων;.....     | 77 |
| 7.ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....                                                   | 80 |
| ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....                                                     | 84 |

## Συντομογραφίες

αρ. άρθρο

βλ. βλέπε

ΑΠ Άρειος Πάγος

ΑΠΔΠΧ Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα

ΓΚΠΔ Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων

ΔΕΕ Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

εδαφ. εδάφιο

ΕΔΔΑ Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

ΕΕ Ευρωπαϊκή Ένωση

ΕΚ Ευρωπαϊκές Κοινότητες

ΕΟΚ Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα

επ. επόμενα

ΜΜΕ Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης

παρ. παράγραφος

περ. περίπτωση

πχ παραδείγματος χάριν

σελ. σελίδα

ΧΘΔΕΕ Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

GDPR General Data Protection Regulation

SLAPP Strategic Lawsuit Against Public Participation

## ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η διπλωματική εργασία αυτή εξετάζει τη λεπτή ισορροπία μεταξύ της επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων και των δημοσιογραφικών σκοπών, εστιάζοντας σε κρίσιμα ζητήματα που άπτονται της ιδιωτικής ζωής και της ελευθερίας της έκφρασης. Στο πλαίσιο του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων (ΓΚΠΔ), τα προσωπικά δεδομένα προστατεύονται αυστηρά, αλλά παράλληλα, η ελευθερία της έκφρασης και ο ρόλος των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ) ως θεματοφύλακες της δημοκρατίας επιβάλλουν ειδικές ρυθμίσεις.

Το άρθρο 85 του ΓΚΠΔ προβλέπει την «δημοσιογραφική απαλλαγή», επιτρέποντας στα κράτη μέλη να εισάγουν εξαιρέσεις από τις γενικές διατάξεις του Κανονισμού όταν τα προσωπικά δεδομένα επεξεργάζονται για δημοσιογραφικούς σκοπούς. Αυτή η απαλλαγή είναι απαραίτητη για τη διασφάλιση της ελευθερίας του τύπου, αλλά πρέπει να εφαρμόζεται με τρόπο που δεν υπονομεύει την προστασία της ιδιωτικής ζωής.

Ιδιαίτερη σημασία αποκτά το δικαίωμα στη λήθη, που επιτρέπει στα άτομα να ζητούν τη διαγραφή των προσωπικών τους δεδομένων όταν αυτά δεν είναι πλέον απαραίτητα ή σχετίζονται με τον αρχικό σκοπό επεξεργασίας. Αυτό το δικαίωμα συγκρούεται συχνά με την ανάγκη των ΜΜΕ να διατηρούν αρχεία για ιστορικούς ή άλλους σκοπούς.

Επιπλέον, η εργασία αναλύει το τεκμήριο της αθωότητας και τη σημασία του στην ψηφιακή εποχή, όπου οι πληροφορίες διαδίδονται ταχύτατα και ενδέχεται να επηρεάσουν την κοινή γνώμη πριν από την απόφαση των δικαστηρίων.

Τα συμπεράσματα της μελέτης καταδεικνύουν την αναγκαιότητα ενός υπεύθυνου και ισορροπημένου δημοσιογραφικού λόγου που θα σέβεται τόσο το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή όσο και την ελευθερία της έκφρασης. Η εφαρμογή του άρθρου 85 απαιτεί προσεκτική διαχείριση, ώστε να εξασφαλίζεται η προστασία των προσωπικών δεδομένων, χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η ανεξαρτησία και η ελευθερία της δημοσιογραφίας.

## **ABSTRACT**

This thesis examines the delicate balance between the processing of personal data for journalistic purposes, focusing on critical issues concerning privacy and freedom of expression. Within the framework of the General Data Protection Regulation (GDPR), personal data is strictly protected, while at the same time, the freedom of expression and the role of the media as guardians of democracy necessitate special provisions.

Article 85 of the GDPR provides for a “journalistic exemption,” allowing member states to introduce exceptions to the general provisions of the Regulation when personal data is processed for journalistic purposes. This exemption is essential for safeguarding press freedom but must be applied in a way that does not undermine the protection of privacy.

Particular emphasis is placed on the right to be forgotten, which allows individuals to request the deletion of their personal data when it is no longer necessary or relevant to the original purpose of processing. This right often conflicts with the need for the media to retain records for historical or other purposes.

Furthermore, the thesis analyzes the presumption of innocence and its importance in the digital age, where information spreads rapidly and may influence public opinion before the courts have made a final decision.

The study’s conclusions highlight the necessity of responsible and balanced journalism that respects both the right to privacy and freedom of expression. The application of Article 85 requires careful management to ensure the protection of personal data without jeopardizing the independence and freedom of the press.

## 1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ανάγκη προστασίας της ιδιωτικής ζωής και των προσωπικών δεδομένων αποτελεί διαχρονική αξία για τις σύγχρονες κοινωνίες. Αν και οι άνθρωποι ανέκαθεν προσπαθούσαν να διαφυλάξουν την προσωπική τους σφαίρα –με φυσικά μέσα όπως οι κλειδαριές στα σπίτια ή η εμπιστευτικότητα στην αλληλογραφία– η είσοδος στην ψηφιακή εποχή άλλαξε δραστικά τους όρους αυτής της προστασίας. Σήμερα, η καθημερινότητά μας συνοδεύεται από τη διαρκή παροχή και καταγραφή προσωπικών πληροφοριών, καθώς συναλλασσόμαστε, εργαζόμαστε ή απλώς πλοηγούμαστε στο διαδίκτυο. Η οικονομική, κοινωνική και πολιτική αξία των προσωπικών δεδομένων έχει αυξηθεί, γεγονός που προκαλεί έντονες ανησυχίες για τη διαχείρισή τους και καθιστά επιτακτική την ύπαρξη αποτελεσματικού νομικού πλαισίου.

Στο πλαίσιο αυτό, η Ευρωπαϊκή Ένωση ανέλαβε πρωτοβουλίες για την ενίσχυση της προστασίας των δεδομένων, με κορυφαίο παράδειγμα τον Γενικό Κανονισμό για την Προστασία Δεδομένων (ΓΚΠΔ), ο οποίος θέτει αυστηρούς κανόνες για τη συλλογή, επεξεργασία και αποθήκευση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Παράλληλα, εγείρονται κρίσιμα ερωτήματα όταν η προστασία αυτή συγκρούεται με άλλα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως η ελευθερία της έκφρασης και του τύπου, ιδίως όταν τα μέσα ενημέρωσης δραστηριοποιούνται ως θεσμικοί ελεγκτές της εξουσίας και εκπληρώνουν δημοκρατικό ρόλο.

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι να διερευνήσει πώς επιτυγχάνεται η ισορροπία ανάμεσα στην επεξεργασία προσωπικών δεδομένων και την άσκηση δημοσιογραφικής δραστηριότητας, υπό το πρίσμα του ΓΚΠΔ και της έννοιας της «δημοσιογραφικής εξαίρεσης». Κεντρικά ερωτήματα που εξετάζονται είναι τα εξής:

- Ποιο είναι το νομικό πλαίσιο προστασίας προσωπικών δεδομένων στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση;
- Ποιοι είναι οι περιορισμοί και οι δυνατότητες που τίθενται για τη δημοσιογραφική επεξεργασία προσωπικών δεδομένων;

- Πώς αντιμετωπίζεται η σύγκρουση μεταξύ του δικαιώματος στην ιδιωτικότητα και της ελευθερίας του τύπου;
- Ποιος είναι ο ρόλος του δικαιώματος στη λήθη και του τεκμηρίου αθωότητας στην ψηφιακή εποχή;
- Πώς επηρεάζει η τεχνολογική πρόοδος τη σχέση ιδιωτικότητας και δημοσιογραφίας;

Η εργασία αναπτύσσεται σε έξι κεφάλαια:

- Το δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζει βασικές έννοιες και αρχές για την προστασία προσωπικών δεδομένων, την ιστορική τους εξέλιξη, καθώς και την έννοια της ιδιωτικής ζωής.
- Το τρίτο κεφάλαιο επικεντρώνεται στην ελευθερία της έκφρασης και τον ρόλο των μέσων ενημέρωσης ως δημόσιοι φύλακες, εξετάζοντας ταυτόχρονα τις νομικές προκλήσεις της «δημοσιογραφικής εξαίρεσης».
- Το τέταρτο κεφάλαιο αναλύει το δικαίωμα στη λήθη, με έμφαση στη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Το πέμπτο κεφάλαιο ασχολείται με το τεκμήριο αθωότητας και τις επιπτώσεις της δημοσιογραφικής κάλυψης σε ποινικές δίκες.
- Το έκτο κεφάλαιο εξετάζει τη δημοσιογραφία στην ψηφιακή εποχή και τα νέα ερωτήματα που προκύπτουν από τις τεχνολογικές εξελίξεις.
- Τέλος, το έβδομο κεφάλαιο παραθέτει τα γενικά συμπεράσματα της μελέτης και προτείνει κατευθύνσεις για μια υπεύθυνη και ισορροπημένη προσέγγιση στην επεξεργασία δεδομένων για δημοσιογραφικούς σκοπούς.

Η εν λόγω εργασία επιχειρεί να συμβάλει στον επιστημονικό διάλογο για το πώς τα θεμελιώδη δικαιώματα μπορούν να συνυπάρχουν χωρίς να αλληλοαναιρούνται, σε μια εποχή που η πληροφορία αποτελεί το πιο πολύτιμο αγαθό.

## 2. ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΖΩΗ

### 2.1 Ιστορική διαδρομή των προσωπικών δεδομένων

Η ιστορική διαδρομή της προστασίας των προσωπικών δεδομένων αποτελεί ένα σημαντικό κεφάλαιο στην εξέλιξη της κοινωνίας μας, αντικατοπτρίζοντας την πορεία του ανθρώπινου πολιτισμού προς την αναγνώριση και διασφάλιση των ατομικών δικαιωμάτων. Οι πρώιμες ρίζες της έννοιας αυτής εντοπίζονται ήδη από την Αναγέννηση, όπου με την άνοδο του ανθρωπισμού αναδείχθηκε η σημασία της ιδιωτικότητας ως στοιχείο της προσωπικής ελευθερίας<sup>1</sup>. Κατά τη διάρκεια του 18ου και 19ου αιώνα, οι φιλοσοφικές και κοινωνικές αλλαγές, ιδιαίτερα με την επίδραση της φιλοσοφίας του Διαφωτισμού, ανέδειξαν την ανάγκη για προστασία της προσωπικής ζωής και την αναγνώριση των ατομικών δικαιωμάτων<sup>2</sup>.

Σημαντική καμπή στην εξέλιξη του νομικού πλαισίου για την προστασία των προσωπικών δεδομένων σημειώνεται το 1973 με την πρώτη ουσιαστική νομοθεσία στη Σουηδία, με τον Νόμο περί Προστασίας Δεδομένων (Data Act)<sup>3</sup>, η οποία έθεσε τις βάσεις για αντίστοιχες νομοθεσίες και σε άλλες χώρες<sup>4</sup>. Στη συνέχεια, η Γερμανία το 1977 και η Γαλλία το 1978 προχώρησαν σε ανάλογες νομοθετικές πρωτοβουλίες, ενώ η Οδηγία 95/46/ΕΚ της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 1995 αποτέλεσε το θεμέλιο για την εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών σε θέματα προστασίας προσωπικών δεδομένων στην Ευρώπη<sup>5</sup>. Η οδηγία αυτή είχε ως στόχο τη δημιουργία ενός ενιαίου νομικού πλαισίου για την ελεύθερη κυκλοφορία δεδομένων εντός της ΕΕ, διασφαλίζοντας ταυτόχρονα την προστασία της ιδιωτικότητας των ατόμων<sup>6</sup>.

---

<sup>1</sup> Westin, A. F. (1967). Privacy and Freedom. Atheneum.

<sup>2</sup> Solove, D. J. (2008). Understanding Privacy. Harvard University Press.

<sup>3</sup> Σουηδικός Νόμος περί Προστασίας Δεδομένων (Datalagen), 1973.

<sup>4</sup> Bennett, C. J. (1992). Regulating Privacy: Data Protection and Public Policy in Europe and the United States. Cornell University Press.

<sup>5</sup> European Commission (1995). Directive 95/46/EC on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data.

<sup>6</sup> Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ). Ετήσια Έκθεση, 2020.

Η ψηφιακή επανάσταση στα τέλη του 20ού και στις αρχές του 21ου αιώνα οδήγησε στην ανάγκη για νέες, πιο αυστηρές ρυθμίσεις. Ο Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων (ΓΚΠΔ), που τέθηκε σε ισχύ το 2018, ήταν μία πρωτοποριακή εξέλιξη, καθώς καθιέρωσε ένα ενιαίο πλαίσιο προστασίας προσωπικών δεδομένων για όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, δίνοντας έμφαση στη διαφάνεια, τη λογοδοσία και την ενδυνάμωση των δικαιωμάτων των πολιτών<sup>7</sup>. Ο ΓΚΠΔ αντικατέστησε την Οδηγία 95/46/ΕΚ, εισάγοντας αυστηρότερες ποινές για παραβιάσεις των κανόνων προστασίας δεδομένων και οδήγησαν στην ανάγκη για νέες, πιο αυστηρές ρυθμίσεις, ενώ παράλληλα αποτέλεσε και σταθμό, καθώς εναρμόνισε την προστασία των προσωπικών δεδομένων σε όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δίνοντας έμφαση στη διαφάνεια, τη λογοδοσία και την ενδυνάμωση των δικαιωμάτων των πολιτών<sup>8</sup>.

Στην Ελλάδα, η ενσωμάτωση της Οδηγίας 95/46/ΕΚ έγινε με τον Νόμο 2472/1997, ο οποίος αποτέλεσε το πρώτο ολοκληρωμένο νομοθετικό πλαίσιο για την προστασία προσωπικών δεδομένων στη χώρα. Η ίδρυση της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ) υπό τον Νόμο αυτόν ήταν καθοριστική για την προστασία των δικαιωμάτων των πολιτών σε θέματα ιδιωτικότητας<sup>9</sup>. Με την έναρξη ισχύος του ΓΚΠΔ το 2018, εναρμονίστηκε το πλαίσιο προστασίας προσωπικών δεδομένων σε όλα τα κράτη-μέλη της ΕΕ, ενώ ο Έλληνας νομοθέτης με την ψήφιση του νόμου 4624/2019 έλαβε επιμέρους μέτρα για την εφαρμογή του ΓΚΠΔ καθώς και ενσωμάτωσε στην εθνική νομοθεσία την Οδηγία (ΕΕ) 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από αρμόδιες αρχές.

Η νομοθεσία για την προστασία των προσωπικών δεδομένων στην Ελλάδα έχει προσαρμοστεί σε όλες τις ευρωπαϊκές απαιτήσεις, ενώ η ΑΠΔΠΧ διαδραματίζει

---

<sup>7</sup> Voigt, P., & Von dem Bussche, A. (2017). The EU General Data Protection Regulation (GDPR): A Practical Guide. Springer.

<sup>8</sup> Lawspot.gr. (2024). Νόμος 4624/2019 – Προσαρμογή στην οδηγία 95/46/ΕΚ και εφαρμογή του GDPR στην Ελλάδα.

<sup>9</sup> Νόμος 2472/1997, Κωδικοποίηση της νομοθεσίας περί προστασίας των προσωπικών δεδομένων στην Ελλάδα.

κομβικό ρόλο στην εποπτεία της εφαρμογής της. Παράλληλα, η ταχεία τεχνολογική εξέλιξη που φέρνει στο προσκήνιο νέες τεχνολογίες, όπως η τεχνητή νοημοσύνη, τα μεγάλα δεδομένα (Big Data) και το Διαδίκτυο των Πραγμάτων (IoT), δημιουργεί διαρκώς νέες προκλήσεις για την προστασία της ιδιωτικότητας<sup>10</sup>. Η ανάγκη για συνεχή αναπροσαρμογή του νομικού πλαισίου είναι προφανής, καθώς οι απαιτήσεις της σύγχρονης εποχής ενισχύουν τις απαιτήσεις για διαφάνεια, συμμόρφωση και αυστηρό έλεγχο στη διαχείριση προσωπικών δεδομένων.

Συνολικά, η νομοθεσία για την προστασία των προσωπικών δεδομένων στην Ελλάδα έχει εξελιχθεί από τις αρχικές προσπάθειες εναρμόνισης με την ευρωπαϊκή νομοθεσία έως την πλήρη εφαρμογή του ΓΚΠΔ. Η νομοθεσία αυτή εξασφαλίζει ότι τα προσωπικά δεδομένα των πολιτών προστατεύονται με αυστηρά πρότυπα, και οι οργανισμοί που τα επεξεργάζονται υποχρεούνται να τηρούν συγκεκριμένες διαδικασίες και να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα προστασίας. Ωστόσο, η προστασία της ιδιωτικότητας παραμένει μια δυναμική πρόκληση, που απαιτεί συνεχή προσαρμογή και ενίσχυση του νομικού πλαισίου ώστε να ανταποκρίνεται στις συνεχώς μεταβαλλόμενες συνθήκες του σύγχρονου ψηφιακού κόσμου.

## **2.2 Ορισμοί για τα Προσωπικά Δεδομένα - Οριοθέτηση και Ορισμοί για τα Προσωπικά Δεδομένα και την Επεξεργασία**

Για να αναλύσουμε διεξοδικά το θέμα της επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων, είναι κρίσιμο να παρουσιάσουμε πρώτα τους βασικούς ορισμούς και τις έννοιες που περιλαμβάνονται στο νομικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η χρήση ακριβών ορισμών, αντλημένων απευθείας από τον Γενικό Κανονισμό για την Προστασία Δεδομένων (ΓΚΠΔ), διασφαλίζει την ακρίβεια και πληρότητα της

---

<sup>10</sup> Bygrave, L. A. (2014). Data Privacy Law: An International Perspective. Oxford University Press.

ανάλυσης που ακολουθεί και θέτει το πλαίσιο εντός του οποίου λειτουργεί η προστασία δεδομένων στις σύγχρονες ψηφιακές κοινωνίες.

Ο ΓΚΠΔ, στο άρθρο 4, ορίζει ως «δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα» κάθε πληροφορία που αφορά ταυτοποιημένο ή ταυτοποιήσιμο φυσικό πρόσωπο, είτε η ταυτοποίηση επιτυγχάνεται άμεσα, όπως μέσω ονόματος ή αριθμού ταυτότητας, είτε έμμεσα, μέσω στοιχείων όπως η γεωγραφική θέση ή οι ηλεκτρονικές διευθύνσεις<sup>11</sup>. Με τον τρόπο αυτό, το εύρος της έννοιας των προσωπικών δεδομένων επεκτείνεται σε ποικιλία πληροφοριών, όπως γενετικά και βιομετρικά στοιχεία, δεδομένα κοινωνικής και οικονομικής φύσεως, ακόμη και δεδομένα προτιμήσεων, τα οποία μπορεί να αποκαλύπτουν πτυχές της ταυτότητας ή των επιλογών του ατόμου<sup>12</sup>.

Ο ΓΚΠΔ ορίζει, επιπλέον, τους ρόλους του «υπεύθυνου επεξεργασίας» και του «εκτελούντος την επεξεργασία». Ο υπεύθυνος επεξεργασίας είναι εκείνος που καθορίζει τους σκοπούς και τα μέσα της επεξεργασίας, δηλαδή θέτει τις κατευθυντήριες γραμμές για το πώς και γιατί θα γίνει η επεξεργασία των δεδομένων<sup>13</sup>. Από την άλλη πλευρά, ο εκτελών την επεξεργασία είναι ο παράγοντας που διενεργεί την επεξεργασία για λογαριασμό του υπεύθυνου επεξεργασίας, συχνά βάσει συμβολαίου ή νομικής σχέσης<sup>14</sup>. Αυτοί οι ρόλοι διασφαλίζουν την ευθύνη και τη διαφάνεια στη χρήση των δεδομένων.

Η έννοια της «συγκατάθεσης» αποτελεί έναν από τους βασικούς μηχανισμούς νομιμοποίησης της επεξεργασίας. Ο ΓΚΠΔ ορίζει ότι η συγκατάθεση πρέπει να είναι ελεύθερη, συγκεκριμένη, ρητή και συνειδητή, χωρίς να προκύπτει σιωπηρά ή έμμεσα<sup>15</sup>. Το στοιχείο αυτό επιτρέπει στο άτομο να έχει πλήρη έλεγχο για το πότε και πώς επιτρέπεται να χρησιμοποιηθούν τα δεδομένα του.

---

<sup>11</sup> European Parliament and Council (2016). Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 (General Data Protection Regulation).

<sup>12</sup> Bygrave, L. A. (2014). Data Privacy Law: An International Perspective. Oxford University Press.

<sup>13</sup> European Commission (2020). Data protection: Rules for the protection of personal data inside and outside the EU.

<sup>14</sup> Westin, A. F. (1967). Privacy and Freedom. Atheneum.

<sup>15</sup> GDPR Article 7 – Conditions for consent.

### 2.3 Βασικές αρχές για την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων

Ο ΓΚΠΔ καθορίζει σαφώς στο άρθρο 5 τις βασικές αρχές που οφείλουν να διέπουν κάθε επεξεργασία προσωπικών δεδομένων. Αυτές περιλαμβάνουν την αρχή της νομιμότητας, σύμφωνα με την οποία η επεξεργασία πρέπει να βασίζεται σε θεμιτές νομικές βάσεις, και την αρχή της αντικειμενικότητας και της διαφάνειας, που απαιτεί την ενημέρωση του ατόμου σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων του<sup>16</sup>. Οι αρχές αυτές στοχεύουν στη διασφάλιση ότι τα προσωπικά δεδομένα προστατεύονται όχι μόνο σε νομικό αλλά και σε ηθικό επίπεδο<sup>17</sup>.

Για να θεωρηθεί νόμιμη η επεξεργασία δεδομένων, πρέπει να στηρίζεται σε μία από τις νόμιμες βάσεις που ορίζει ο ΓΚΠΔ, συγκεκριμένα στα άρθρα 6 και 9, όπως η συγκατάθεση του υποκειμένου, η εκπλήρωση συμβατικών ή νομικών υποχρεώσεων και η προστασία ζωτικών συμφερόντων<sup>18</sup>. Επίσης, αναγνωρίζεται η επεξεργασία για λόγους δημοσίου συμφέροντος ή για την εξυπηρέτηση των έννομων συμφερόντων του υπεύθυνου επεξεργασίας, εφόσον αυτό δεν θίγει τα δικαιώματα και τις ελευθερίες του υποκειμένου των δεδομένων<sup>19</sup>.

Η επεξεργασία δεδομένων, όπως ορίζεται από τον ΓΚΠΔ, καλύπτει ευρύ φάσμα πράξεων, συμπεριλαμβανομένων της συλλογής, καταχώρισης, αποθήκευσης, διάδοσης και διαγραφής<sup>20</sup>. Η ευρεία αυτή έννοια διασφαλίζει ότι προστατεύεται κάθε στάδιο της χρήσης των δεδομένων, ενώ εισάγει και αυστηρές διαδικασίες για τον χειρισμό τους.

---

<sup>16</sup> Voigt, P., & Von dem Bussche, A. (2017). The EU General Data Protection Regulation (GDPR): A Practical Guide. Springer.

<sup>17</sup> ΑΠΔΠΧ, (2020). Ετήσια Έκθεση της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα.

<sup>18</sup> Βλαχόπουλος, Β. (επιμελ.), 2022, Θεμελιώδη δικαιώματα, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 243-245

<sup>19</sup> Ibid, σελ. 250

<sup>20</sup> Ibid, σελ. 247

Συνολικά, οι θεμελιώδεις αρχές του ΓΚΠΔ και οι ορισμοί των βασικών όρων καθορίζουν το πλαίσιο για την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ενσωματώνοντας τόσο την προστασία της ιδιωτικότητας όσο και τον σεβασμό των ατομικών δικαιωμάτων. Η συνεχής εξέλιξη του νομικού πλαισίου αντανακλά την αυξανόμενη σημασία που αποδίδεται στην ιδιωτικότητα των δεδομένων σε έναν κόσμο που συνεχώς ψηφιοποιείται.

## **2.4 Ειδικές κατηγορίες των προσωπικών δεδομένων και μέτρα προστασίας τους**

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, τα προσωπικά δεδομένα ορίζονται από τον Γενικό Κανονισμό για την Προστασία Δεδομένων (ΓΚΠΔ), που αποτελεί το κύριο νομοθετικό πλαίσιο για την προστασία και επεξεργασία δεδομένων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, ο ΓΚΠΔ δεν αντιμετωπίζει όλα τα προσωπικά δεδομένα με τον ίδιο τρόπο, καθώς ορισμένες κατηγορίες δεδομένων θεωρούνται πιο ευαίσθητες και απαιτούν αυξημένη προστασία για να διασφαλιστεί η ιδιωτικότητα των υποκειμένων των δεδομένων. Αυτές οι κατηγορίες χαρακτηρίζονται ως «ειδικές κατηγορίες προσωπικών δεδομένων» και η επεξεργασία τους επιβάλλει αυστηρότερες υποχρεώσεις στους υπεύθυνους επεξεργασίας δεδομένων<sup>21</sup>.

Σύμφωνα με τον Γενικό Κανονισμό για την Προστασία Δεδομένων (ΓΚΠΔ), τα προσωπικά δεδομένα διακρίνονται σε δύο βασικές κατηγορίες: τα γενικά προσωπικά δεδομένα και τις ειδικές κατηγορίες προσωπικών δεδομένων. Τα γενικά προσωπικά δεδομένα περιλαμβάνουν πληροφορίες όπως η διεύθυνση κατοικίας, ο αριθμός τηλεφώνου και τα επαγγελματικά στοιχεία, τα οποία χαρακτηρίζονται ως προσωπικά αλλά όχι «ευαίσθητα» βάσει του κανονισμού, επειδή δεν αποκαλύπτουν ευάλωτες πτυχές της ταυτότητας ή του ιδιωτικού βίου του ατόμου και, συνεπώς, δεν ενέχουν υψηλό κίνδυνο για τα υποκείμενα των δεδομένων<sup>22</sup>. Από την άλλη πλευρά, οι ειδικές κατηγορίες δεδομένων περιλαμβάνουν

---

<sup>21</sup> Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων (ΓΚΠΔ), Άρθρο 9.

<sup>22</sup> Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων (ΓΚΠΔ), Άρθρο 4, Παράγραφος 1.

πληροφορίες όπως η φυλετική ή εθνοτική καταγωγή, οι πολιτικές πεποιθήσεις, οι θρησκευτικές ή φιλοσοφικές αντιλήψεις, η συμμετοχή σε συνδικαλιστικές οργανώσεις, καθώς και δεδομένα υγείας, γενετικής και βιομετρικής ταυτοποίησης, η σεξουαλική ζωή και ο σεξουαλικός προσανατολισμός του υποκειμένου<sup>23</sup>. Αυτά τα δεδομένα θεωρούνται εξαιρετικά ευαίσθητα, καθώς η διαχείρισή τους ενέχει αυξημένο κίνδυνο για την ιδιωτικότητα, και η αποκάλυψη ή κατάχρησή τους μπορεί να οδηγήσει σε σημαντικές επιπτώσεις, όπως κοινωνικό στιγματισμό, διάκριση ή ακόμα και απειλή για την προσωπική ασφάλεια του υποκειμένου<sup>24</sup>. Η διάκριση αυτή, η οποία απορρέει από τον ΓΚΠΔ, είναι θεμελιώδους σημασίας, καθώς καθορίζει διαφορετικά επίπεδα προστασίας και αυστηρότερους κανόνες διαχείρισης για τα προσωπικά δεδομένα, με στόχο την αποτελεσματική διασφάλιση των δικαιωμάτων και ελευθεριών των ατόμων σε όλα τα στάδια επεξεργασίας<sup>25</sup>.

Σύμφωνα με τον ΓΚΠΔ, η επεξεργασία αυτών των δεδομένων απαγορεύεται γενικά, εκτός αν πληρούνται συγκεκριμένες προϋποθέσεις και εξαιρέσεις που περιγράφονται στο Άρθρο 9 του Κανονισμού. Τέτοιες εξαιρέσεις περιλαμβάνουν περιπτώσεις όπου η επεξεργασία είναι αναγκαία για την άσκηση θεμελιωδών δικαιωμάτων του υποκειμένου των δεδομένων, για την προστασία της δημόσιας υγείας ή για την εκπλήρωση υποχρεώσεων που σχετίζονται με την απασχόληση, την κοινωνική ασφάλιση ή την κοινωνική προστασία<sup>26</sup>. Επίσης, η επεξεργασία μπορεί να επιτραπεί όταν εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον, όπως σε περιπτώσεις επιστημονικής έρευνας ή αρχειοθέτησης, υπό την προϋπόθεση ότι εφαρμόζονται κατάλληλα μέτρα για την προστασία των δικαιωμάτων των υποκειμένων των δεδομένων<sup>27</sup>.

---

<sup>23</sup> ΓΚΠΔ, Άρθρο 9.

<sup>24</sup> Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Κατευθυντήριες Γραμμές για την Επεξεργασία Ευαίσθητων Δεδομένων στην ΕΕ, 2019.

<sup>25</sup> Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Μελέτη για την Προστασία Προσωπικών Δεδομένων στην ΕΕ, 2020.

<sup>26</sup> Ibid., Άρθρο 9(2).

<sup>27</sup> Ελληνική Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, Οδηγίες Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, 2018.

Η επεξεργασία δεδομένων που αποκαλύπτουν φυλετική ή εθνοτική καταγωγή, πολιτικές και θρησκευτικές πεποιθήσεις, καθώς και δεδομένα υγείας και σεξουαλικού προσανατολισμού, απαιτεί επιπλέον μέτρα προστασίας, όπως η ανωνυμοποίηση των δεδομένων, η χρήση κρυπτογράφησης, και η εφαρμογή αυστηρών πολιτικών πρόσβασης για να αποτραπεί η μη εξουσιοδοτημένη πρόσβαση ή καταχρηστική χρήση των δεδομένων<sup>28</sup>.

Πέρα από τις ειδικές κατηγορίες, ο ΓΚΠΔ στο Άρθρο 10 εξετάζει και τα δεδομένα που αφορούν ποινικές καταδίκες και αδικήματα. Τα δεδομένα αυτά θεωρούνται επίσης ευαίσθητα και προστατεύονται αυστηρά λόγω του υψηλού κινδύνου που εγκυμονεί η αποκάλυψή τους για την ιδιωτικότητα των ατόμων. Η επεξεργασία τους επιτρέπεται μόνο υπό τον έλεγχο των αρμόδιων αρχών, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία κάθε κράτους-μέλους της ΕΕ<sup>29</sup>.

Μια ιδιαίτερη πτυχή της προστασίας αυτών των δεδομένων είναι το δικαίωμα στη λήθη, το οποίο επιτρέπει στους πολίτες να ζητούν τη διαγραφή των προσωπικών τους δεδομένων από τις μηχανές αναζήτησης. Συχνά, αυτά τα αιτήματα σχετίζονται με δεδομένα που αφορούν ποινικές καταδίκες, και όταν παραμένουν διαθέσιμα στο διαδίκτυο, μπορούν να επηρεάσουν την κοινωνική αποδοχή, την επαγγελματική πορεία, ακόμη και την προσωπική ασφάλεια των υποκειμένων<sup>30</sup>.

Η επαρκής προστασία αυτών των δεδομένων αποτελεί ζήτημα μείζονος σημασίας. Ελλείψει προστασίας, οι κίνδυνοι είναι πολυδιάστατοι και μπορεί να περιλαμβάνουν κοινωνική στιγματοποίηση, επαγγελματική απομόνωση, ψυχολογική πίεση, ή ακόμη και απειλή για την προσωπική ασφάλεια. Επομένως, οι οργανισμοί που επεξεργάζονται τέτοιου είδους δεδομένα οφείλουν να εφαρμόζουν αυστηρά μέτρα προστασίας και να εξασφαλίζουν υψηλά επίπεδα ιδιωτικότητας.

---

<sup>28</sup>Ibid.

<sup>29</sup>ΓΚΠΔ, Άρθρο 10.

<sup>30</sup>Court of Justice of the European Union (CJEU), Google Spain SL, Google Inc. v Agencia Española de Protección de Datos, Mario Costeja González, 2014.

Συμπερασματικά, η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων υπόκειται σε αυστηρό νομικό πλαίσιο, ειδικά όταν αφορά ευαίσθητες κατηγορίες δεδομένων. Ο ΓΚΠΔ έχει θέσει σαφείς κανόνες και περιορισμούς για την προστασία αυτών των δεδομένων, αναγνωρίζοντας τη σημασία της ιδιωτικότητας και των θεμελιωδών δικαιωμάτων των ατόμων. Οι υπεύθυνοι επεξεργασίας καλούνται να τηρούν αυτές τις υποχρεώσεις με αυστηρότητα και να διασφαλίζουν ότι η επεξεργασία των δεδομένων γίνεται με σεβασμό προς τα δικαιώματα των υποκειμένων των δεδομένων, παρέχοντας την απαραίτητη προστασία και διαφάνεια.

## **2.5 Σχέση Προστασίας Δεδομένων και Ιδιωτικής Ζωής: Ζήτημα Νομικής Οριοθέτησης**

Το δεύτερο μέρος του Συντάγματος αποτελείται από τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα. Πρόκειται για έναν ευρύ και καινοτόμο κατάλογο που κατοχυρώνει ένα σύνολο δικαιωμάτων αποδεικνύοντας τον προοδευτικό χαρακτήρα του Συντάγματος<sup>31</sup>. Από το Σύνταγμα δεν προκύπτει *in abstracto* επικράτηση μεταξύ δικαιωμάτων. Είναι αναγκαία μια *in concreto* οριοθέτηση των πεδίων εφαρμογής των συγκρουόμενων δικαιωμάτων, κατά τις αρχές της *ad hoc* στάθμισης των αντιτιθέμενων συμφερόντων και της πρακτικής αρμονίας και αναλογικής εξισορρόπησης, πάντοτε με την εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 25 παρ. 1.

Από τα άρθρα 5 παρ. 1, 9 παρ. 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος, που ανάγει σε πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας τον σεβασμό και την προστασία της αξίας του ανθρώπου, απορρέει ως ιδιαίτερη εκδήλωση του δικαιώματος της προσωπικότητας, το δικαίωμα πληροφοριακής αυτοδιάθεσης, δικαίωμα που είναι ρητά πλέον συνταγματικά κατοχυρωμένο στο άρθρο 9Α. Από το Σύνταγμα απορρέει επίσης το δικαίωμα του Τύπου να ενημερώνει το κοινό και η αντίστοιχη αξίωση των πολιτών στην πληροφόρηση, κατά το άρθρο 14 παρ. 1 του Συντάγματος (ελευθερία της έκφρασης, δικαίωμα του πληροφορείν) και κατά

---

<sup>31</sup> Παντελής, Α., 2019, Εγχειρίδιο συνταγματικού δικαίου, Λιβάνης, σελ. 510

συνταγματικά κατοχυρωμένο πλέον στο άρθρο 5Α δικαίωμα της πληροφόρησης (δικαίωμα του πληροφορείσθαι), αναγκαίο για την ενεργοποίηση του δικαιώματος συμμετοχής καθενός στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας, που κατοχυρώνεται στο άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος<sup>32</sup>.

Στο άρθρο 9 του Συντάγματος κατοχυρώνεται το δικαίωμα στην ιδιωτική και οικογενειακή ζωή καθώς ορίζεται ότι η ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του ατόμου είναι απαραβίαστη, ενώ με την αναθεώρηση του 2001 προστέθηκε το άρθρο 9Α σχετικά με την προστασία των προσωπικών δεδομένων στο οποίο ορίζεται ότι ο καθένας έχει δικαίωμα προστασίας από τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση, ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα, των προσωπικών του δεδομένων, ενώ το Σύνταγμα εξουσιοδοτεί τον τυπικό νομοθέτη να ορίσει ειδικότερα το πλαίσιο προστασίας, ενώ ακόμη προβλέπεται ότι η προστασία των προσωπικών δεδομένων διασφαλίζεται από ανεξάρτητη αρχή, η οργάνωση και λειτουργία της οποίας ορίζεται από τον κοινό νομοθέτη κατά ρητή επιταγή του Συντάγματος.

Σε αυτό το πλαίσιο, ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατοχυρώνει στο άρθρο 8 το δικαίωμα στην προστασία των προσωπικών δεδομένων κάθε ατόμου και ορίζεται ότι η τυχόν επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων πρέπει να διεξάγεται κατά τους ορισμούς του νόμου, για καθορισμένους σκοπούς, κατόπιν της συγκατάθεσης του ενδιαφερόμενου, ενώ κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να διαθέτει πρόσβαση στα συλλεγόμενα προσωπικά δεδομένα που το αφορούν και να επιτυγχάνει τη διόρθωσή τους. Επίσης, στο άρθρο 9 του Χάρτη κατοχυρώνεται το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή και την οικογένεια.

Η σχετική κρίση αναφορικά με το γεγονός αν μια συγκεκριμένη επεξεργασία συντελέστηκε νόμιμα ή εάν αντίθετα παραβιάστηκε το δικαίωμα της πληροφοριακής αυτοδιάθεσης και της ιδιωτικής ζωής των προσώπων, είναι συνυφασμένη αφενός με το κριτήριο του κατά πόσο η επεξεργασία εξυπηρέτησε το συμφέρον της πληροφόρησης της κοινής γνώμης, αφετέρου με το κατά πόσο η

---

<sup>32</sup>Βλαχόπουλος, Β. (επιμελ.), 2022, Θεμελιώδη δικαιώματα, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 240

εξεταζόμενη προσβολή ήταν στο πλαίσιο της αρχής της αναλογικότητας αναγκαία για την άσκηση του δικαιώματος πληροφόρησης.

Είναι κρίσιμο να γίνει η εξής διάκριση. Το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και το δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής είναι στενά συνδεδεμένα, αλλά αποτελούν διακριτά δικαιώματα. Από τη μία, το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή ή αλλιώς δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής, εμφανίστηκε το 1948 στην Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΟΔΔΑ) ως ένα από τα θεμελιώδη προστατευόμενα ανθρώπινα δικαιώματα. Ακολούθως, κατοχυρώθηκε το 1950 στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ). Στο άρθρο 8 της ΕΣΔΑ προβλέπεται ότι κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, της κατοικίας και της αλληλογραφίας του. Δεν επιτρέπεται επέμβαση καμίας δημόσιας αρχής στην άσκηση του δικαιώματος αυτού, εκτός εάν η επέμβαση αυτή προβλέπεται από τον νόμο, υπηρετεί θεμιτά και σημαντικά δημόσια συμφέροντα (όπως η εθνική ασφάλεια, η προάσπιση της τάξης και η πρόληψη ποινικών παραβάσεων, η οικονομική ευημερία της χώρας, η προστασία της υγείας ή η προστασία δικαιωμάτων και ελευθεριών τρίτων) και είναι αναγκαία σε μια δημοκρατική κοινωνία<sup>33</sup>. Αυτή η κατοχύρωση αναδεικνύει την ευρύτερη προστασία της προσωπικής αυτονομίας και των διαπροσωπικών σχέσεων από την αδικαιολόγητη παρέμβαση, είτε από το κράτος, είτε από άλλα άτομα<sup>34</sup>.

Τόσο η ΟΔΔΑ όσο και η ΕΣΔΑ έκαναν την εμφάνισή τους αρκετά πριν από τη διάδοση των ηλεκτρονικών υπολογιστών και την εξέλιξη του διαδικτύου της κοινωνίας των πληροφοριών. Οι εξελίξεις αυτές είχαν ως απότοκο κάποια σημαντικά πλεονεκτήματα τόσο για τα άτομα όσο και για την κοινωνία, καθώς βελτίωσαν την ποιότητα ζωής, την αποδοτικότητα και την παραγωγικότητα. Η ανάγκη δημιουργίας κανόνων που να διέπουν αφενός τη συλλογή και αφετέρου

---

<sup>33</sup>Δαγτόγλου, Π., 2012, Ατομικά Δικαιώματα, Σάκκουλας, σελ. 440

<sup>34</sup> Συμβούλιο της Ευρώπης, Οδηγός για το Άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρώπινων Δικαιωμάτων: Δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, της κατοικίας και της αλληλογραφίας, 2021.

τη χρήση των προσωπικών πληροφοριών είχε ως αποτέλεσμα την ανάδυση μιας καινοτόμου έννοιας της ιδιωτικής ζωής, που είναι γνωστή και ως «δικαίωμα στην πληροφοριακή αυτοδιάθεση». Αντίστοιχα, στο ελληνικό Σύνταγμα η πληροφοριακή αυτοδιάθεση αποτελεί νέα αυτοτελή έκφανση του δικαιώματος στην προσωπικότητα. Η έννοια αυτή οδήγησε στην ανάπτυξη ειδικών κανόνων οι οποίοι εξασφαλίζουν την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα<sup>35</sup>.

Το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και το δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής είναι στενά συνδεδεμένα. Έχουν ως σκοπό την προστασία παρόμοιων αξιών, δηλαδή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας των προσώπων και της αυτονομίας, προσφέροντάς τους τον χώρο όπου μπορούν να αναπτύσσουν ελεύθερα την προσωπικότητά τους και να διαμορφώνουν τις απόψεις τους. Συνεπώς, αποτελούν τη βάση για την άσκηση άλλων θεμελιωδών ελευθεριών, όπως η ελευθερία του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι, η ελευθερία της έκφρασης, αλλά και η θρησκευτική ελευθερία.

Το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και το δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής διαφέρουν ως προς τη διατύπωση και το πεδίο εφαρμογής τους. Το δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής συνίσταται σε μία καταρχήν γενική απαγόρευση των επεμβάσεων, με την επιφύλαξη ορισμένων κριτηρίων δημοσίου συμφέροντος που μπορούν να δικαιολογήσουν την επέμβαση μόνο σε συγκεκριμένες περιπτώσεις. Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα γίνεται αντιληπτή ως σύγχρονο και ενεργητικό δικαίωμα<sup>36</sup>, με θετικό περιεχόμενο. Η επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων οφείλει να είναι σύμφωνη με τις τέσσερις βασικές συνιστώσες της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα: α) την οριοθέτηση και διαμόρφωση της εκάστοτε επεξεργασίας έτσι ώστε να διασφαλίζεται η διαφάνεια της επεξεργασίας, β) την διασφάλιση της γνώσης του υποκειμένου σχετικά με την επεξεργασία των προσωπικών του δεδομένων με τη θέσπιση δικαιωμάτων ενημέρωσης και πρόσβασης, γ) τη διασφάλιση της δυνατότητας του υποκειμένου

---

<sup>35</sup> Handbook on European data protection law, 2018 edition, FRA, σελ. 18-21.

<sup>36</sup> Τσεβά, Α., 2010, Προσωπικά Δεδομένα και Μέσα Ενημέρωσης, σελ. 75-88.

να επηρεάζει την επεξεργασία των προσωπικών του δεδομένων με τη θέσπιση δικαιωμάτων συναίνεσης και αντίρρησης και δ) την ανεξάρτητη εποπτεία μέσα από τη θεσμοθέτηση μηχανισμών και οργάνων ελέγχου τήρησης των υποχρεώσεων σχετικά με την επεξεργασία<sup>37</sup>.

Το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα έλκεται σε εφαρμογή κάθε φορά που πραγματοποιείται επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων. Ακόμη ένας λόγος για τον οποίο είναι διαφορετικό από το δικαίωμα στο σεβασμό της ιδιωτικής ζωής. Κάθε επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα υπόκειται σε κατάλληλη προστασία. Η προστασία αφορά όλα τα είδη δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και επεξεργασίας δεδομένων, ανεξάρτητα από τη σχέση και τον αντίκτυπο στην ιδιωτική ζωή. Ωστόσο, δεν είναι αναγκαίο να αποδεικνύεται προσβολή της ιδιωτικής ζωής προκειμένου να ενεργοποιηθούν οι κανόνες περί προστασίας δεδομένων<sup>38</sup>.

Το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή αφορά καταστάσεις στις οποίες θίγεται το ιδιωτικό συμφέρον ή η «ιδιωτική ζωή» προσώπου. Η έννοια της «ιδιωτικής ζωής» καλύπτει προσωπικές καταστάσεις, ευαίσθητες ή εμπιστευτικές πληροφορίες, πληροφορίες οι οποίες θα μπορούσαν να επηρεάσουν αρνητικά την αντίληψη του κοινού για ένα πρόσωπο, αλλά ακόμη και πτυχές της επαγγελματικής ζωής και της δημόσιας συμπεριφοράς προσώπου. Ωστόσο, η αξιολόγηση της ύπαρξης, στο παρόν ή στο παρελθόν, επέμβασης στην «ιδιωτική ζωή» εξαρτάται από το αν υπάρχει επέμβαση σε πεδίο που εμπίπτει στο προστατευτικό πεδίο του δικαιώματος αυτού.

---

<sup>37</sup> Ibid, σελ. 83-84

<sup>38</sup> Handbook on European data protection law, 2018 edition, FRA, σελ. 18-21.

### 3. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΕΚΦΡΑΣΗΣ, Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΜΜΕ ΚΑΙ Η ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ

#### 3.1 Ελευθερία έκφρασης

Στη σύγχρονη εποχή, η πρωτοκαθεδρία του διαδικτύου ως κυρίαρχου μέσου επικοινωνίας και διάδοσης ιδεών και πληροφοριών, θέτει νέα όρια στην άσκηση της ελευθερίας της έκφρασης και δημιουργεί προϋποθέσεις περιορισμού της<sup>39</sup>. Μία άλλη εξέλιξη που επηρεάζει τη νομική προβληματική είναι η ραγδαία εξέλιξη και διάδοση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης (Meta, X, κ.λπ.)<sup>40</sup>. Σήμερα, οποιοσδήποτε μπορεί εξαιρετικά γρήγορα να διαδώσει οποιαδήποτε πληροφορία χωρίς να χρειαστεί να προσεγγίσει κανένα από τα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης. Κατά αυτόν τον τρόπο, διευκολύνεται η ελεύθερη κυκλοφορία ιδεών και πληροφοριών, αλλά ταυτόχρονα ανακύπτουν νέα εμπόδια και αυξάνονται οι κίνδυνοι για την προσωπικότητα, την ιδιωτική ζωή και τα προσωπικά δεδομένα.

Η αρχή της στάθμισης γίνεται δεκτή από την πάγια νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ), σύμφωνα με την οποία τα ΜΜΕ έχουν κατά το άρθρο 10 της ΕΣΔΑ καθήκον να ενημερώνουν το κοινό για υποθέσεις και θέματα που έχουν δημόσιο ενδιαφέρον και αντίστοιχα το κοινό έχει δικαίωμα να ενημερώνεται για ζητήματα και υποθέσεις γενικού ενδιαφέροντος. Ειδικά εφόσον πρόκειται για πρόσωπα της δημόσιας ζωής ή θέματα δημοσίου ενδιαφέροντος, η ανάγκη ενημέρωσης του κοινού είναι εντονότερη. Για τον λόγο αυτό το ΕΔΔΑ αναγνωρίζει το ρόλο του τύπου ως δημόσιου φρουρού (public watchdog)<sup>41</sup>, δηλαδή την ελεγκτική

<sup>39</sup> Βογιατζή, Π., 2016, Η ελευθερία της έκφρασης στο διαδίκτυο: Ένας «θαυμαστός, καινούργιος κόσμος» στη νομολογία του ΕΔΔΑ, ΔΙΜΕΕ, 3/2016, σελ. 202-205

Ιγγλεζάκη, Ι., 2011, Ελευθερία έκφρασης και ανωνυμία στο διαδίκτυο: το παράδειγμα των ιστολογίων, ΔΙΜΕΕ 3/2011.

<sup>40</sup> Παναγοπούλου – Κουτνατζή, Φ., 2012, Κοινωνικά δίκτυα και προσωπικότητα Ι, ΔΙΜΕΕ 2/2012

Κανελλοπούλου – Μπότη, Μ., 2012, Κοινωνικά δίκτυα και προσωπικότητα ΙΙ, ΔΙΜΕΕ 2/2012.

<sup>41</sup> βλ. υπόθεση *Bladet Tromsø και Stensaas κατά Νορβηγίας* (1999)

λειτουργία του τύπου, η οποία καλύπτει τη δυνατότητά του να στηλιτεύει τα κακώς κείμενα με τη δημοσιοποίηση και δημόσια κριτική τους. Οι ασκούντες δημόσιο λειτούργημα δεν δύνανται να αποφύγουν τον δημοσιογραφικό έλεγχο και την άσκηση οξείας κριτικής, προκειμένου η κοινή γνώμη να βεβαιωθεί ότι ανταποκρίνονται στα δημόσια καθήκοντά τους και τον σκοπό της αποστολής τους.

Σημειώνεται ότι ως «δημόσια πρόσωπα», έχει γίνει δεκτό και από τη σχετική νομολογία του ΕΔΔΑ<sup>42</sup>, το οποίο έχει υιοθετήσει το ψήφισμα 1165 (1998) της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης για το δικαίωμα του ιδιωτικού βίου, ότι νοούνται τα πρόσωπα που ασκούν δημόσια εξουσία καθώς και εκείνα που διαδραματίζουν ρόλο σε οποιονδήποτε τομέα της δημόσιας ζωής, όπως στην πολιτική ή στην πολιτιστική, επιστημονική, θρησκευτική, οικονομική, καλλιτεχνική, κοινωνική, αθλητική ζωή. Επισημαίνεται, επίσης, ότι ως δημόσια πρόσωπα θα πρέπει να θεωρηθούν και τα λεγόμενα πρόσωπα της επικαιρότητας.

Περαιτέρω, η ελευθερία της έκφρασης είναι θεμελιώδες δικαίωμα σε κάθε δημοκρατική κοινωνία. Στο ελληνικό Σύνταγμα κατοχυρώνεται στο άρθρο 14 όπου προβλέπεται ότι καθένας έχει το δικαίωμα να εκφράζει και να διαδίδει ελεύθερα τις απόψεις του τόσο προφορικά και γραπτά όσο και μέσω του Τύπου, ενώ επίσης διασφαλίζεται ότι ο Τύπος είναι ελεύθερος και η λογοκρισία απαγορεύεται. Αναγνωρίζεται και σε διεθνές επίπεδο από έγγραφα όπως το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ICCPR), ο Χάρτης θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ). Σύμφωνα με το άρθρο 19 του ICCPR, η ελευθερία της έκφρασης περιλαμβάνει την αναζήτηση, λήψη και διάδοση πληροφοριών<sup>43</sup>. Αυτές οι ρυθμίσεις ορίζουν τη δυνατότητα κάθε ατόμου να διακινεί πληροφορίες και απόψεις χωρίς κρατική παρέμβαση<sup>44</sup>.

---

<sup>42</sup> βλ. υπόθεση von Hannover κατά Γερμανίας και υπόθεση Axel Springer κατά Γερμανίας (αφ. 40660/08)

<sup>43</sup> International Covenant on Civil and Political Rights, Article 19

<sup>44</sup> Nowak, M. (2005). UN Covenant on Civil and Political Rights: CCPR Commentary. Kehl am Rhein: N.P. Engel.

Η ελευθερία της έκφρασης αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της δημοκρατίας. Το προστατευόμενο δικαίωμα έχει μια ευρεία ερμηνεία, η οποία ξεπερνά την ελευθερία του τύπου, καλύπτει τον εμπορικό και πολιτικό λόγο, καθώς και την καλλιτεχνική έκφραση. Παρέμβαση στον χώρο αυτό δικαιολογείται μόνο από ιδιαίτερα επιτακτικές αναγκαιότητες (όπως η εθνική ασφάλεια, η εδαφική ακεραιότητα ή η δημόσια ασφάλεια, η πρόληψη ταραχών ή εγκλημάτων) και οι εξαιρέσεις πρέπει να ερμηνεύονται συσταλτικά. Αντίστοιχη αναφορά στην ελευθερία της έκφρασης συναντάται και στο άρθρο 11 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης σύμφωνα με τον οποίο κάθε άτομο έχει δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία γνώμης και την ελευθερία λήψης ή μετάδοσης πληροφοριών και ιδεών χωρίς την παρέμβαση οποιασδήποτε δημόσιας αρχής και ανεξαρτήτως συνόρων. Επιπλέον, στο ίδιο άρθρο αναφέρεται ότι η ελευθερία των μέσων μαζικής ενημέρωσης και η πολυφωνία τους είναι σεβαστές.

Η ΕΣΔΑ, στο άρθρο 10, τονίζει ότι η ελευθερία της έκφρασης καλύπτει την ανεμπόδιση λήψη και διάδοση ιδεών, ενώ οι περιορισμοί επιτρέπονται μόνο υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις, όπως η διαφύλαξη της εθνικής ασφάλειας και η προστασία της δημόσιας τάξης<sup>45</sup>. Αυτή η προστασία, αν και ισχυρή, υπογραμμίζεται με κριτήρια όπως η αναλογικότητα και η αναγκαιότητα, για να διασφαλιστεί ότι οποιαδήποτε επέμβαση είναι περιορισμένη και τεκμηριωμένη<sup>46</sup>. Επίσης, το άρθρο 10 της ΕΣΔΑ δεν απαγορεύει στα κράτη να επιβάλλουν διαδικασίες αδειοδότησης σε επιχειρήσεις μετάδοσης ραδιοφωνικών εκπομπών, την τηλεόραση και τον κινηματογράφο.

Η σημασία της ελευθερίας έκφρασης έγκειται στο ότι αποτελεί προϋπόθεση για την πολιτική συμμετοχή και την κοινωνική εξέλιξη, συμβάλλοντας στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος πλουραλισμού και ανεκτικότητας. Αυτή η ελευθερία προάγει τον ανοιχτό διάλογο, ενθαρρύνοντας την ανάπτυξη και τη σύγκρουση ιδεών, γεγονός που ενισχύει τη λειτουργία των δημοκρατικών

---

<sup>45</sup> European Convention on Human Rights, Article 10.

<sup>46</sup> Harris, D., & O'Boyle, M. (2018). *Law of the European Convention on Human Rights*. Oxford University Press.

θεσμών<sup>47</sup>. Σε πολλές περιπτώσεις, τα ΜΜΕ κατέχουν κρίσιμο ρόλο, καθώς ο πλουραλισμός σε αυτά διασφαλίζει τη διαφοροποίηση των απόψεων και την πρόσβαση σε ποικιλία πληροφοριών, κάτι που υποστηρίζει την κοινωνική ανεκτικότητα και τον πλουραλισμό<sup>48</sup>.

Η ελευθερία της έκφρασης δεν είναι απόλυτη και υπόκειται σε περιορισμούς, ιδιαίτερα όταν επηρεάζει τα δικαιώματα άλλων ή απειλεί την εθνική ασφάλεια και τη δημόσια τάξη<sup>49</sup>. Για παράδειγμα, οι περιορισμοί στα ΜΜΕ, όπως η αδειοδότηση, αποσκοπούν στη διατήρηση της ισορροπίας και του δημοσίου συμφέροντος, ενδυναμώνοντας την κρατική εποπτεία, αλλά και αποφεύγοντας την υπερβολική επιρροή από ιδιωτικά συμφέροντα<sup>50</sup>. Αυτές οι ρυθμίσεις συχνά ορίζονται από διεθνείς οργανισμούς, όπως το Συμβούλιο της Ευρώπης και τα Ηνωμένα Έθνη, οι οποίοι προωθούν κατευθυντήριες γραμμές για την ενίσχυση της δημοκρατίας<sup>51</sup>.

Οι συνταγματικές και διεθνείς ρυθμίσεις καταδεικνύουν ότι η ελευθερία της έκφρασης είναι ουσιαστική για μια βιώσιμη και ζωντανή δημοκρατία. Ωστόσο, η ισορροπία με άλλες αξίες, όπως η προστασία των προσωπικών δεδομένων και η αποφυγή της προπαγάνδας, είναι ζωτικής σημασίας. Η τεχνολογική πρόκληση, με την ανάπτυξη των κοινωνικών δικτύων, επιτείνει την ανάγκη για ρυθμιστικά πλαίσια που θα εξισορροπούν την ελευθερία έκφρασης με την προστασία της ιδιωτικότητας και των άλλων ατομικών δικαιωμάτων<sup>52</sup>.

Με την άνοδο της ψηφιακής εποχής, η ελευθερία έκφρασης εκφράζεται πλέον μέσω διαδικτυακών πλατφορμών και κοινωνικών δικτύων. Οι ψηφιακές πλατφόρμες προσφέρουν νέες δυνατότητες, αλλά εγείρουν ζητήματα για τα όρια

---

<sup>47</sup> Habermas, J. (1996). *Between Facts and Norms: Contributions to a Discourse Theory of Law and Democracy*. MIT Press.

<sup>48</sup> Barendt, E. (2005). *Freedom of Speech*. Oxford University Press.

<sup>49</sup> Fenwick, H., & Phillipson, G. (2007). *Media Freedom under the Human Rights Act*. Oxford University Press.

<sup>50</sup> Council of Europe. (2007). "Recommendation CM/Rec(2007)2 on media pluralism and diversity of media content".

<sup>51</sup> United Nations Human Rights Committee. (2011). "General Comment No. 34 on Article 19 of the ICCPR".

<sup>52</sup> Zuboff, S. (2019). *The Age of Surveillance Capitalism: The Fight for a Human Future at the New Frontier of Power*. Public Affairs.

και τον έλεγχο της πληροφορίας. Ειδικά για ζητήματα λογοκρισίας, οι μεγάλες εταιρείες τεχνολογίας λειτουργούν ως ρυθμιστές της δημόσιας έκφρασης και έχουν την εξουσία να διαγράψουν περιεχόμενο, περιορίζοντας την ελευθερία λόγου<sup>53</sup>. Επιπλέον, το φαινόμενο των «ψευδών ειδήσεων» αυξάνει την ανάγκη για αυστηρότερη εποπτεία και ρύθμιση, ώστε να διατηρείται η διαφάνεια και η ακρίβεια στην πληροφόρηση<sup>54</sup>.

Η σύγκρουση της ελευθερίας έκφρασης με την προστασία των προσωπικών δεδομένων είναι ένα ζήτημα που απαιτεί εξισορρόπηση. Ο Κανονισμός Γενικής Προστασίας Δεδομένων (ΓΚΠΔ) στην Ευρώπη προσφέρει αυστηρό πλαίσιο για την προστασία των προσωπικών δεδομένων, το οποίο πολλές φορές περιορίζει την ελεύθερη έκφραση και δημοσιοποίηση πληροφοριών για την προστασία της ιδιωτικότητας<sup>55</sup>. Η ισορροπία αυτή είναι κρίσιμη για τη δημοκρατία, ειδικά όταν η ελευθερία του Τύπου έρχεται αντιμέτωπη με την ανάγκη για προστασία της προσωπικής ζωής<sup>56</sup>.

Σε πολλές χώρες, η λογοκρισία στα ΜΜΕ γίνεται είτε άμεσα από το κράτος είτε έμμεσα, μέσω της πίεσης σε δημοσιογραφικές ομάδες και επαγγελματίες των ΜΜΕ. Οι κυβερνήσεις πολλές φορές επιβάλλουν περιορισμούς ή λογοκρίνουν το περιεχόμενο για λόγους «εθνικής ασφάλειας», περιορίζοντας την ελευθερία της έκφρασης με στόχο τον έλεγχο της πληροφόρησης<sup>57</sup>. Η λογοκρισία αποτελεί απειλή για την ελευθερία του λόγου, υπονομεύοντας τη δημοκρατική λειτουργία και τον πλουραλισμό<sup>58</sup>.

Ένας άλλος παράγοντας είναι ο ρόλος της ελευθερίας έκφρασης στη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής και αρμονίας. Σε πολυπολιτισμικές κοινωνίες, η

---

<sup>53</sup> Balkin, J. M. (2018). Free Speech in the Algorithmic Society: Big Data, Private Governance, and New School Speech Regulation. UC Davis L. Rev.

<sup>54</sup> Glaeser, E., & Sunstein, C. (2016). Fake News and the Internet Shell Game. Harv. L. Rev.

<sup>55</sup> De Hert, P., & Papakonstantinou, V. (2012). The Data Protection Regime in the EU and its Global Impact. Elsevier.

<sup>56</sup> Hughes, S. (2018). Privacy and Free Speech: Balancing Two Important Rights. Oxford University Press.

<sup>57</sup> Roberts, A. (2010). The Censor's Hand: The Misregulation of Human Expression. Harvard University Press.

<sup>58</sup> Norris, P. (2009). Public Sentinel: News Media and Governance Reform. World Bank Publications.

ελευθερία έκφρασης μπορεί να οδηγήσει σε συγκρούσεις ή έντονες συζητήσεις, ειδικά όταν θίγονται πολιτισμικά ή θρησκευτικά σύμβολα. Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) επιτρέπει περιορισμούς για τη διατήρηση της δημόσιας ασφάλειας και της κοινωνικής αρμονίας, αλλά με μεγάλη προσοχή ώστε να μην παραβιάζεται η αρχή της ελευθερίας του λόγου<sup>59</sup>.

Η ελευθερία της έκφρασης αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο κάθε δημοκρατικής κοινωνίας, καθώς επιτρέπει την ανεμπόδιστη κυκλοφορία ιδεών και τη διασφάλιση ενός πλουραλιστικού και ανεκτικού περιβάλλοντος, όπου η κριτική και η πολιτική συμμετοχή μπορούν να ευδοκιμήσουν. Ωστόσο, αυτή η ελευθερία δεν είναι απόλυτη και συχνά απαιτείται να επιβάλλονται περιορισμοί όταν συγκρούεται με άλλα δικαιώματα, όπως η προστασία της προσωπικής ζωής και της ιδιωτικότητας. Τέτοιοι περιορισμοί βασίζονται στην αρχή της αναλογικότητας, επιτρέποντας παρεμβάσεις μόνο όταν είναι απαραίτητες και νόμιμες, προκειμένου να διασφαλιστεί η ισορροπία μεταξύ των δικαιωμάτων<sup>60</sup>.

Η τεχνολογική εξέλιξη, ιδίως η άνοδος των κοινωνικών δικτύων και των ψηφιακών μέσων, δημιουργεί νέες προκλήσεις στην προσπάθεια εξισορρόπησης της ελευθερίας της έκφρασης με την προστασία των προσωπικών δεδομένων. Η ανάπτυξη και η διάδοση ψευδών ειδήσεων, η στοχευμένη διαφήμιση και η εκμετάλλευση προσωπικών δεδομένων από ιδιωτικούς φορείς και μεγάλες εταιρείες τεχνολογίας φέρνουν στο προσκήνιο την ανάγκη για ένα ισχυρό ρυθμιστικό πλαίσιο. Ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων (ΓΚΠΔ) προσφέρει ένα αυστηρό πλαίσιο προστασίας, θέτοντας όρια στη χρήση των προσωπικών πληροφοριών για λόγους δημόσιας ενημέρωσης, ωστόσο, συχνά, τα όρια αυτά αποτελούν πρόκληση για την ελευθερία του Τύπου<sup>61</sup>.

Συνεπώς, η προστασία της ελευθερίας της έκφρασης πρέπει να επιτυγχάνεται με τρόπο που να διασφαλίζει τα δικαιώματα των ατόμων στην ιδιωτικότητα και την αυτονομία της πληροφορίας. Στόχος της ενότητας είναι να εξετάσει το ζήτημα της

---

<sup>59</sup> European Court of Human Rights. (2019). Case Law on Freedom of Expression.

<sup>60</sup> Court of Justice of the European Union. (2015). Maximilian Schrems v Data Protection Commissioner, Case C-362/14

<sup>61</sup> Lynskey, O. (2017). The Foundations of EU Data Protection Law. Oxford University Press.

ισορροπίας ανάμεσα σε αυτά τα δύο δικαιώματα, αναδεικνύοντας τη σημασία της πολυπλοκότητας και της διαρκούς προσαρμογής των νομικών ρυθμίσεων που διέπουν τον ψηφιακό χώρο. Η κατανόηση και η ανάλυση των σημείων σύγκρουσης θα επιτρέψει να προχωρήσουμε στην επόμενη ενότητα, όπου θα εξεταστεί η ευαίσθητη ισορροπία μεταξύ ελευθερίας έκφρασης και προστασίας προσωπικών δεδομένων, μια ισορροπία που είναι κρίσιμη για τη διατήρηση των δημοκρατικών αξιών σε έναν διαρκώς ψηφιοποιούμενο κόσμο.

### **3.2 Η ισορροπία μεταξύ του δικαιώματος της ελευθερίας της έκφρασης και της προστασίας των προσωπικών δεδομένων**

Η ισορροπία ανάμεσα στην ελευθερία της έκφρασης και στην προστασία των προσωπικών δεδομένων αποτελεί μια από τις πιο σύνθετες και διαρκείς προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα σύγχρονα νομικά συστήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ελευθερία της έκφρασης, ένα θεμελιώδες δικαίωμα κατοχυρωμένο τόσο από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) όσο και από τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, είναι αναπόσπαστο στοιχείο μιας υγιούς και δημοκρατικής κοινωνίας, ενθαρρύνοντας την πολιτική συμμετοχή και τον πλουραλισμό απόψεων. Ωστόσο, η ανάγκη προστασίας των προσωπικών δεδομένων, επίσης θεμελιώδες δικαίωμα που συνδέεται με την ιδιωτική ζωή και κατοχυρώνεται στο άρθρο 8 του Χάρτη, συχνά έρχεται σε σύγκρουση με την ελευθερία της έκφρασης, ειδικά σε περιπτώσεις που η δημόσια ενημέρωση απαιτεί την αποκάλυψη προσωπικών πληροφοριών<sup>62</sup>. Αυτό το ζήτημα ενσωματώνει την αναγκαιότητα της δημόσιας πληροφόρησης με την υποχρέωση προστασίας της προσωπικής ιδιωτικότητας. Σε αυτό το πλαίσιο, η προστασία της ιδιωτικής ζωής και η δημόσια πληροφόρηση εμφανίζονται ως παράλληλοι και πολλές φορές συγκρουόμενοι στόχοι.

Σε αυτό το πλαίσιο, η ανάγκη για διαφάνεια και λογοδοσία, ιδιαίτερα στη δημοσιογραφία και στα μέσα ενημέρωσης, φέρνει αντιμέτωπα τα δικαιώματα των

---

<sup>62</sup> Council of Europe, European Convention on Human Rights, Article 8.

πολιτών στην ενημέρωση και στην προσωπική τους ιδιωτικότητα. Στην πράξη, η δυνατότητα πρόσβασης σε προσωπικά δεδομένα μπορεί να συμβάλει στην αποκάλυψη παρατυπιών και στην ενίσχυση της κοινωνικής δικαιοσύνης, ειδικά όταν αφορά τη διαφάνεια στη δημόσια διοίκηση ή την κάλυψη πολιτικών σκανδάλων<sup>63</sup>. Η δημοσιογραφία, μέσω της επεξεργασίας αυτών των δεδομένων, προωθεί την κοινωνική δικαιοσύνη και την αποκάλυψη καταχρήσεων εξουσίας, ενισχύοντας τη δημοκρατική λειτουργία<sup>64</sup>. Ωστόσο, αυτός ο σκοπός ενδέχεται να συγκρουστεί με την ατομική προστασία της ιδιωτικής ζωής, ιδιαίτερα όταν πρόκειται για ιδιώτες που δεν κατέχουν δημόσια αξιώματα<sup>65</sup>.

Ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων (ΓΚΠΔ) της ΕΕ έχει δημιουργήσει ένα συνεκτικό νομικό πλαίσιο που αποσκοπεί στη διατήρηση αυτής της ισορροπίας, παρέχοντας σαφείς κατευθύνσεις για την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων με στόχο την ενημέρωση του κοινού και προσδιορίζει τον τρόπο με τον οποίο τα προσωπικά δεδομένα μπορούν να χρησιμοποιηθούν για δημοσιογραφικούς σκοπούς, δίνοντας έμφαση στη "νομιμότητα" και την "αναλογικότητα" ως βασικά κριτήρια<sup>66</sup>. Οι διατάξεις του άρθρου 85 του ΓΚΠΔ υπογραμμίζουν ότι τα κράτη-μέλη πρέπει να διασφαλίζουν την ισορροπία μεταξύ ελευθερίας έκφρασης και προστασίας προσωπικών δεδομένων, ενσωματώνοντας τις σχετικές εξαιρέσεις στον εθνικό τους νόμο<sup>67</sup>, ώστε να διασφαλίζεται η ισορροπία με την προστασία της ιδιωτικότητας. Ειδικότερα, η ρύθμιση επιτρέπει την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων για δημοσιογραφικούς σκοπούς, υπό την προϋπόθεση ότι τηρούνται οι αρχές της αναλογικότητας και της νομιμότητας, προκειμένου να μην υπονομεύεται η ακεραιότητα της πληροφορίας και η εμπιστευτικότητα.

---

<sup>63</sup>Dworkin, R. (1977). Taking Rights Seriously. Harvard University Press.

<sup>64</sup> Habermas, J. (1989). The Structural Transformation of the Public Sphere. MIT Press.

<sup>65</sup> Bennet, C. J., & Raab, C. D. (2018). The Governance of Privacy: Policy Instruments in Global Perspective. MIT Press.

<sup>66</sup> Voigt, P., & Von dem Bussche, A. (2017). The EU General Data Protection Regulation (GDPR). Springer International Publishing.

<sup>67</sup> European Commission, "Guidelines on the Balance Between Freedom of Expression and Data Protection," 2018.

Η τεχνολογική πρόοδος, ειδικά με την ανάπτυξη της τεχνητής νοημοσύνης και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, εισάγει νέες προκλήσεις για την ελευθερία της έκφρασης και την προστασία των δεδομένων<sup>68</sup>. Η δυνατότητα να γίνεται ταυτοποίηση ατόμων μέσω αλγορίθμων και τεχνικών αναγνώρισης προσώπου ενισχύει τους κινδύνους για την παραβίαση της ιδιωτικότητας και της αυτονομίας των ατόμων<sup>69</sup>. Τα εργαλεία αυτά επιτρέπουν τη διαμόρφωση πληροφοριών κατά βούληση, κάτι που μπορεί να χειραγωγήσει την κοινή γνώμη και να επηρεάσει τη δημόσια έκφραση. Η ανησυχία αυτή επιτείνεται καθώς οι ψηφιακές πλατφόρμες παίζουν όλο και μεγαλύτερο ρόλο στη δημόσια σφαίρα, διαμορφώνοντας τον τρόπο με τον οποίο οι πολίτες αποκτούν πρόσβαση στην πληροφορία και συμμετέχουν στη δημόσια συζήτηση.

Συνολικά, η προσπάθεια εξισορρόπησης της ελευθερίας της έκφρασης με την προστασία των προσωπικών δεδομένων συνιστά αναγκαία προϋπόθεση για τη διατήρηση της κοινωνικής εμπιστοσύνης και της δημοκρατικής συνοχής. Η ενότητα αυτή διερευνά τις νομικές, κοινωνικές και τεχνολογικές παραμέτρους που επηρεάζουν αυτή την ισορροπία, αναδεικνύοντας τη σημασία της διαφάνειας και της νομοθετικής προσαρμογής στην προστασία και ενίσχυση της δημοκρατίας<sup>70</sup>. Η ύπαρξη περιορισμών ή ελέγχου στις διαδικασίες αυτές οδηγεί συχνά στην παραβίαση της διαφάνειας, υπονομεύοντας τη συμμετοχή των πολιτών και την κοινωνική συνοχή<sup>71</sup>. Στην πράξη, ο υπερβολικός περιορισμός της ελευθερίας έκφρασης για λόγους προστασίας προσωπικών δεδομένων μπορεί να επιφέρει ρήξη στην εμπιστοσύνη των πολιτών, ενώ η απουσία προστασίας ενδέχεται να ενισχύσει τον φόβο παρακολούθησης και καταγραφής<sup>72</sup>.

### **3.3 Τα MME ως δημόσιοι φύλακες με δικαιώματα και υποχρεώσεις**

---

<sup>68</sup> Zuboff, S. (2019). *The Age of Surveillance Capitalism*. PublicAffairs.

<sup>69</sup> Kosinski, M., & Wang, Y. (2021). *Facial Recognition Technology and Its Applications*. Harvard Business Review.

<sup>70</sup> Westin, A. F. (1967). *Privacy and Freedom*. New York: Atheneum.

<sup>71</sup> Sunstein, C. R. (2007). *Republic.com 2.0*. Princeton University Press

<sup>72</sup> Lyon, D. (2003). *Surveillance After September 11*. Polity Press.

Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης (ΜΜΕ) θεωρούνται θεμελιώδης πυλώνας της δημοκρατικής κοινωνίας, καθώς διαδραματίζουν ρόλο «δημόσιου φύλακα» που συμβάλλει στην ενημέρωση των πολιτών και στην ενίσχυση της διαφάνειας<sup>73</sup>. Η λειτουργία των ΜΜΕ στοχεύει στην προάσπιση του δημοσίου συμφέροντος, προσφέροντας πρόσβαση σε πληροφορίες που είναι αναγκαίες για την ενεργή και ενημερωμένη συμμετοχή του κοινού στην κοινωνία<sup>74</sup>. Αυτή η αποστολή τους συνοδεύεται από το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης, η οποία όμως δεν είναι απόλυτη αλλά υπόκειται σε νομικούς και ηθικούς περιορισμούς<sup>75</sup>.

Οι δημοσιογράφοι έχουν δικαιώματα, αλλά ταυτόχρονα και υποχρεώσεις. Η έννοια της δημοσιογραφικής ελευθερίας περιλαμβάνει το δικαίωμα κάλυψης θεμάτων δημοσίου ενδιαφέροντος, υπό την προϋπόθεση ότι οι πληροφορίες που δημοσιεύονται είναι ακριβείς και αξιόπιστες, σύμφωνα με τις αρχές της δημοσιογραφικής δεοντολογίας<sup>76</sup>. Ειδικά όταν παρουσιάζουν αξιολογικές κρίσεις ή απόψεις, οι δημοσιογράφοι οφείλουν να διασφαλίζουν μια επαρκή τεκμηρίωση που να υποστηρίζει το περιεχόμενο των απόψεών τους, ώστε να μη διαστρεβλώνεται η αλήθεια<sup>77</sup>.

Σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, όπως η αναφορά σε επίσημες κυβερνητικές ανακοινώσεις ή δημόσιες εκθέσεις, οι δημοσιογράφοι ενδέχεται να μην απαιτείται να επαληθεύουν το περιεχόμενο, δεδομένου ότι οι ίδιες οι πηγές θεωρούνται αξιόπιστες<sup>78</sup>. Παρ' όλα αυτά, το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης δεν δικαιολογεί την παραπλάνηση του κοινού ούτε την υπερβολική ή αδικαιολόγητη πρόκληση. Επιπλέον, όταν δημοσιεύουν ευαίσθητες πληροφορίες που σχετίζονται με ιδιωτικά πρόσωπα, οι δημοσιογράφοι πρέπει να δείχνουν ιδιαίτερη προσοχή στην προστασία της ιδιωτικής ζωής, λαμβάνοντας υπόψη τις νομικές και ηθικές δεσμεύσεις τους<sup>79</sup>.

---

<sup>73</sup> European Convention on Human Rights, Article 10

<sup>74</sup> Schauer, F. (2005). Free Speech and Public Responsibility. Harvard University Press

<sup>75</sup> Charter of Fundamental Rights of the European Union, Article 8

<sup>76</sup> Barendt, E. (2010). Freedom of Speech. Oxford University Press

<sup>77</sup> Ibid

<sup>78</sup> GDPR, Article 85

<sup>79</sup> Keller, P. (2011). European and International Media Law. Cambridge University Press

Η υπεύθυνη δημοσιογραφία σημαίνει ότι οι δημοσιογράφοι εργάζονται με ειλικρίνεια, συλλέγοντας και διαδίδοντας πληροφορίες σύμφωνα με τη δημοσιογραφική ηθική. Διασφαλίζουν ότι η αναφορά είναι ισορροπημένη, προσπαθώντας να επικοινωνήσουν με τους ενδιαφερόμενους για σχόλια πριν από τη δημοσίευση. Η ταμπλόιντ δημοσιογραφία, από την άλλη πλευρά, μπορεί να περιλαμβάνει συλλογή προσωπικών πληροφοριών (ειδικά φωτογραφιών) με έντονη παρενόχληση, δημιουργώντας την αίσθηση παραβίασης της ιδιωτικής ζωής. Η δημοσίευση τέτοιων πληροφοριών, ιδιαίτερα όταν προέρχονται από κρυφές λήψεις, δεν θεωρείται απαραίτητα συμβατή με το δημόσιο ενδιαφέρον. Αυτό το πρότυπο είναι αυστηρότερο για τους ιδιώτες. Οι δημοσιογράφοι πρέπει να σέβονται τον νόμο και τις ηθικές αρχές κατά την αναφορά ειδήσεων, και να είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί όταν η συμπεριφορά τους ενδέχεται να παραβιάσει τη νομοθεσία. Η παραβίαση του νόμου μπορεί να είναι δικαιολογημένη μόνο όταν το δημόσιο συμφέρον υπερτερεί της νομικής υποχρέωσης. Για παράδειγμα, ένας δημοσιογράφος πρέπει να υπακούσει σε αστυνομική εντολή να απομακρυνθεί από μια διαδήλωση, προκειμένου να αποφύγει τη σύλληψη. Ομοίως, δημοσιογράφοι που επιλέγουν να αγοράσουν παράνομα όπλα για να αποδείξουν την ευκολία προσβασιμότητάς τους ενδέχεται να μην εξαιρεθούν από δίωξη.

Για την επίτευξη ισορροπίας, οι δημοσιογράφοι πρέπει να τηρούν τη δημοσιογραφική δεοντολογία και να εξισορροπούν την ανάγκη για έρευνα με την υποχρέωση προστασίας των ατομικών δικαιωμάτων. Η υπεύθυνη κάλυψη απαιτεί σεβασμό στην ιδιωτικότητα και αποφυγή ακατάλληλης αποκάλυψης προσωπικών δεδομένων. Η δημοσιογραφική ηθική επιτάσσει τη χρήση αξιόπιστων πηγών και αποδεικτικών στοιχείων, με σεβασμό για τα δικαιώματα των ατόμων, ειδικά όταν πρόκειται για ευαίσθητες πληροφορίες.

Η υπεύθυνη δημοσιογραφία απαιτεί από τους δημοσιογράφους να τηρούν τις αρχές δεοντολογίας και να εξασφαλίζουν ισορροπία ανάμεσα στην ανάγκη για έρευνα και την υποχρέωση σεβασμού των δικαιωμάτων των ατόμων. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η παραβίαση του νόμου από τους δημοσιογράφους μπορεί να δικαιολογηθεί, αλλά μόνο εφόσον εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον με τρόπο που

υπερβαίνει τη ζημία στα ατομικά δικαιώματα, όπως στην περίπτωση αγοράς παράνομων όπλων για την αποκάλυψη ενός οργανωμένου δικτύου. Αυτή η ισορροπία ενισχύει την εμπιστοσύνη του κοινού στην ακεραιότητα των ΜΜΕ και διασφαλίζει ότι οι δημοσιογράφοι συνεχίζουν να λειτουργούν ως πραγματικοί «δημόσιοι φύλακες» της κοινωνίας.

### **3.3.1. Τι προβλέπει ο Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων για δημοσιογραφικούς σκοπούς**

Ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων (ΓΚΠΔ) εισάγει ένα πλαίσιο που θέτει όρια στην επεξεργασία προσωπικών δεδομένων από δημοσιογράφους, διατηρώντας παράλληλα την ισορροπία μεταξύ της ελευθερίας έκφρασης και της προστασίας των ατομικών δικαιωμάτων<sup>80</sup>. Οι δημοσιογραφικές οργανώσεις καλούνται να διενεργούν «Εκτιμήσεις Αντικτύπου Προστασίας Δεδομένων» (DPIA) σε περιπτώσεις που η επεξεργασία δεδομένων ενέχει υψηλό κίνδυνο για τα δικαιώματα των φυσικών προσώπων, όπως απαιτεί ο ΓΚΠΔ<sup>81</sup>. Οι DPIAs αξιολογούν τη νομική και ηθική αναγκαιότητα της επεξεργασίας, καταγράφοντας και αναλύοντας τους πιθανούς κινδύνους για την ιδιωτικότητα και προβλέποντας μέτρα για τον περιορισμό τους<sup>82</sup>. Οι DPIAs είναι μια συστηματική διαδικασία που απαιτείται από τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων της ΕΕ (ΓΚΠΔ) όταν η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων ενδέχεται να επιφέρει υψηλό κίνδυνο για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των φυσικών προσώπων. Η διαδικασία περιλαμβάνει την αξιολόγηση της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας της επεξεργασίας, τον εντοπισμό και την ανάλυση πιθανών κινδύνων για την ιδιωτικότητα, καθώς και την πρόταση μέτρων μετριασμού αυτών των κινδύνων. Οι DPIAs διασφαλίζουν ότι οι οργανισμοί εντοπίζουν πιθανούς κινδύνους πριν από την έναρξη της

---

<sup>80</sup> General Data Protection Regulation (GDPR), Article 35

<sup>81</sup> Murphy, R. (2017). Journalism and Privacy: Principles and Practice. Palgrave Macmillan

<sup>82</sup> Rowbottom, J. (2019). Media Law. Oxford University Press

επεξεργασίας, προλαμβάνοντας παραβιάσεις και διασφαλίζοντας τη συμμόρφωση με το ΓΚΠΔ. Αυτή η διαδικασία δεν είναι μόνο ένα εργαλείο για τη διαχείριση κινδύνων, αλλά και ένα μέσο ενίσχυσης της εμπιστοσύνης των ατόμων στην προστασία των προσωπικών τους δεδομένων. Οι δημοσιογραφικές οργανώσεις πρέπει να είναι διαφανείς σχετικά με τις πρακτικές τους και να ενημερώνουν το κοινό για το πώς χρησιμοποιούνται τα δεδομένα τους και ποια μέτρα προστασίας εφαρμόζονται. Η ισορροπία μεταξύ ελευθερίας της έκφρασης και προστασίας προσωπικών δεδομένων είναι αναγκαία για τη δίκαιη και υπεύθυνη δημοσιογραφία. Η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων πρέπει να γίνεται με σεβασμό προς τα δικαιώματα των ατόμων και ταυτόχρονα να διασφαλίζεται η παροχή σημαντικών πληροφοριών στο κοινό, εφαρμόζοντας δεοντολογικές αρχές, νομική συμμόρφωση και διαφάνεια.

Ο Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων (ΓΚΠΔ) στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ως αναφέρθηκε και ανωτέρω, περιέχει ειδικές προβλέψεις για τη δημοσιογραφία, προκειμένου να εξασφαλιστεί η προστασία της ελευθερίας της έκφρασης και του Τύπου, ενώ παράλληλα διατηρείται η ασφάλεια και η ιδιωτικότητα των προσωπικών δεδομένων. Σύμφωνα με το Άρθρο 85 του ΓΚΠΔ<sup>83</sup>, οι χώρες-μέλη της Ε.Ε. οφείλουν να εισάγουν διατάξεις που εξισορροπούν την ελευθερία της έκφρασης με την προστασία των δεδομένων, διασφαλίζοντας παράλληλα ότι η δημοσιογραφική δραστηριότητα προστατεύεται σε εθνικό επίπεδο οι δημοσιογράφοι τυγχάνουν μεγαλύτερης ευελιξίας στην επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, εξακολουθούν να δεσμεύονται από τη νομική και δεοντολογική υποχρέωση να σεβαστούν τα δικαιώματα των ατόμων<sup>84</sup>. Σε έρευνες που αφορούν ευαίσθητα θέματα, όπως πολιτικά ζητήματα ή εγκληματικές δραστηριότητες, οι δημοσιογράφοι ενδέχεται να αποφύγουν την ενημέρωση των εμπλεκόμενων προσώπων εάν κάτι τέτοιο θα έθετε σε κίνδυνο το ερευνητικό έργο ή το δημόσιο συμφέρον. Αυτή η εξαίρεση ισχύει, αρκεί να μην υπονομεύεται η

---

<sup>83</sup> Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679, Άρθρο 85.

<sup>84</sup> Στάμου, Γ. (2020). Προσωπικά δεδομένα και ελευθερία του Τύπου. Νομική Επιθεώρηση.

προστασία των προσωπικών δεδομένων που διαχειρίζονται, ενώ η υποχρέωση ασφάλειας των δεδομένων παραμένει απαραίτητη. Ωστόσο, υπάρχουν καταστάσεις όπου η ενημέρωση είναι αναγκαία.<sup>85</sup> Οι δημοσιογραφικές οργανώσεις έχουν την ευθύνη να εφαρμόζουν κατάλληλα μέτρα για να προστατεύουν τα δεδομένα που συγκεντρώνουν, αποθηκεύουν και επεξεργάζονται από ενδεχόμενες παραβιάσεις, διαρροές ή κακή χρήση<sup>86</sup>.

Η νομοθεσία για την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων στο πλαίσιο της ελευθερίας έκφρασης και πληροφόρησης διαμορφώνεται με σκοπό να διασφαλίσει την ισορροπία μεταξύ της προστασίας των προσωπικών δεδομένων και της διατήρησης της ελευθερίας του Τύπου και της πληροφόρησης.<sup>87</sup> Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αυτή η ισορροπία ρυθμίζεται από τον Γενικό Κανονισμό για την Προστασία Δεδομένων (ΓΚΠΔ), ο οποίος προβλέπει ειδικές εξαιρέσεις και προσαρμογές για την επεξεργασία δεδομένων για δημοσιογραφικούς σκοπούς.

### **3.3.2 Η «δημοσιογραφική εξαίρεση» που προβλέπει ο ΓΚΠΔ**

Ο Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων (ΓΚΠΔ) αντικαθιστά, όπως έχουμε αναφέρει, την Οδηγία 95/46/EK για την προστασία των δεδομένων, η οποία περιείχε πολλές από τις απαιτήσεις που ισχύουν σήμερα και προέβλεπε τη λεγόμενη «δημοσιογραφική εξαίρεση». Αυτή η εξαίρεση καθιστά ανεφάρμοστες ορισμένες απαιτήσεις για την επεξεργασία δεδομένων όταν η επεξεργασία αυτή πραγματοποιείται για δημοσιογραφικούς σκοπούς. Σύμφωνα με την προηγούμενη Οδηγία, η εξαίρεση ήταν περιορισμένη, καθώς προέβλεπε εξαιρέσεις μόνο για την επεξεργασία «αποκλειστικά» για «δημοσιογραφικούς σκοπούς ή για σκοπούς καλλιτεχνικής ή λογοτεχνικής έκφρασης», εφόσον αυτό ήταν αναγκαίο για την ελευθερία του λόγου<sup>88</sup>. Ωστόσο, το άρθρο 85 του ΓΚΠΔ παραλείπει την απαίτηση «αποκλειστικά» και επεκτείνει τις εξαιρέσεις ώστε να

---

<sup>85</sup> Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2018). Οδηγός εφαρμογής του ΓΚΠΔ για τη δημοσιογραφία και την ελευθερία της έκφρασης.

<sup>86</sup> Article 29 Data Protection Working Party. (2018). Guidelines on the implementation of GDPR.

<sup>87</sup> European Data Protection Supervisor. (2019). Journalistic data processing under GDPR.

<sup>88</sup> Bygrave, L. A. (2014). *Data Privacy Law: An International Perspective*. Oxford University Press.

συμβιβάζει την ελευθερία του λόγου με την προστασία των προσωπικών δεδομένων<sup>89</sup>.

Συγκεκριμένα, το άρθρο 85 αναφέρει τη δημοσιογραφία, την ακαδημαϊκή κοινότητα, την τέχνη και τη λογοτεχνία ως παραδείγματα περιπτώσεων όπου είναι αναγκαίες οι εξαιρέσεις, με αποτέλεσμα να προκύπτει ένα ευρύτερο πεδίο απαλλαγής από τους κανόνες του ΓΚΠΔ<sup>90</sup>. Αυτό το ευρύτερο πεδίο εφαρμογής επιτρέπει την εφαρμογή των εξαιρέσεων σε πλαίσια ελευθερίας του λόγου που ξεπερνούν τη δημοσιογραφία, ενώ ταυτόχρονα παρέχει στα κράτη μέλη της ΕΕ τη δυνατότητα να προσαρμόζουν την προστασία της ελευθερίας του λόγου με τρόπο που μπορεί να διαφέρει σημαντικά μεταξύ των δικαιοδοσιών<sup>91</sup>.

Επιπλέον, ο ΓΚΠΔ αποσκοπεί στην εναρμόνιση της προστασίας της ιδιωτικής ζωής σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά το τοπίο για τη διασφάλιση του δικαιώματος στην ελευθερία της έκφρασης παραμένει κατακερματισμένο<sup>92</sup>. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) έχει ερμηνεύσει το δικαίωμα αυτό ευρέως, αλλά τα κράτη μέλη διατηρούν ουσιαστική ευελιξία στο εσωτερικό τους δίκαιο σχετικά με τον τρόπο που συμβιβάζουν την ελευθερία της έκφρασης με τις υποχρεώσεις του ΓΚΠΔ.

Το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης κωδικοποιείται σε μια σειρά πράξεων διεθνούς δικαίου που εφαρμόζονται στα ευρωπαϊκά κράτη, όπως ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ). Το άρθρο 11 του Χάρτη αντικατοπτρίζει το δικαίωμα που προστατεύεται από το άρθρο 10 της ΕΣΔΑ, όπως ερμηνεύεται από το ΕΔΔΑ. Η νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με την ελευθερία της έκφρασης είναι εκτενής και έχει επισημάνει τον κρίσιμο ρόλο του

---

<sup>89</sup> AM Dwyer. (2020). *Προστασία δεδομένων και ιδιωτικότητα: Νομικές πτυχές*. Λονδίνο: Routledge.

<sup>90</sup> European Commission. (2018). *Οδηγός εφαρμογής του ΓΚΠΔ για τη δημοσιογραφία και την ελευθερία της έκφρασης*.

<sup>91</sup> Voigt, P., & Von dem Bussche, A. (2017). *The EU General Data Protection Regulation (GDPR): A Practical Guide*. Springer.

<sup>92</sup> Κοτσαλής, Α., Μενουδάκος, Κ. (2021). Γενικός Κανονισμός για την Προστασία των Προσωπικών Δεδομένων (ΓΚΠΔ). Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 330

Τύπου στην εύρυθμη λειτουργία μιας δημοκρατικής κοινωνίας, επισημαίνοντας ότι «η ελευθερία του Τύπου» είναι ένα από τα καλύτερα μέσα για το κοινό να ανακαλύψει και να διαμορφώσει γνώμη για τις ιδέες των πολιτικών ηγετών<sup>93</sup>.

Η δημοσιογραφική εξαίρεση, σύμφωνα με το άρθρο 85 του ΓΚΠΔ, απαιτεί από τα κράτη μέλη να συμβιβάσουν το δικαίωμα στην προστασία των προσωπικών δεδομένων με το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης και της πληροφόρησης, συμπεριλαμβανομένης της επεξεργασίας για δημοσιογραφικούς σκοπούς<sup>94</sup>. Ωστόσο, η ακριβής φύση της δημοσιογραφικής εξαίρεσης αφήνεται στα επιμέρους κράτη μέλη να την καθορίσουν, γεγονός που εγκυμονεί κινδύνους όπως η υιοθέτηση εθνικής νομοθεσίας που δεν προσφέρει το ίδιο επίπεδο προστασίας της ελευθερίας της έκφρασης όπως παρέχεται από το διεθνές δίκαιο.

Οι διαφορετικές προσεγγίσεις της «δημοσιογραφικής εξαίρεσης» στα κράτη μέλη έχουν οδηγήσει σε αβεβαιότητα και έχουν εγείρει ανησυχίες τόσο για την προστασία της ιδιωτικής ζωής όσο και για την ελευθερία της έκφρασης<sup>95</sup>. Η εκτεταμένη ανάπτυξη της δημοσιογραφίας, συμπεριλαμβανομένων των διαδικτυακών και κοινωνικών μέσων, προσθέτει περαιτέρω πολυπλοκότητα στην ερμηνεία αυτής της εξαίρεσης<sup>96</sup>.

Η δημοσιογραφική εξαίρεση είναι καθοριστική για τη διασφάλιση της ισορροπίας μεταξύ της ελευθερίας της έκφρασης και της προστασίας των προσωπικών δεδομένων. Οι δημοσιογράφοι διαχειρίζονται μεγάλες ποσότητες προσωπικών δεδομένων στην εργασία τους, καλύπτοντας τη συλλογή, αποθήκευση και δημοσίευση αυτών των δεδομένων, γεγονός που ενδέχεται να έρχεται σε σύγκρουση με κάποιες αρχές του ΓΚΠΔ<sup>97</sup>. Χωρίς τις απαραίτητες εξαιρέσεις, αρχές όπως η διαφάνεια και η ελαχιστοποίηση των δεδομένων, όπως ορίζεται στο άρθρο

---

<sup>93</sup> Σισιλιάνος, Λ.-Α. (επιμλ.), 2017, Ευρωπαϊκή σύμβαση δικαιωμάτων του ανθρώπου, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 220

<sup>94</sup> Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ. (2020). Freedom of Expression in the EU.

<sup>95</sup> S. R. C. M. W. van Driem. (2019). The GDPR and Journalism: The Right to Inform in a Digital Age. Ρητορική.

<sup>96</sup> C. T. Hall. (2021). The Challenges of Journalism in the Digital Age. Routledge.

<sup>97</sup> Κουτσογιάννης, Δ. (2022). Προστασία Δεδομένων και Δημοσιογραφία. Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη.

5 του ΓΚΠΔ, θα μπορούσαν να περιορίσουν τη δημοσιογραφική εργασία<sup>98</sup>. Ομοίως, οι απαιτήσεις για νόμιμη βάση επεξεργασίας σύμφωνα με τα άρθρα 6 και 9 του ΓΚΠΔ θα μπορούσαν να απαγορεύσουν τη δημοσίευση δεδομένων σε πολλές περιπτώσεις. Επομένως, το άρθρο 85 απαιτεί από τα κράτη μέλη να βρουν μια νομική ισορροπία μεταξύ της προστασίας των προσωπικών δεδομένων και της ελευθερίας της έκφρασης και της πληροφόρησης, περιλαμβάνοντας τις περιπτώσεις επεξεργασίας δεδομένων για δημοσιογραφικούς, ακαδημαϊκούς, καλλιτεχνικούς ή λογοτεχνικούς σκοπούς<sup>99</sup>.

Ωστόσο, οι διαφορετικές προσεγγίσεις της «δημοσιογραφικής εξαίρεσης» στα κράτη μέλη έχουν οδηγήσει σε αβεβαιότητα και έχουν εγείρει ανησυχίες τόσο για την προστασία της ιδιωτικής ζωής όσο και για την ελευθερία της έκφρασης. Επιπλέον, ο εξελισσόμενος χαρακτήρας της δημοσιογραφίας προσθέτει πολυπλοκότητα στην ερμηνεία αυτής της εξαίρεσης.

Τα δικαστήρια αντιμετωπίζουν ένα δύσκολο έργο κατά την εκδίκαση αυτών των υποθέσεων. Εκτός από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έχει επίσης λόγο σε αυτό το συνεχιζόμενο έπος. Ενώ τα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης και η γνήσια «δημοσιογραφία» μπορεί να έχουν σαφέστερους λόγους για να διεκδικήσουν «δημοσιογραφική εξαίρεση», δεν ξέρουμε πού βρίσκονται τα όρια όταν απλοί άνθρωποι, οργανώσεις και τα παρόμοια διαδίδουν απόψεις και πληροφορίες. Από την άλλη πλευρά, τα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης επεκτείνονται σε τομείς που από μόνοι τους δεν μπορούν να θεωρηθούν δημοσιογραφία.

Η «δημοσιογραφική εξαίρεση» διασφαλίζει την ισορροπία μεταξύ της ελευθερίας της έκφρασης και της προστασίας των προσωπικών δεδομένων. Οι δημοσιογράφοι χειρίζονται αναμφίβολα μεγάλες ποσότητες προσωπικών δεδομένων στην εργασία τους, καλύπτοντας τη συλλογή, αποθήκευση και δημοσίευση αυτών των δεδομένων, κάτι που μπορεί να έρχεται σε σύγκρουση με κάποιες αρχές και

---

<sup>98</sup> D. R. O'Brien. (2020). Legal Framework for Journalism and Data Privacy in the EU. *Journal of Media Law*.

<sup>99</sup> Μητρόπουλος, Γ. (2021). GDPR και ελευθερία της έκφρασης: Η σχέση στην ψηφιακή εποχή. *Νόμος και Τεχνολογία*.

απαιτήσεις του ΓΚΠΔ. Εξαιτίας της ευρείας εφαρμογής του ΓΚΠΔ, είναι απαραίτητες ορισμένες εξαιρέσεις. Αν δεν υπήρχαν εξαιρέσεις, αρχές όπως η διαφάνεια, η ελαχιστοποίηση των δεδομένων και ο περιορισμός της αποθήκευσης, όπως ορίζεται στο άρθρο 5 του ΓΚΠΔ<sup>100</sup>, θα μπορούσαν να περιορίσουν τη δημοσιογραφική εργασία και τα δικαιώματα των υποκειμένων των δεδομένων. Επιπλέον, οι απαιτήσεις για νόμιμη βάση επεξεργασίας σύμφωνα με τα άρθρα 6 και 9 του ΓΚΠΔ θα μπορούσαν να απαγορεύσουν τη δημοσίευση δεδομένων σε πολλές περιπτώσεις. Για το λόγο αυτό, το άρθρο 85 του ΓΚΠΔ απαιτεί από τα κράτη μέλη να βρουν μια νομική ισορροπία μεταξύ της προστασίας των προσωπικών δεδομένων και της ελευθερίας της έκφρασης και της πληροφόρησης, συμπεριλαμβανομένων των περιπτώσεων επεξεργασίας δεδομένων για δημοσιογραφικούς, ακαδημαϊκούς, καλλιτεχνικούς ή λογοτεχνικούς σκοπούς.

Σύμφωνα με τον Γενικό Κανονισμό για την Προστασία Δεδομένων (ΓΚΠΔ), τα κράτη μέλη επιτρέπεται να εξαιρούν την επεξεργασία δεδομένων για δημοσιογραφικούς σκοπούς από ορισμένες αυστηρές απαιτήσεις, προκειμένου να προστατευτεί η ελευθερία του Τύπου και το δικαίωμα του κοινού στην ενημέρωση. Στην Ελλάδα, το άρθρο 28 του Ν.4624/2019, παρέχει αυτή την εξαίρεση υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις, οι οποίες περιλαμβάνουν την τήρηση της αρχής της αναλογικότητας και την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων των προσώπων<sup>101</sup>.

Σε συγκεκριμένες υποθέσεις, όπως στην υπόθεση της δημοσίευσης προσωπικών δεδομένων δημοσίων προσώπων, τα ελληνικά δικαστήρια έχουν εφαρμόσει τη δημοσιογραφική εξαίρεση με έμφαση στην ανάγκη για ενημέρωση του κοινού και στην προστασία της ιδιωτικότητας των εμπλεκόμενων ατόμων. Η εφαρμογή αυτής της εξαίρεσης στην Ελλάδα προσπαθεί να επιτύχει μια ισορροπία ανάμεσα στο δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης και στην ανάγκη προστασίας των δεδομένων.

---

<sup>100</sup> <https://gdpr-info.eu/art-5-gdpr/> ημερομηνία πρόσβασης 18.08.2024

<sup>101</sup> Ν.4624/2019, άρθρο 28.

Ανατρέχοντας στην αιτιολογική έκθεση του Ν 4624/2019<sup>102</sup> αναλύεται ότι το δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης και το δικαίωμα στην προστασία των προσωπικών δεδομένων αποτελούν δύο δικαιώματα, τα οποία προστατεύονται εξίσου από τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, την ΕΣΔΑ και το Σύνταγμα, ενώ η σύγκρουσή τους θα επιλυθεί βάσει της *ad hoc* στάθμισης σε συνδυασμό με την αρχή της αναλογικότητας. Ο νομοθέτης χρησιμοποιώντας τη λέξη ιδίως αναφέρει ενδεικτικά δύο κριτήρια που καθιστούν την ελευθερία της έκφρασης να υπερέχει έναντι της προστασίας των προσωπικών δεδομένων, αυτό του δημόσιου προσώπου και του θέματος δημοσίου ενδιαφέροντος. Προκειμένου να γίνει η απαιτούμενη στάθμιση είναι αναγκαίο να ληφθούν υπόψη τα κριτήρια που έχουν αποκρυσταλλωθεί από την νομολογία του ΕΔΔΑ, με ειδικότερη αναφορά σε υποθέσεις προσβολής της ιδιωτικής ζωής από τον τύπο, όπως η *Axel Springer* κατά Γερμανίας<sup>103</sup> και η *Von Hannover* κατά Γερμανίας.

Πιο συγκεκριμένα το ΕΔΔΑ με μια δέσμη κριτηρίων έχει καθορίσει το αποτέλεσμα της κρίσης του στις περιπτώσεις όπου η προσβολή του ιδιωτικού βίου έχει επέλθει με τη δημοσίευση προσωπικών πληροφοριών. Με γνώμονα τα κριτήρια που έχουν συγκεκριμενοποιηθεί από τη νομολογία του ΕΔΔΑ, κυρίως μέσω της τυποποίησής τους στην απόφαση *Axel Springer*, για την οριοθέτηση της σχέσης των δύο αυτών έννομων αγαθών και την κρίση περί υπεροχής ή μη του δικαιώματος στην ελευθερία της έκφρασης και της πληροφόρησης έναντι του δικαιώματος προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα του υποκειμένου, ο εφαρμοστής του δικαίου θα πρέπει να συνεκτιμά και τα κάτωθι κριτήρια : i) την ιδιότητα του θιγόμενου δημοσίου προσώπου και την φύση των δραστηριοτήτων που αποτελούν αντικείμενο της ειδησεογραφικής έρευνας ή/και της φωτογραφίας/ εκπομπής<sup>104</sup>, ii) την συμβολή του δημοσιεύματος σε συζήτηση δημοσίου ενδιαφέροντος<sup>105</sup>, iii) την προηγούμενη συμπεριφορά του θιγόμενου όσον αφορά τα μέσα μαζικής

---

<sup>102</sup> Αιτιολογική έκθεση του Ν 4624/2019, σελ. 18-20

<sup>103</sup> Βλ. ΕΔΔΑ, *Axel Springer v. Germany*, 7.2.2012, (2012) 55 E.H.R.R.

<sup>104</sup> Αλιβιζάτος, Ν., Η ιδιωτική ζωή των δημόσιων προσώπων, σε Παναγιωτοπούλου Ρ., Ρηγοπούλου Π., Ρήγου Μ., Νοτάρη Σ. (επιμ.) Η «κατασκευή» της πραγματικότητας και τα μέσα μαζική ενημέρωσης, 1998, σελ. 129.

<sup>105</sup> Τσεβά, Α., 2005, ΕΔΔΑ αποφ. 24.6.2004 υπόθ. *Von Hannover v. Germany* [Προστασία ιδιωτικού βίου], ΔΙΜΕΕ 3/2005.

ενημέρωσης<sup>106</sup>, iv) τη μέθοδο της απόκτησης των πληροφοριών και την αξιοπιστία τους<sup>107</sup>, v) το περιεχόμενο, τη μορφή και τις επιπτώσεις του δημοσιεύματος/εκπομπής<sup>108</sup>, vi) τον ευαίσθητο ή μη χαρακτήρα των δεδομένων, με γνώμονα το απαραβίαστο του πυρήνα της ιδιωτικής ζωής<sup>109</sup>, vii) τη φύση και τη σοβαρότητα οποιασδήποτε επιβληθείσας κύρωσης<sup>110</sup>.

Ακόμη, αξίζει να σημειωθεί ότι η διαρκής ανάπτυξη των ψηφιακών μέσων έχει δημιουργήσει νέες προκλήσεις για την προστασία των δεδομένων. Η εμφάνιση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και η ταχύτητα διάδοσης των πληροφοριών απαιτούν από τους δημοσιογράφους να είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί με τη διαχείριση προσωπικών δεδομένων, ειδικά όταν τα δεδομένα αυτά μπορούν εύκολα να παραποιηθούν ή να χρησιμοποιηθούν για διασπορά παραπληροφόρησης<sup>111</sup>.

### **3.3.3. Η δυσκολία του να οριστεί τι είναι «δημοσιογραφία»**

Πριν από μερικές δεκαετίες, ήταν πράγματι πιο εύκολο να καθορίσουμε τι συνιστά τη δημοσιογραφία και, κατά συνέπεια, τι εννοούμε με τον όρο «δημοσιογραφικός σκοπός». Τότε, η δημοσιογραφία θεωρούνταν ένα επάγγελμα που ασκούσαν από επαγγελματίες δημοσιογράφους που εργάζονταν για καθιερωμένα μέσα ενημέρωσης και συνδέονταν άμεσα με την έννοια της δημόσιας υπηρεσίας. Στις αξίες τους περιλαμβάνονταν η αντικειμενικότητα, η

---

<sup>106</sup>Βλ. ΕΔΔΑ, *Axel Springer v. Germany*, 7.2.2012,(2012) 55 E.H.R.R. 6, παρ. 92.

<sup>107</sup>Αλιβιζάτος, Ν., ΕΔΔΑ απόφ. της 22/2/2018 υπόθ. *Alpha Δορυφορική Τηλεόραση ΑΕ κατά Ελλάδος* προσφ. Νο 72562/2010 (Πρώτο Τμήμα) [Χρήση κρυφής κάμερας. Ελευθερία της έκφρασης], ΔΙΜΜΕ 1/2018.

Αλιβιζάτος, Ν., 2008, *Ιδιωτικότητα και δημοσιοποίηση*, Επίκαιρες παρατηρήσεις για τα όρια των δημοσιογραφικών αποκαλύψεων, ΔΙΜΕΕ 1/2008.

<sup>108</sup>ΕΔΔΑ, *AxelSpringerv. Germany*, 7.2.2012,(2012) 55 E.H.R.R. 6, παρ. 94.

<sup>109</sup> ΑΠΔΠΧ Αποφάσεις 100/2000, 17/2008, 41/2017 και ΣτΕ 1337/2013 –Βρεττού, Χ., 2013 *Δικαίωμα πληροφόρησης του κοινού vs. Ιδιωτικής ζωής*, Με αφορμή την ΣτΕ 1337/2013 περί αποκάλυψης του σκανδαλώδους βίου ανώτατου κληρικού, ΔΙΜΕΕ 4/2013.

<sup>110</sup>Τσεβά, Α., 2015, *Η προβληματική της παράνομης δημοσιογραφικής έρευνας υπό το φως της απόφασης του ΕΔΔΑ στην υπόθεση Haldiman et.al. κατά Ελβετίας*, ΔΙΜΕΕ 4/2015.

<sup>111</sup> Μήτρου, Λ., *Ο ΓΚΠΔ στην Ψηφιακή Εποχή: Προκλήσεις και Δικαιώματα* (2023), σ. 103.

ανεξαρτησία, η άμεση ενημέρωση και οι δημοσιογραφικές αρχές, οι οποίες καθοδηγούνταν από κοινά αποδεκτούς κώδικες δεοντολογίας<sup>112</sup>.

Ωστόσο, με την άνοδο του διαδικτύου και των μέσων κοινωνικής δικαιοσύνης, τα όρια μεταξύ δημοσιογραφίας και άλλων μορφών δημόσιας επικοινωνίας έχουν θολώσει. Η έννοια της δημοσιογραφίας έχει μετατοπιστεί, καθώς πλέον οι πληροφορίες παράγονται, δημοσιεύονται και διανέμονται από άτομα που δεν διαθέτουν τυπική εκπαίδευση στη δημοσιογραφία ούτε εργάζονται σε καθιερωμένα μέσα ενημέρωσης. Αυτή η αλλαγή επιδεινώθηκε με την εξάπλωση των bloggers και των «πολιτικών-δημοσιογράφων», οι οποίοι συχνά απολαμβάνουν τα ίδια προνόμια με τους παραδοσιακούς δημοσιογράφους, παρόλο που δεν ακολουθούν πάντα τις ίδιες δεοντολογικές κατευθυντήριες γραμμές.

Η προσπάθεια οριοθέτησης του «δημοσιογραφικού σκοπού» στο πλαίσιο των δικαιωμάτων και των προνομίων που απολαμβάνουν οι δημοσιογράφοι, θέτει την πρόκληση του ορισμού του ποιους αφορά τελικά. Εάν τα προνόμια που δίνονται για δημοσιογραφικούς σκοπούς επεκταθούν σε όλους όσοι εμπλέκονται στη δημόσια επικοινωνία, υπάρχει κίνδυνος υπονόμησης του ρόλου των επαγγελματιών δημοσιογράφων, ενώ αν τα προνόμια περιορισμού, τίθεται ζήτημα περιορισμού της ελευθερίας της έκφρασης και πληροφόρησης.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, μέσα από το άρθρο 85 του Γενικού Κανονισμού για την Προστασία Δεδομένων (ΓΚΠΔ), αναγνωρίζει τη δημοσιογραφία ως δραστηριότητα που εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον και παρέχει εξαιρέσεις στα δικαιώματα προστασίας δεδομένων, όμως αφήνει κάθε κράτος-μέλος να καθορίσει τα κριτήρια για το πότε δικαιολογείται αυτή η εξαίρεση<sup>113</sup>. Αυτό καθιστά αναγκαία τη διαρκή αναθεώρηση των νομικών και δεοντολογικών

---

<sup>112</sup>Bounegru, L., & Gray, J., (2022). Το Εγχειρίδιο της Δημοσιογραφίας Δεδομένων: Προς μια Κριτική Πρακτική Δεδομένων. iMEdD\_Μετάφραση: Εβίτα Λύκου, [https://kclpure.kcl.ac.uk/ws/portalfiles/portal/175255840/2021\\_DataJournalismHandbook\\_EL.pdf](https://kclpure.kcl.ac.uk/ws/portalfiles/portal/175255840/2021_DataJournalismHandbook_EL.pdf), Τελευταία είσοδος 10.03.2025

<sup>113</sup> Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων), άρθρο 85.

πλαισίων που διέπουν τη δημοσιογραφική δραστηριότητα, καθώς και την επαναξιολόγηση της έννοιας της «δημοσιογραφίας».

Όσον αφορά στο ελληνικό δίκαιο, με τον Ν 4624/2019 ο νομοθέτης δεν δίνει προτεραιότητα στην προστασία δεδομένων του υποκειμένου, αλλά παραπέμποντας ευθέως στη νομολογία του ΕΔΔΑ και του ΔΕΕ<sup>114</sup>, προτρέπει τον εφαρμοστή και ερμηνευτή του νόμου, όσον αφορά την περίπτωση εφαρμογής των εξαιρέσεων από τα δικαιώματα του υποκειμένου, σε ευρεία ερμηνεία της έννοιας του δημοσιογραφικού σκοπού. Τούτο προκειμένου να μην περιορίζεται η ευνοϊκή μεταχείριση μόνο στους εκπροσώπους του τύπου. Στη διασταλτική ερμηνεία των εννοιών που σχετίζονται με την ελευθερία της έκφρασης και της δημοσιογραφίας μέσα σε μια δημοκρατική κοινωνία προτρέπει, άλλωστε, και ο ΓΚΠΔ στο Προοίμιο του καθώς αναφέρεται ότι : *«για να ληφθεί υπόψη η σημασία του δικαιώματος της ελευθερίας της έκφρασης σε κάθε δημοκρατική κοινωνία, είναι απαραίτητο να ερμηνεύονται διασταλτικά οι έννοιες που σχετίζονται με την εν λόγω ελευθερία, όπως η δημοσιογραφία»*<sup>115</sup>.

Τέλος, η δυσκολία του ορισμού επηρεάζεται και από τις συνεχώς μεταβαλλόμενες τεχνικές, όπως η τεχνητή νοημοσύνη και η αυτοματοποίηση των ειδών παραγωγής, οι οποίες αυξάνουν τον όγκο και την ταχύτητα πληροφορίας, ενώ αυξάνονται ερωτήματα σχετικά με την αξιοπιστία και τη διαφάνεια των πηγών.

---

<sup>114</sup>Αιτιολογική έκθεση του Ν 4624/2019, σελ. 18-20

<sup>115</sup>Στην αιτιολογική έκθεση, γίνεται παραπομπή στη νομολογία του ΔΕΕ, με την οποία είχε γίνει δεκτό ότι οι εξαιρέσεις και οι παρεκκλίσεις που προέβλεπε το άρθρο 9 της Οδηγίας 95/46/EK, ισχύουν όχι μόνο για τις επιχειρήσεις μέσω μαζικής ενημέρωσης, αλλά και για κάθε άτομο που ασκεί δημοσιογραφική δραστηριότητα, ανεξάρτητα αν αυτό ασκεί κατ' επάγγελμα δημοσιογραφία, αρκεί δε ότι δημοσιογραφικές δραστηριότητες είναι αυτές που έχουν ως σκοπό την ανακοίνωση στο κοινό πληροφοριών, απόψεων, ιδεών με οποιονδήποτε τρόπο.

### 3.4 Το πεδίο εφαρμογής της δημοσιογραφικής εξαίρεσης

Η νομολογία του Δικαστηρίου δύσκολα θέτει όρια στο πεδίο εφαρμογής της δημοσιογραφικής εξαίρεσης. Αυτή τη στιγμή, δεν είναι ξεκάθαρο ποιες δραστηριότητες μπορούν να επωφεληθούν από τις εξαιρέσεις. Ορισμένες περιπτώσεις που επιλύθηκαν κατά την εφαρμογή της οδηγίας για τα προσωπικά δεδομένα (95/46/EK) παρέχουν κάποιες ενδείξεις. Όταν εξετάζουμε τη σημασία τους, πρέπει να λάβουμε υπόψη ότι η τρέχουσα διατύπωση στον ΓΚΠΔ (2016/679) είναι πιο ευρεία σε σχέση με τον ορισμό της προηγούμενης οδηγίας, καθώς αντί για τη φράση «αποκλειστικά για δημοσιογραφικούς σκοπούς», που υπήρχε στην προηγούμενη οδηγία, ο ΓΚΠΔ χρησιμοποιεί απλά τη φράση «δημοσιογραφικούς σκοπούς».

Το ποικιλόμορφο ευρωπαϊκό τοπίο όσον αφορά τη νομοθεσία, που κυμαίνεται από επαρκές έως ανεπαρκές ή και ανύπαρκτο σε ορισμένες περιπτώσεις, ενδέχεται να επηρεάσει αρνητικά την ελευθερία της έκφρασης και της δημοσιογραφίας. Αυτό αφορά κυρίως δημοσιογράφους και ειδησεογραφικούς οργανισμούς που δημοσιεύουν σε πολλαπλές δικαιοδοσίες και στο διαδίκτυο. Πρώτον, αυτή η ανομοιομορφία μπορεί να ωθήσει ορισμένα άτομα να επιλέξουν δικαιοδοσίες με χαλαρότερη προστασία για τη δημοσιογραφία, για να καταπνίξουν την κριτική δημοσιογραφία. Η προστασία των δεδομένων μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μέσο για τη διαχείριση της φήμης, δεδομένου ότι δεν υπάρχουν χρονικοί περιορισμοί για αξιώσεις, δεν απαιτείται απόδειξη αλήθειας ή καλής πίστης, και δεν είναι απαραίτητο να αποδειχθεί σοβαρή βλάβη.

Ένα παράδειγμα «χρήσης» του ΓΚΠΔ εναντίον δημοσιογράφων σημειώθηκε στη Ρουμανία, όπου η τοπική Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα προσπάθησε να εξαναγκάσει το Rise Project<sup>116</sup>, ένα βραβευμένο ερευνητικό μέσο,

---

<sup>116</sup> Το RISE Project είναι μια ανεξάρτητη, μη κερδοσκοπική δημοσιογραφική οργάνωση που εστιάζει στην ερευνητική δημοσιογραφία. Ιδρύθηκε στη Ρουμανία και έχει ως αποστολή την αποκάλυψη διαφθοράς, οργανωμένου εγκλήματος, παραβιάσεων ανθρωπίνων

να αποκαλύψει τις πηγές του, μετά από έρευνα για ένα σκάνδαλο διαφθοράς που εμπλέκει υψηλόβαθμο πολιτικό. Παρότι αυτό προκάλεσε προειδοποιήσεις από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η υπόθεση βρίσκεται ακόμα σε εξέλιξη.

Δεύτερον, οι επιπτώσεις από την παραβίαση του ΓΚΠΔ μπορεί να είναι σοβαρές. Παρά το γεγονός ότι οι εθνικές εποπτικές αρχές έχουν τη δυνατότητα να επιβάλλουν «ελαφρύτερες» κυρώσεις, όπως προειδοποιήσεις ή επιπλήξεις, και να διατάξουν τη διόρθωση ή τη διαγραφή δεδομένων, κάτι που θα μπορούσε να είναι καταστροφικό για ένα ερευνητικό έργο, τα πρόστιμα που επιβάλλονται μπορούν να φτάσουν έως και 20 εκατομμύρια ευρώ ή το 4% του ετήσιου παγκόσμιου κύκλου εργασιών, όποιο από τα δύο είναι μεγαλύτερο.

Ο φόβος αξιώσεων για την προστασία δεδομένων θα μπορούσε να έχει σοβαρές οικονομικές συνέπειες, καθώς μπορεί να οδηγήσει σε αυτο λογοκρισία. Μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου έχουν καλέσει για τον τερματισμό των καταχρηστικών αγωγών κατά των μέσων ενημέρωσης, γνωστών και ως αγωγών SLAPP (Strategic Law suit Against Public Participation)<sup>117</sup>. Άλλωστε, έχει υποστηριχτεί η προοπτική μιας οδηγίας κατά των αγωγών SLAPP, η οποία θα επιτρέπει στους δημοσιογράφους να ζητούν την ταχεία απόρριψη τέτοιων αγωγών. Ακόμη και όταν μια υπόθεση είναι αβάσιμη και απορρίπτεται από το δικαστήριο, το κόστος, η προσπάθεια και ο χρόνος που απαιτούνται για μια τέτοια υπόθεση, καθώς και ο εκφοβισμός που αυτή προκαλεί, μπορούν να είναι επιβλαβείς<sup>118</sup>.

Πιο αναλυτικά, το SLAPP είναι ένα ακρωνύμιο που σημαίνει Strategic Law suit Against Public Participation (Στρατηγική Αγωγή κατά της Δημόσιας Συμμετοχής). Είναι ένας τύπος νομικής αγωγής που χρησιμοποιείται, συνήθως από άτομα ή εταιρείες με ισχύ και πόρους, για να φιμώσουν, να εκφοβίσουν ή να παρενοχλήσουν δημοσιογράφους, ακτιβιστές, ή άλλους που εκφράζουν κριτική ή

---

δικαιωμάτων και άλλων σημαντικών θεμάτων δημοσίου ενδιαφέροντος. Οι δημοσιογράφοι του RISE Project χρησιμοποιούν τεχνικές ερευνητικής δημοσιογραφίας, όπως η ανάλυση μεγάλων δεδομένων, η αξιοποίηση δημόσιων και ιδιωτικών αρχείων, και η συνεργασία με άλλους διεθνείς δημοσιογραφικούς οργανισμούς.

<sup>117</sup>Lawspot. (2024). Προσχηματικές αγωγές με στόχο πάγωμα του λόγου: Αγωγές SLAPP .

<sup>118</sup> Melinda Rucz. (2022). SLAPPed by the GDPR: protecting public interest journalism in the face of GDPR-based strategic litigation against public participation.

αντίθετες απόψεις. Οι SLAPP αγωγές δεν έχουν ως κύριο στόχο τη δικαστική νίκη, αλλά την πρόκληση οικονομικής και ψυχολογικής εξάντλησης στους εναγόμενους, με σκοπό να τους αποθαρρύνουν από την ελεύθερη έκφραση ή τη δημόσια συμμετοχή<sup>119</sup>.

Ως απάντηση στις SLAPP, ορισμένες δικαιοδοσίες έχουν θεσπίσει νόμους κατά των SLAPP, που αποσκοπούν στην προστασία των ατόμων από καταχρηστικές αγωγές και στην ενθάρρυνση της ελευθερίας του λόγου. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, αναγνωρίζοντας τον κίνδυνο που ενέχουν οι SLAPP αγωγές για την ελευθερία του λόγου και τη δημοκρατία, προχώρησε το 2022 στην πρόταση μιας ειδικής Οδηγίας για την καταπολέμησή τους. Η Οδηγία αυτή αποσκοπεί στην προστασία δημοσιογράφων και ακτιβιστών από καταχρηστικές νομικές επιθέσεις, προβλέποντας τη δυνατότητα ταχείας απόρριψης τέτοιων αγωγών από τα δικαστήρια. Παράλληλα, εισάγει την αντιστροφή του βάρους απόδειξης, καθιστώντας δυσκολότερο για τους ενάγοντες να χρησιμοποιούν τις SLAPP ως μέσο εκφοβισμού. Επιπλέον, προβλέπεται η παροχή αποζημιώσεων στους κατηγορούμενους για τα έξοδα που προκύπτουν από τέτοιες καταχρηστικές αγωγές. Με αυτή την Οδηγία, η ΕΕ ενισχύει την προστασία της ελευθερίας της έκφρασης και της πληροφόρησης, διασφαλίζοντας ότι οι υπερασπιστές της δημοκρατίας μπορούν να επιτελούν το έργο τους ανεμπόδιστα και χωρίς φόβο.

Προς το παρόν, η βασική οδός για την προστασία των δικαιωμάτων ελευθερίας της έκφρασης στην ΕΕ είναι η προσφυγή στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ). Αυτή η διαδικασία είναι χρονοβόρα, και οι κυρώσεις για την παραβίαση του δικαιώματος δεν είναι τόσο αυστηρές όσο οι συνέπειες από την παραβίαση του ΓΚΠΔ.

---

<sup>119</sup> Σύνταγμα WATCH.gr (2023). Το φαινόμενο SLAPP: Η πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την προστασία της ελευθερίας της έκφρασης .

## 4.ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗ ΛΗΘΗ

### 4.1 Τι είναι το δικαίωμα στη λήθη

Το «δικαίωμα στη λήθη»<sup>120</sup>, γνωστό επίσης ως «δικαίωμα διαγραφής», αναφέρεται στη δυνατότητα των ατόμων να ελέγχουν και να ζητούν τη διαγραφή των προσωπικών τους δεδομένων όταν δεν υπάρχει λόγος να διατηρηθούν. Το δικαίωμα αυτό αναγνωρίζεται στο άρθρο 17 του Γενικού Κανονισμού για την Προστασία Δεδομένων (ΓΚΠΔ). Αν και το όνομα «δικαίωμα στη λήθη» έχει τύχει έντονης κριτικής, το δικαίωμα αυτό αναγνωρίζεται επίσης με διάφορους άλλους όρους, όπως «right to oblivion» (δικαίωμα στη λήθη), «right to forget» (δικαίωμα να λησμονήσει κάποιος), «right to be forgotten» (δικαίωμα να λησμονηθεί κάποιος) και «right to delete/erasure» (δικαίωμα διαγραφής)<sup>121</sup>.

Σύμφωνα με το άρθρο 17 του ΓΚΠΔ, τα άτομα που τα δεδομένα τους συλλέγονται και επεξεργάζονται έχουν το δικαίωμα να ζητήσουν τη διαγραφή αυτών των δεδομένων χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεδομένων πρέπει να ικανοποιήσει το αίτημα διαγραφής σε περίπτωση που πληρούνται κάποια από τις προϋποθέσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 17 ΓΚΠΔ και οι οποίες αποτελούν τον νομικό πυρήνα του δικαιώματος.

Μία από τις βασικές προϋποθέσεις για την ικανοποίηση του αιτήματος διαγραφής είναι να περιλαμβάνονται μη αναγκαία δεδομένα. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας πρέπει να διαγράψει τα δεδομένα εάν αυτά δεν είναι πλέον απαραίτητα για τους σκοπούς για τους οποίους συλλέχθηκαν ή επεξεργάστηκαν. Αυτό συμβαίνει όταν τα δεδομένα σχετίζονται με γεγονότα του παρελθόντος και ο σκοπός για τον οποίο λήφθηκαν δεν είναι πλέον αναγκαίος για τη διατήρησή τους ή αν τα δεδομένα λόγω του χρόνου που έχει παρέλθει έχουν καταστεί ανακριβή ή μη επίκαιρα. Για παράδειγμα, αν τα δεδομένα αφορούν μια παλιά δικαστική υπόθεση που έχει αλλάξει, αυτά μπορεί να είναι ξεπερασμένα και να απαιτούν διαγραφή.

---

<sup>120</sup>Syntagma Watch(2019, 5 Δεκεμβρίου). Τι σημαίνει το δικαίωμα στη λήθη; Λ.Μήτρου

<sup>121</sup> Fleischer, P. (2016). Reflecting on the Right to be Forgotten

Μία άλλη περίπτωση αποτελεί η έλλειψη συγκατάθεσης. Εάν το υποκείμενο των δεδομένων δεν έχει δώσει τη συγκατάθεσή του για την επεξεργασία των δεδομένων ή εάν, αν και είχε δώσει, έχει ανακαλέσει τη συγκατάθεσή του, ο υπεύθυνος επεξεργασίας πρέπει να διαγράψει τα δεδομένα (εφόσον, βέβαια, δεν συντρέχει κάποια άλλη νόμιμη βάση επεξεργασίας όπως ενδεικτικά π.χ. επεξεργασία απολύτως αναγκαία για την ικανοποίηση εννόμου συμφέροντος του υπεύθυνου επεξεργασίας ή τρίτου). Στην πρώτη περίπτωση, η επεξεργασία θεωρείται παράνομη από την αρχή, ενώ στη δεύτερη περίπτωση, η διαγραφή ζητείται γιατί οι προϋποθέσεις της νόμιμης επεξεργασίας έχουν αλλάξει.

Τέλος, ο υπεύθυνος επεξεργασίας πρέπει να διαγράψει τα δεδομένα εάν το υποκείμενο τους έχει αντιταχθεί στην επεξεργασία και δεν υπάρχει επιτακτικός ή νόμιμος λόγος για τη συνέχιση της επεξεργασίας. Η επιτακτική ή νόμιμη βάση μπορεί να περιλαμβάνει περιπτώσεις όπου η επεξεργασία είναι απαραίτητη για τη διαφύλαξη νομικών δικαιωμάτων ή συμφερόντων του υπεύθυνου επεξεργασίας.

Ωστόσο, η υποχρέωση διαγραφής των δεδομένων δεν υφίσταται κατά το άρθρο 17 παρ. 3 περ. α του ΓΚΠΔ, στην περίπτωση που η επεξεργασία κρίνεται απαραίτητη για την άσκηση του δικαιώματος ελευθερίας της έκφρασης και του δικαιώματος στην ενημέρωση. Είναι χαρακτηριστικό ότι ο ΓΚΠΔ αναφέρεται ειδικότερα στην στάθμιση αφενός του δικαιώματος στη λήθη και αφετέρου του δικαιώματος στην ελευθερία της έκφρασης και στην ελευθερία πληροφόρησης, προβλέποντας ρητά την εξαίρεση από το δικαίωμα στη λήθη χάριν των ανωτέρω δικαιωμάτων. Η συγκεκριμένη διάταξη είναι ιδιαίτερα κρίσιμη καθώς έχει απασχολήσει τη νομολογία του ΔΕΕ όπως αναλύεται κατωτέρω.

Επίσης, εξαίρεση από την εφαρμογή του δικαιώματος στη λήθη προβλέπεται για την τήρηση νομικής υποχρέωσης που επιβάλλει την επεξεργασία βάσει του δικαίου της Ένωσης ή του δικαίου κράτους μέλους στο οποίο υπάγεται ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή για την εκπλήρωση καθήκοντος που εκτελείται προς το δημόσιο συμφέρον ή κατά την άσκηση δημόσιας εξουσίας που έχει ανατεθεί στον υπεύθυνο της επεξεργασίας (άρθρο 17 παρ. 3 περ. β του ΓΚΠΔ), για λόγους

δημόσιου συμφέροντος στον τομέα της δημόσιας υγείας (άρθρο 17 παρ. 3 περ. γ του ΓΚΠΔ), για σκοπούς αρχειοθέτησης προς το δημόσιο συμφέρον, για σκοπούς επιστημονικής ή ιστορικής έρευνας ή για στατιστικούς σκοπούς (άρθρο 17 παρ. 3 περ. δ του ΓΚΠΔ), ή εν γένει για τη θεμελίωση, άσκηση ή υποστήριξη νομικών αξιώσεων (άρθρο 17 παρ. 3 περ. ε του ΓΚΠΔ).

Η εφαρμογή του δικαιώματος στη λήθη αποκτά ιδιαίτερη σημασία στις περιπτώσεις που σχετίζονται με μηχανές αναζήτησης, όπως η Google. Σε αυτές τις περιπτώσεις, το δικαίωμα αυτό αναφέρεται και ως το «δικαίωμα αφαίρεσης συνδέσμων» (right to be forgotten). Αυτό σημαίνει ότι το υποκείμενο των δεδομένων μπορεί να ζητήσει από μια μηχανή αναζήτησης να αφαιρέσει συνδέσμους που οδηγούν σε ιστοσελίδες που περιέχουν προσωπικά δεδομένα του. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η επιτυχής άσκηση του δικαιώματος στη λήθη, όταν απευθύνεται σε μηχανές αναζήτησης, σημαίνει απλώς την αφαίρεση των συνδέσμων από τα αποτελέσματα αναζήτησης. Δεν εξασφαλίζει τη διαγραφή του περιεχομένου από τις επίμαχες ιστοσελίδες<sup>122</sup>.

Το δικαίωμα στη λήθη, όπως ορίζεται από τον ΓΚΠΔ, εφαρμόζεται στα φυσικά πρόσωπα των οποίων τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα υπόκεινται σε συλλογή και επεξεργασία. Δεν καλύπτει την επεξεργασία δεδομένων από φυσικά πρόσωπα για προσωπικούς ή οικιακούς σκοπούς.

Συνοπτικά, το δικαίωμα στη λήθη, ενσωματωμένο στο άρθρο 17 του ΓΚΠΔ, προσφέρει στους πολίτες τη δυνατότητα να ελέγχουν την παρουσία των προσωπικών τους δεδομένων στο διαδίκτυο και άλλες πλατφόρμες, ενισχύοντας την προστασία της προσωπικής τους ζωής. Ενώ η εφαρμογή του είναι σαφώς καθορισμένη, η πραγματική του εφαρμογή απαιτεί προσεκτική ισορροπία μεταξύ των δικαιωμάτων των ατόμων και των συμφερόντων της δημόσιας πληροφόρησης.

---

<sup>122</sup>Γγλεζάκης, Ι. (2014). Το δικαίωμα στην ψηφιακή λήθη και οι περιορισμοί του, Εκδόσεις Σάκκουλα.

#### 4.2. Η υπόθεση Google Spain (C-131/12) και η συμβολή στον καθορισμό του δικαιώματος στη λήθη

Το δικαίωμα στη λήθη αναδείχθηκε κυρίως μέσω των δικαστικών ενεργειών του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ). Η υπόθεση Google Spain SL και Google Inc. κατά Mario Costeja Gonzalez (C-131/12)<sup>123</sup> αποτέλεσε σταθμό στην ευρωπαϊκή νομική πρακτική, φέρνοντας στο προσκήνιο κρίσιμα ζητήματα σχετικά με την προστασία των προσωπικών δεδομένων και το δικαίωμα στη λήθη<sup>124</sup>. Η απόφαση που ελήφθη για αυτή την υπόθεση ανέδειξε νέα ερωτήματα σχετικά με την νομική ουσία, τη φύση, και τα όρια εφαρμογής του δικαιώματος στη λήθη στην ευρωπαϊκή νομολογία. Ταυτόχρονα, ορισμένοι μελετητές άσκησαν κριτική στην εμφάνιση του δικαιώματος στη λήθη στην πρακτική της επιβολής του νόμου. Η ιστορία της υπόθεσης ξεκινά το 2010 και συνδέεται με την ανάγκη για έναν σύγχρονο νομικό ορισμό του δικαιώματος στη διαγραφή δεδομένων από τις μηχανές αναζήτησης.

Στις 5 Μαρτίου 2010, ο Ισπανός πολίτης Mario Costeja Gonzalez υπέβαλε καταγγελία στην Ισπανική Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων (AEPD)<sup>125</sup> εναντίον της ισπανικής εφημερίδας La Vanguardia, της Google Spain SL και της Google Inc. Ο Gonzalez διαμαρτυρόταν ότι, όταν κάποιος πληκτρολογούσε το όνομά του στη μηχανή αναζήτησης της Google, προέκυπταν δύο δημοσιεύματα της εφημερίδας που σχετιζόνταν με την αναγκαστική εκτέλεση για την πώληση του σπιτιού του, η οποία είχε λήξει πολλά χρόνια πριν. Ο Gonzalez ζητούσε την αφαίρεση αυτών των πληροφοριών τόσο από την εφημερίδα όσο και από τη

---

<sup>123</sup> Απόφαση του Δικαστηρίου (τμήμα μείζονος συνθέσεως), 13 Μαΐου 2014.

Google Spain SL και Google Inc. Κατά Agencia Española de Protección de Datos (AEPD) και Mario Costeja González.

<sup>124</sup> Iglezakis, I. (2014). The Right to Be Forgotten in the Google Spain Case (Case C131/12): A Clear Victory for Data Protection or an Obstacle for the Internet.

<sup>125</sup> Google Spain v. AEPD, Δικαστήριο ΕΕ, 2014.

Google, υποστηρίζοντας ότι τα δεδομένα δεν ήταν πλέον επίκαιρα και δεν έπρεπε να εμφανίζονται στις αναζητήσεις.

Η Ισπανική Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, Agencia Española de Protección de Datos (AEPD) απέρριψε το αίτημα κατά της εφημερίδας, τονίζοντας ότι τα δημοσιεύματα είχαν εκδοθεί νόμιμα κατά την ημερομηνία δημοσίευσής τους. Ωστόσο, η Αρχή αποδέχτηκε την αξίωση κατά της Google, κρίνοντας ότι η Google, ως επεξεργαστής προσωπικών δεδομένων, έπρεπε να αφαιρέσει τις συγκεκριμένες πληροφορίες από τα αποτελέσματα αναζήτησης, σύμφωνα με την Οδηγία 95/46/EK της ΕΕ.

Η Google Spain SL και η Google Inc. άσκησαν έφεση κατά της απόφασης της Αρχής, η οποία οδήγησε την υπόθεση στο Ισπανικό Ανώτατο Δικαστήριο. Το Ανώτατο Δικαστήριο υπέβαλε σειρά προδικαστικών ερωτημάτων στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ). Τα προδικαστικά ερωτήματα αφορούσαν στο αν η Google εμπίπτει στην έννοια του επεξεργαστή δεδομένων και επίσης αν, ως μία Ευρωπαϊκή εταιρεία, εμπίπτει στις διατάξεις της Οδηγίας. Σε περίπτωση θετικής απάντησης, ζητούνταν από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο να προσδιορίσει την ευθύνη της Google ως επεξεργαστή δεδομένων και να κρίνει εάν ένας πολίτης έχει το δικαίωμα να ζητήσει από την Google να διαγράψει τα προσωπικά του δεδομένα, δηλαδή δικαίωμα στη λήθη.

Στις 13 Μαΐου 2014, το ΔΕΕ εξέδωσε μια πρωτοπόρα απόφαση, αναγνωρίζοντας ότι η Google και άλλες μηχανές αναζήτησης είναι υπεύθυνες για την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, όπως προβλέπεται από την Οδηγία 95/46/EK. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι οι μηχανές αναζήτησης, ως επεξεργαστές δεδομένων, πρέπει να επιτρέπουν την διαγραφή δεδομένων εάν αυτά είναι «ανεπαρκή, άσχετα ή όχι πλέον σχετικά» για τους σκοπούς της επεξεργασίας και με βάση τον χρόνο που έχει παρέλθει<sup>126</sup>.

Πιο συγκεκριμένα, το ΔΕΕ έκρινε ότι οι μηχανές αναζήτησης, όπως η Google, δεν είναι απλοί ουδέτεροι πάροχοι πληροφοριών, αλλά υπεύθυνοι επεξεργασίας

---

<sup>126</sup> Court of Justice of the European Union (CJEU), Google Spain SL, Google Inc. v Agencia Española de Protección de Datos, Mario Costeja González, 2014.

δεδομένων, οι οποίοι έχουν υποχρέωση να διαγράφουν προσωπικά δεδομένα εφόσον δεν εξυπηρετούν πλέον κάποιο σκοπό ή είναι επιβλαβή για το υποκείμενο των δεδομένων. Ωστόσο, η απόφαση Google Spain θέτει έντονους προβληματισμούς, διότι μπορεί να υποστηριχτεί ότι απειλεί την ελευθερία της πληροφόρησης που είναι ζωτικής σημασίας για κάθε δημοκρατικό καθεστώς. Η εφαρμογή του δικαιώματος στη λήθη μπορεί να οδηγήσει σε κατάχρηση, καθώς οποιοσδήποτε επιθυμεί να εξαφανίσει δυσμενείς πληροφορίες που τον αφορούν θα μπορούσε να ζητήσει τη διαγραφή τους, περιορίζοντας την ελευθερία τόσο των δημοσιογράφων όσο και του κοινού να έχουν πρόσβαση σε αυτές.

Ωστόσο, η απόφαση του ΔΕΕ προβλέπει ότι το δικαίωμα στη λήθη δεν είναι απόλυτο, αλλά υπόκειται σε στάθμιση με το δημόσιο συμφέρον στην πληροφόρηση. Ως εκ τούτου, αν οι πληροφορίες είναι παρωχημένες είτε ανακριβείς το άτομο έχει δικαίωμα να αιτηθεί τη διαγραφή τους. Ακόμη, αν το άτομο δεν έχει δημόσιο ρόλο, το δικαίωμά του στη λήθη προέχει, ενώ αν η πληροφορία αφορά δημόσιο πρόσωπο ή ζήτημα δημόσιου ενδιαφέροντος, τότε η ελευθερία πληροφόρησης υπερισχύει και η διαγραφή δεν είναι επιτρεπτή.

Η απόφαση Google Spain κατά Costeja Gonzalez αποτελεί ορόσημο για την προστασία των προσωπικών δεδομένων, τόσο στην Ευρώπη όσο και παγκοσμίως. Η Google, ως ένας από τους μεγαλύτερους επεξεργαστές προσωπικών δεδομένων, έχει θεσπίσει ένα σύστημα που διευκολύνει την εφαρμογή του δικαιώματος στη λήθη. Επίσης, το δικαίωμα στη λήθη έχει θεσπιστεί στον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, υποχρεώνοντας όλους τους υπεύθυνους επεξεργασίας δεδομένων να το τηρούν. Ο κύριος Costeja Gonzalez, είτε εσκεμμένα είτε όχι, συνέβαλε στη θεμελίωση ενός δικαιώματος που θα διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στη σύγχρονη ψηφιακή εποχή.

#### 4.3. Η απόφαση της 24<sup>ης</sup> Σεπτεμβρίου 2019 Google (C-507/17) ΔΕΕ

Στις 24 Σεπτεμβρίου 2019, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) εξέδωσε μια σημαντική απόφαση στην υπόθεση Google (C-507/17)<sup>127</sup>, γνωστή και ως απόφαση για το «Εδαφικό πεδίο διαγραφής συνδέσμων». Αυτή η απόφαση, αποτέλεσε μια κρίσιμη εξέταση των ορίων και των υποχρεώσεων που σχετίζονται με το δικαίωμα στη λήθη, ειδικότερα στο πλαίσιο των μηχανών αναζήτησης<sup>128</sup>.

Η υπόθεση προήλθε από την προσφυγή που υπέβαλε ο Γάλλος δικαστής στο Γαλλικό Δικαστήριο, ζητώντας από τη Google να αφαιρέσει συνδέσμους από τα αποτελέσματα αναζήτησης που οδηγούσαν σε ιστοσελίδες με περιεχόμενο που σχετιζόταν με τον προσφεύγοντα, αλλά τα δεδομένα δεν ήταν πλέον επίκαιρα ή ακριβή. Η διαφορά επικεντρωνόταν στο εάν το δικαίωμα στη λήθη, όπως ορίζεται στον Γενικό Κανονισμό για την Προστασία Δεδομένων (ΓΚΠΔ), έχει εφαρμογή μόνο εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή και εκτός αυτής.

Η κεντρική ερώτηση της υπόθεσης αφορούσε το εδαφικό πεδίο εφαρμογής του δικαιώματος στη λήθη όταν αυτό ασκείται προς μηχανές αναζήτησης όπως η Google. Ειδικότερα, το Δικαστήριο κλήθηκε να εξετάσει αν οι μηχανές αναζήτησης, όταν καλούνται να αφαιρέσουν συνδέσμους που οδηγούν σε ιστοσελίδες με προσωπικά δεδομένα, έχουν την υποχρέωση να περιορίσουν την αφαίρεση μόνο στην ΕΕ ή και εκτός αυτής<sup>129</sup>.

Στην απόφαση του, το ΔΕΕ κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι μηχανές αναζήτησης δεν υποχρεούνται να εφαρμόζουν τη διαγραφή συνδέσμων παγκοσμίως, αλλά μόνο εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η απόφαση βασίστηκε στην αρχή ότι το δικαίωμα στη λήθη έχει εφαρμογή στον τομέα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και δεν μπορεί να επεκταθεί ομοιόμορφα σε παγκόσμιο επίπεδο, καθώς αυτό θα

---

<sup>127</sup>Case C-507/17 Google LLC v Commission nationale de l'informatique et des libertés (CNIL). (2019). European Court of Justice.

<sup>128</sup> López, Carlos. "The Right to Be Forgotten: A European Perspective." *Computer Law & Security Review* 30, no. 6 (2014): 633-644.

<sup>129</sup> Kuner, Christopher. "The EU's Right to Be Forgotten: A New Era for Privacy and Data Protection." *International Data Privacy Law* 9, no. 1 (2019): 5-14.

μπορούσε να προκαλέσει συγκρούσεις με άλλες νομικές παραδόσεις και κανονισμούς εκτός της ΕΕ.

Ο Δικαστής εξήγησε ότι η αφαίρεση των συνδέσμων από τα αποτελέσματα αναζήτησης θα πρέπει να γίνεται με τρόπο που να μη θίγει την αποτελεσματικότητα της μηχανής αναζήτησης και την προσβασιμότητα των πληροφοριών. Συγκεκριμένα, η απόφαση αναγνωρίζει ότι η Google και άλλες μηχανές αναζήτησης μπορούν να διαγράψουν συνδέσμους από τα αποτελέσματα αναζήτησης για τους χρήστες εντός της ΕΕ, αλλά δεν απαιτείται η παγκόσμια διαγραφή των συνδέσμων ή η αφαίρεση του περιεχομένου από τις ιστοσελίδες που φιλοξενούν τις πληροφορίες<sup>130</sup>.

Η απόφαση αυτή έχει σημαντικές συνέπειες για την εφαρμογή του δικαιώματος στη λήθη και την ισορροπία μεταξύ της προστασίας των προσωπικών δεδομένων και της ελεύθερης πρόσβασης στις πληροφορίες<sup>131</sup>. Ειδικότερα, καθορίζει ότι, ενώ το δικαίωμα στη λήθη πρέπει να εφαρμόζεται εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι μηχανές αναζήτησης δεν έχουν την υποχρέωση να επιβάλουν αυτό το δικαίωμα παγκοσμίως. Η απόφαση αυτή τονίζει την ανάγκη για σύνεση στην εφαρμογή του δικαιώματος στη λήθη, διασφαλίζοντας ότι δεν παρεμποδίζεται η διακίνηση πληροφοριών και η λειτουργία των μηχανών αναζήτησης, και αναγνωρίζει την πραγματικότητα της παγκόσμιας φύσης του διαδικτύου, ενώ ταυτόχρονα σέβεται τους νομικούς περιορισμούς εντός της ΕΕ<sup>132</sup>.

Με την απόφαση αυτή το Δικαστήριο υπενθύμισε τη δυνατότητα των φυσικών προσώπων να προβάλλουν, βάσει του δικαίου της Ένωσης, το δικαίωμα τους σε διαγραφή συνδέσμων έναντι του φορέα εκμετάλλευσης μηχανής αναζήτησης ο οποίος έχει μία ή περισσότερες εγκαταστάσεις στην Ένωση, ανεξαρτήτως του αν η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (εν προκειμένω, η ταξινόμηση συνδέσμων προς ιστοσελίδες οι οποίες περιέχουν δεδομένα προσωπικού

---

<sup>130</sup> Cohen, Julie E. "What Privacy Is For." *Harvard Law Review* 126, no. 7 (2013): 1904-1933.

<sup>131</sup> De Hert, Paul, and Vagelis Papakonstantinou. "The Right to Be Forgotten: A Comparative Analysis." *Computer Law & Security Review* 30, no. 6 (2014): 637-646.

<sup>132</sup> Gellert, Raphael. "The Right to Be Forgotten: A Not So New Approach to Data Protection." *Data Protection and Privacy: The Age of Intelligent Machines* 3 (2018): 55-70.

χαρακτήρα του προσώπου που προβάλλει το δικαίωμα αυτό) πραγματοποιείται εντός της Ένωσης. Όσον αφορά το πεδίο του δικαιώματος διαγραφής συνδέσμων, το Δικαστήριο έκρινε ότι ο φορέας εκμετάλλευσης μηχανής αναζήτησης οφείλει να προβεί στη διαγραφή των συνδέσμων όχι προς όλες τις εκδοχές της μηχανής αναζήτησης που εκμεταλλεύεται αλλά ως προς τις εκδοχές της που αντιστοιχούν στο σύνολο των κρατών μελών. Ειδικότερα, το Δικαστήριο υπογράμμισε ότι το δίκαιο της Ένωσης δεν επιβάλλει μεν στον φορέα εκμετάλλευσης μηχανής αναζήτησης τη διαγραφή των συνδέσμων στο σύνολο των εκδοχών της μηχανής αναζήτησης που εκμεταλλεύεται, αλλά και δεν την απαγορεύει.

Κατά συνέπεια, οι εποπτικές ή δικαστικές αρχές των κρατών μελών διατηρούν την αρμοδιότητα να προβαίνουν, σύμφωνα με τα εθνικά πρότυπα προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων, σε στάθμιση μεταξύ, αφενός, του δικαιώματος του υποκειμένου των δεδομένων στον σεβασμό της ιδιωτικής του ζωής και στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν και, αφετέρου, του δικαιώματος στην ελευθερία πληροφόρησης και, κατόπιν της σταθμίσεως αυτής, να υποχρεώνουν, εφόσον απαιτείται, τον φορέα εκμετάλλευσης της μηχανής αναζήτησης να διαγράψει τους συνδέσμους όσον αφορά το σύνολο των εκδοχών της μηχανής αναζήτησης<sup>133</sup>.

---

<sup>133</sup> Sullivan, Mark. "Google's 'Right to Be Forgotten': The Implications for Global Data Privacy Law." *Harvard Journal of Law & Technology* 27, no. 1 (2013): 2-52.

## 5. ΤΟ ΤΕΚΜΗΡΙΟ ΑΘΩΟΤΗΤΑΣ

### 5.1. Η σχέση μεταξύ τεκμηρίου αθωότητας και δημοσιογραφίας και περιπτώσεις δημοσιογραφικής κάλυψης ποινικών δικών

Η έκθεση ενός «παραβάτη» στη δημοσιότητα στο στάδιο που δεν έχει υπεισέλθει ακόμη η δικαστική απόφαση εγείρει ζητήματα ως προς τις επιπτώσεις της έκθεσης αυτής για την κρίση της υπόθεσης και για την απόλαυση του δικαιώματος ενός προσώπου σε «δίκαιη δίκη». Το τεκμήριο αθωότητας συνίσταται στην αξίωση του προσώπου και αντίστοιχα στη δέσμευση των αποδεκτών της να μην αντιμετωπίζεται ως «ένοχο», εφόσον η ενοχή του δεν έχει απαγγελθεί από την αρμόδια προς τούτο κρατική αρχή, δηλαδή τον ποινικό δικαστή. Το τεκμήριο αθωότητας, το οποίο συνιστά έκφραση και έκφανση της αρχής του κράτους δικαίου, συνιστά ύψιστη διαδικαστική επιταγή, σύμφωνα με την οποία οι επιπτώσεις της δίωξης που προσβάλλουν την αξιοπρέπεια και μειώνουν κοινωνικά και ηθικά τον κατηγορούμενο δεν πρέπει να επιβαρύνουν τη θέση του στη διαδικασία. Σύμφωνα με το τεκμήριο αθωότητας του κατηγορουμένου που διακηρύσσεται στο άρθρο 6 παρ.2 της ΕΣΔΑ<sup>134</sup> ένας άνθρωπος θεωρείται αθώος, για την ακρίβεια, απλά ύποπτος, εφόσον η ενοχή του δεν έχει ακόμη απαγγελθεί με αμετάκλητη καταδικαστική απόφαση τακτικού ποινικού δικαστηρίου. Αρχικά γινόταν δεκτό ότι το τεκμήριο αθωότητας συνιστούσε ένα διαδικαστικό δικαίωμα του κατηγορουμένου<sup>135</sup>, το οποίο αφορούσε κυρίως το βάρος της απόδειξης στην ποινική διαδικασία και δέσμευε μόνο τους φορείς απονομής της δικαιοσύνης.

---

<sup>134</sup>Η υπερνομοθετική αρχή του τεκμηρίου αθωότητας που είναι διατυπωμένη στο άρθ. 6 παρ. 2 της ΕΣΔΑ, το οποίο ορίζει : «Παν πρόσωπο κατηγορουμένον επί αδικήματι τεκμαίρεται ότι είναι αθών μέχρι της νομίμου αποδείξεως της ενοχής του». Το τεκμήριο αθωότητας συνιστά μία θεμελιώδη αρχή της ποινικής δίκης και κατοχυρώνει μία διαδικαστική εγγύηση, να μην αντιμετωπίζεται ως ένοχος ο κατηγορούμενος πριν την αμετάκλητη καταδίκη του.

<sup>135</sup>Στις αγγλοσαξονικές έννομες τάξεις το τεκμήριο αθωότητας συνιστά κανόνα απόδειξης που δεν αναπτύσσει ενέργεια πριν από τη δίκη. Ενδιαφέρον παρουσιάζει ότι στη γαλλική έννομη τάξη το τεκμήριο της αθωότητας βρίσκει ρητή νομοθετική αναγνώριση (με τροποποίηση του 2000) στο Πρώτο Βιβλίο του Αστικού Κώδικα (Jussanée des droits civils) στο άρθρο 9-1: Chacun a droit au respect de la présomption d'innocence. Παρουσιάζει ενδιαφέρον ότι ο Γαλλικός Αστικός Κώδικας αντιμετωπίζει το τεκμήριο αθωότητας ως ένα

Ωστόσο σταδιακά έγινε δεκτό ότι και τα άλλα κρατικά όργανα έχουν υποχρέωση σεβασμού του τεκμηρίου. Ειδικότερα, το ΕΔΔΑ απεφάνθη ότι η Σύμβαση πρέπει να ερμηνεύεται κατά τρόπο που να κατοχυρώνει δικαιώματα πραγματικά και όχι θεωρητικά ή ξένα στην πραγματικότητα. Στην υπόθεση *Marper vs UK*, 2008<sup>136</sup>, το ΕΔΔΑ ανέδειξε και τη σχέση μεταξύ προστασίας της πληροφοριακής ιδιωτικότητας και τεκμηρίου αθωότητας. Το Δικαστήριο αναγνώρισε ότι η συλλογή και τήρηση προσωπικών δεδομένων από δημόσιες αρχές δεν μπορεί να εξομοιωθεί με την απαγγελία υπονοιών αλλά επεσήμανε τον κίνδυνο στιγματισμού των προσώπων τα δεδομένα των οποίων χρησιμοποιούνται με τον ίδιο τρόπο με τα δεδομένα ατόμων που έχουν καταδικαστεί και εγείρουν το αίσθημα ότι τα πρόσωπα αυτά δεν αντιμετωπίζονται ως αθώα.

Μια άλλη πρακτική συνέπεια του τεκμηρίου της αθωότητας είναι ότι απαγορεύεται στις αρχές να πουν ή να πράξουν κάτι που υποδεικνύει ότι πιστεύουν ότι ένα πρόσωπο είναι ένοχο αδικήματος, μέχρι η ενοχή του να αποδειχθεί και να περατωθεί αμετάκλητα η δίκη. Όπως συνέβη και με την υπόθεση *Borovsky* κατά Σλοβακίας (2009) και την *Σαββαΐδου* κατά Ελλάδας (2023), οι οποίες αφορούν σοβαρές παραβιάσεις του τεκμηρίου της αθωότητας. Στην υπόθεση *Borovsky*, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έκρινε ότι παραβιάστηκε το τεκμήριο αθωότητας του *Borovsky*, από σχετικές δηλώσεις των αστυνομικών αρχών της Σλοβακίας, που αντανάκλουν την άποψη ότι υπήρχαν δικαιολογημένοι λόγοι ότι ο *Borovsky* είχε τελέσει το αδίκημα το οποίο του αποδιδόταν. Στην υπόθεση *Σαββαΐδου* κατά Ελλάδας (2023) το Δικαστήριο

---

δικαίωμα που απορρέει από την προσωπικότητα βλ. F. Quintard-Morenas, σελ.132 επίσης P. Duparc Portier, *Media Reporting on Trials in France and Ireland*, σελ.198επ

<sup>136</sup>Η υπόθεση *Marper v. UK* (2008), που εκδικάστηκε από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, αφορούσε τη διατήρηση δειγμάτων DNA και δακτυλικών αποτυπωμάτων ατόμων που δεν καταδικάστηκαν για κανένα αδίκημα. Οι προσφεύγοντες, S. και Marper, είχαν κατηγορηθεί αλλά τελικά αθωωθεί, ωστόσο η βρετανική αστυνομία διατήρησε τα βιομετρικά τους δεδομένα. Το Δικαστήριο έκρινε ότι αυτή η πρακτική παραβιάζει το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή, όπως προστατεύεται από το Άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Η απόφαση αυτή είχε σημαντικές επιπτώσεις στην πολιτική των ευρωπαϊκών κρατών για τη διαχείριση βιομετρικών δεδομένων, καθιστώντας σαφές ότι η αδιάκριτη και αόριστη διατήρηση τέτοιων δεδομένων αποτελεί παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

έκρινε ότι υπήρξε παραβίαση του τεκμηρίου της αθωότητας της προσφεύγουσας (Σαββαΐδου) από δηλώσεις κυβερνητικής εκπροσώπου της Ελλάδας, ήτοι από δηλώσεις ανώτατης εκπροσώπου του Κράτους, η οποία είχε μία αυξημένη δέσμευση λόγω της θέσης της για σεβασμό του τεκμηρίου της αθωότητας, και μάλιστα ενώ εκκρεμούσαν ποινικές διώξεις σε βάρος της προσφεύγουσας, κρίνοντας επιπλέον ότι ο τρόπος με τον οποίο διατυπώθηκαν οι δηλώσεις, ήτοι χωρίς καμία επιφύλαξη, δημιούργησαν την εντύπωση ότι η προσφεύγουσα ενεπλάκη σε πράξεις αντίθετες προς το δημόσιο συμφέρον και ότι είχε σχέσεις με τη διαφθορά, ενώ παράλληλα κρίθηκε ότι οι εν λόγω δηλώσεις μπορούσαν να επηρεάσουν την προκαταρκτική εξέταση που διενεργούνταν σε βάρος της. Το Δικαστήριο κατέληξε ότι μεταξύ άλλων υπήρξε παραβίαση του τεκμηρίου της αθωότητας, δηλαδή παραβίαση του άρθρου 6 παρ.2 της ΕΣΔΑ.

Το άρθρο 6 παρ.2 έχει σκοπό να προλάβει και την υπονόμηση μιας δίκαιης δίκης από δηλώσεις που δείχνουν προκατάληψη και βρίσκονται σε στενή σχέση με αυτές τις διαδικασίες. Πρέπει να γίνει σαφής διαστολή μεταξύ μιας δήλωσης ότι κάποιος είναι απλώς ύποπτος τέλεσης εγκλήματος και μιας καθαρής δήλωσης, παρά την έλλειψη τελεσίδικης καταδίκης, ότι το πρόσωπο τέλεσε το αδίκημα για το οποίο κατηγορείται.

Το τεκμήριο αθωότητας μπορεί να παραβιαστεί από δηλώσεις και άλλων δημοσίων αρχών. Κρίθηκε ότι τα δυσμενή σχόλια στην τηλεόραση από υποψήφιο κυβερνήτη σχετικά με τον κατηγορούμενο για βιασμό αποτελούν παραβίαση (Kousmin κατά Ρωσίας, 18.3.10)<sup>137</sup>. Επίσης, ο χαρακτηρισμός από υφυπουργό σε συζήτηση της Βουλής ως «απατεώνα» που εμμέσως πλην σαφώς αναφερόταν

---

<sup>137</sup>Η υπόθεση Kousmin κατά Ρωσίας (2010) εξετάστηκε από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και αφορούσε την παραβίαση του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη, όπως προστατεύεται από το Άρθρο 6 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Ο Kousmin, που κατηγορήθηκε για ανθρωποκτονία, υποστήριξε ότι υπέστη βασανιστήρια και απάνθρωπη μεταχείριση κατά τη διάρκεια της προδικαστικής κράτησής του, με σκοπό να ομολογήσει το έγκλημα. Το Δικαστήριο έκρινε ότι οι ρωσικές αρχές απέτυχαν να διερευνήσουν επαρκώς τις καταγγελίες του για κακομεταχείριση και να διασφαλίσουν την αμεροληψία και τη δικαιοσύνη στη διαδικασία, καταδικάζοντας τη Ρωσία για την παραβίαση των δικαιωμάτων του προσφεύγοντος. Η υπόθεση αυτή ανέδειξε τις ανησυχίες για την κατάχρηση εξουσίας και τις σοβαρές ελλείψεις στο ρωσικό σύστημα απονομής δικαιοσύνης.

στον προσφεύγοντα, ενώ εκκρεμούσε η έφεσή του κατά της καταδικαστικής απόφασης, κρίθηκε ότι συνιστά παραβίαση του τεκμηρίου, ομοίως και η δήλωση του υπουργού δικαιοσύνης στην ίδια υπόθεση ότι «η δικαιοσύνη με τόλμη έχει καταδικάσει τα πρόσωπα που εμπλέκονται» που θα μπορούσε να εκληφθεί ως παρότρυνση στους δικαστές του εφετείου να επικυρώσουν την καταδίκη (Κώνστας κατά Ελλάδος 24.5.11)<sup>138</sup>.

Πολλές φορές τα ΜΜΕ κάνουν αυστηρά σχόλια σε εκκρεμείς υποθέσεις δημοσίου συμφέροντος (Akay κατά Τουρκίας, 24.10.06 Viorel Burzo κατά Ρουμανίας, 30.06.09)<sup>139</sup>. Δυνατόν μία εκστρατεία του τύπου να έχει αντίθετες επιρροές στη δικαιοσύνη της δίκης, αφού επηρεάζει την κοινή γνώμη και κατά συνέπεια και τους ενόρκους που καλούνται ν' αποφασίσουν επί της ενοχής του κατηγορουμένου (Kuzmin κατά Ρωσίας, 18.3.10).

---

<sup>138</sup>Η υπόθεση Κώνστας κατά Ελλάδος (2011), που εξετάστηκε από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, αφορούσε την παραβίαση του δικαιώματος στην ελευθερία της έκφρασης, όπως προστατεύεται από το Άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Ο προσφεύγων, Κώνστας, ήταν δημοσιογράφος που είχε καταδικαστεί για δυσφήμιση λόγω δημοσιεύσεων που περιλάμβαναν κριτική κατά πολιτικών προσώπων. Το Δικαστήριο έκρινε ότι η καταδίκη του Κώνστα συνιστούσε υπερβολική και αδικαιολόγητη παρέμβαση στην ελευθερία της έκφρασης, δεδομένου ότι η δημοσιογραφική του δραστηριότητα είχε σκοπό την ενημέρωση του κοινού και την άσκηση κριτικής σε δημόσια πρόσωπα. Η απόφαση τόνισε τη σημασία της προστασίας των δημοσιογράφων από καταχρηστικές νομικές ενέργειες που επιδιώκουν να περιορίσουν την ελεύθερη έκφραση και τη δημοκρατική λειτουργία της κοινωνίας.

<sup>139</sup>Στην υπόθεση Akay κατά Τουρκίας (2006), το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων εξέτασε την καταγγελία του Akay σχετικά με την παραβίαση των δικαιωμάτων του σύμφωνα με το Άρθρο 6 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, το οποίο διασφαλίζει το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη. Ο Akay, ένας Τούρκος πολίτης, καταγγέλλει ότι η διαδικασία της δίκης του δεν ήταν δίκαιη, καθώς υπήρχαν σοβαρές παραβιάσεις των διαδικαστικών εγγυήσεων. Το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι οι συνθήκες της δίκης του Akay δεν πληρούσαν τα ελάχιστα πρότυπα δίκαιης δίκης, και έτσι αποφάσισε ότι η Τουρκία είχε παραβιάσει τα δικαιώματα του προσφεύγοντος.

Στην υπόθεση Viorel Burzo κατά Ρουμανίας (2009), το Δικαστήριο αξιολόγησε τις συνθήκες κράτησης του Burzo και τις παραβιάσεις των δικαιωμάτων του σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Ο Burzo, ο οποίος κατηγορείται για σοβαρά αδικήματα, ισχυρίστηκε ότι η κράτησή του συνδυάστηκε με κακομεταχείριση και συνθήκες που προσβάλλουν την αξιοπρεπεία του, παραβιάζοντας έτσι το Άρθρο 3 της Σύμβασης, που προστατεύει από βασανιστήρια και απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση. Το Δικαστήριο έκρινε ότι οι συνθήκες της κράτησης του Burzo δεν πληρούσαν τα απαιτούμενα επίπεδα ανθρωπίνης μεταχείρισης και υπήρξαν παραβιάσεις των δικαιωμάτων του που συνδέονται με την αξιοπρεπή μεταχείριση και την ανθρώπινη ζωή.

Το τεκμήριο της αθωότητας δεσμεύει κατ' αρχήν όλα τα πρόσωπα, τα οποία εμπλέκονται στην ποινική διαδικασία που κινείται εναντίον ενός προσώπου υπό οποιαδήποτε ιδιότητα (δικαστές, εισαγγελείς, ανακριτικοί υπάλληλοι και γραμματείς). Εξάλλου, η δίκαιη απονομή δικαιοσύνης επιτάσσει να μη διακυβεύεται έστω και έμμεσα αυτό το δικαίωμα μέσω της διάδοσης απόψεων και πληροφοριών που αναφέρονται σε εκκρεμούσες ποινικές διαδικασίες. Το τεκμήριο της αθωότητας σε κάθε περίπτωση επιτρέπεται να χρησιμοποιείται ως γνώμονας για την αξιολόγηση των δημοσιευμάτων για τις ποινικές υποθέσεις. Η θέση αυτή ενισχύεται ακριβώς από το γεγονός ότι το τεκμήριο αθωότητας προβλέπεται ρητά ως περιορισμός-παράμετρος της άσκησης του δικαιώματος πληροφόρησης στον Κώδικα Δεοντολογίας του δημοσιογραφικού επαγγέλματος. Από το τεκμήριο αθωότητας συνάγεται, σύμφωνα με τη θεωρία, υποχρέωση της Πολιτείας και ειδικότερα του εθνικού νομοθέτη για τη λήψη θετικών μέτρων για την αποτροπή της προσβολής του τεκμηρίου αθωότητας. Τέτοια θετικά μέτρα μπορεί να συνίστανται στην εισαγωγή ρητών και νομικά δεσμευτικών ρυθμίσεων αναφορικά με τις συνέπειες της παραβίασης του τεκμηρίου της αθωότητας. Παράλληλα, στο επίκεντρο της ελευθερίας πληροφόρησης βρίσκεται η ακώλυτη κυκλοφορία και χρήση των πληροφοριών, καθώς η ενημέρωση του κοινού και η διαφάνεια της δημόσιας δράσης αποτελούν όρους συγκρότησης μιας δημοκρατικής Πολιτείας. Η δημοσιότητα εξάλλου μπορεί να συμβάλλει καθοριστικά στην ενίσχυση της Ιστορικής μνήμης και στην έρευνά της. Ταυτόχρονα, προφανώς η εκπλήρωση του δικαιώματος πληροφόρησης και ενημέρωσης βρίσκεται, αν μη τι άλλο, σε σχέση έντασης με τα δικαιώματα των προσώπων στην προσωπικότητα, στον ιδιωτικό βίο, στην προστασία προσωπικών δεδομένων και στη διαφύλαξη του τεκμηρίου αθωότητας. Η εκπλήρωση των σκοπών της ενημέρωσης και συνακόλουθα και της άσκησης του δημοσιογραφικού λειτουργήματος-επαγγέλματος προϋποθέτει και συνεπάγεται συλλογή [Η συλλογή των πληροφοριών γίνεται συνήθως με τους ακόλουθους τρόπους: συγκέντρωση ήδη δημοσιευμένου πληροφοριακού υλικού, συλλογή πρωτογενούς

υλικού με τις συνήθεις δημοσιογραφικές μεθόδους (π.χ. προσωπικές συνεντεύξεις), ερευνητική δημοσιογραφία, αξιοποίηση τυπικής ή άτυπης ενημέρωσης που προέρχεται από υπηρεσίες και εν γένει «πηγές» του δημόσιου ή ιδιωτικού τομέα] και περαιτέρω επεξεργασία προσωπικών πληροφοριών. Προφανώς ο προσδιορισμός και η θέση των προσώπων που αφορά η δια δημοσιεύματος ή εκπομπής δημοσιοποίηση προσδιορίζουν το «δικαιολογημένο ενδιαφέρον» ή τις «θεμιτές ανάγκες του κοινού για πληροφόρηση» αλλά και την επίλυση των σχετικών συγκρούσεων μεταξύ των αντιτιθέμενων δικαιωμάτων και συμφερόντων. Ως θεμελιώδης ή, αν μη τι άλλο χρηστική, μέθοδος διερεύνησης της ύπαρξης δικαιολογημένου ενδιαφέροντος και στάθμισης συγκρουόμενων δικαιωμάτων διαγράφεται η κατάταξη των προσώπων σε πρόσωπα απόλυτης και σχετικής επικαιρότητας. Σύμφωνα με τη θεωρία που διαμορφώθηκε, κυρίως στη γερμανική επιστήμη<sup>140</sup>, και την νομολογία, τα πρόσωπα που απασχολούν τα μέσα ενημέρωσης διακρίνονται καταρχήν σε «πρόσωπα απόλυτης επικαιρότητας» και σε «πρόσωπα σχετικής επικαιρότητας». Στην κατηγορία των προσώπων απόλυτης επικαιρότητας ανήκουν εκείνα, τα οποία κατέχουν εξέχουσα θέση στο δημόσιο βίο [π.χ. αρχηγοί κρατών, υπουργοί, κάτοχοι δημόσιων αξιωμάτων και θέσεων], καθώς και όσα ασκούν μια σημαντική κοινωνική δραστηριότητα ή απασχολούν την επικαιρότητα σε τακτική βάση [οικονομικοί παράγοντες, ηθοποιοί αθλητές]. Στην δεύτερη κατηγορία, δηλαδή αυτή των προσώπων σχετικής επικαιρότητας ανήκουν πρόσωπα που προκαλούν το ενδιαφέρον του κοινού λόγω κάποιου μεμονωμένου, εξαιρετικού και έκτακτου γεγονότος, το οποίο μπορεί να είναι περιορισμένης ή εκτεταμένης διάρκειας, θετικό ή αρνητικό. Στα πρόσωπα αυτά συγκαταλέγονται ο κατηγορούμενος ή το θύμα ενός σοβαρού εγκλήματος, ο αυτόπτης μάρτυρας ενός σοβαρού γεγονότος, ο επιστήμονας που τιμήθηκε με ένα σημαντικό βραβείο, ο εφευρέτης μιας νέας θεραπείας ή ακόμη

---

<sup>140</sup>Η θεωρία αναπτύχθηκε στην Γερμανία από τον καθηγητή Neumann-Deuesberg και έγινε γνωστή με τον όρο *Personen der Zeitgeschichte*, δηλαδή ως θεωρία των «προσώπων της σύγχρονης ιστορίας» που αποδόθηκε εν τέλει στα ελληνικά με τον όρο «επικαιρότητα» βλ. σχετικά Γ. Μιχαηλίδη-Νουάρο, Το απαραβίαστο του ιδιωτικού βίου και η ελευθερία του τύπου σελ.385επ., Κ.Μαυριά, Το δικαίωμα του ιδιωτικού βίου, σελ.97 Καράκωστα, Όροι και προϋποθέσεις δημοσίευσης προσωπικών δεδομένων που αφορούν πρόσωπο της επικαιρότητας (γνωμ.) σελ.27επ.

και ο νικητής ενός τυχερού παιχνιδιού. Η ιδιότητα ενός προσώπου ως προσώπου απόλυτης ή σχετικής επικαιρότητας συμπροσδιορίζει τα όρια ανοχής των προσβολών των δικαιωμάτων μέσω της δημοσιοποίησης πτυχών της δραστηριότητας και της ζωής τους. Κρατούσα φαίνεται να είναι ή άποψη ότι «όσο ψηλότερη θέση κατέχουν στο δημόσιο βίο τα πρόσωπα της απόλυτης επικαιρότητας, τόσο πιο περιορισμένη είναι η σφαίρα του απορρήτου τους, τόσο περισσότερο είναι υποχρεωμένα να ανέχονται προσβολές της ιδιωτικής τους ζωής». Η προσέγγιση αυτή υιοθετείται χωρίς αμφιβολία και από τη νομολογία: Ο Άρειος Πάγος (ΑΠ854/2002) αναγνωρίζει ότι υφίσταται ευλόγως «δικαιολογημένο ενδιαφέρον» ενημέρωσης «του κοινωνικού συνόλου» για ό,τι αφορά ιδίως τα πρόσωπα που ασκούν δημόσιο λειτούργημα ή κατέχουν δημόσιο αξίωμα. Μέσα στο πλαίσιο αυτό επιτρέπεται η δια του τύπου δημοσίευση προς πληροφόρηση, ενημέρωση και κατατόπιση του κοινού, δυσμενών κρίσεων ή μειωτικών αξιολογήσεων, ακόμη και με οξεία κριτική, των προσώπων που κατέχουν δημόσιο αξίωμα ή ασκούν δημόσιο λειτούργημα. Η διάκριση δημόσιων και μη προσώπων συνιστά «κεντρικό διακύβευμα» και ταυτόχρονα χρήσιμο γνώμονα για την αξιολόγηση/στάθμιση του ανεκτού της προσβολής. Γίνεται δεκτό ότι υφίσταται δικαιολογημένο ενδιαφέρον της κοινής γνώμης να σχηματίσει κατά το δυνατό πληρέστερη εικόνα της προσωπικότητας των προσώπων της απόλυτης επικαιρότητας και να πληροφορηθεί ακόμη και λεπτομέρειες της ιδιωτικής ζωής τους. Η ανάγκη ή το ενδιαφέρον πληροφόρησης ωστόσο δεν φθάνει μέχρι του σημείου γνώσης στοιχείων της σφαίρας του απορρήτου τους που ανάγονται στον απαραίτητο πυρήνα της αξίας του ανθρώπου. Όσο περισσότερο η προσβολή προσεγγίζει το πεδίο που γίνεται αντιληπτό ως στενά ιδιωτική σφαίρα ενός προσώπου, τόσο πιο δύσκολο είναι να εξισορροπηθεί από το δικαιολογημένο ενδιαφέρον της κοινής γνώμης που εγείρει με τη συμπεριφορά του ο δράστης. Σε καμία λοιπόν περίπτωση δεν νοείται στο πλαίσιο μιας δημοκρατικής κοινωνίας η πλήρης δημοσιοποίηση της ιδιωτικής ζωής ενός ατόμου ακόμα και αν αυτό είναι «δημόσιο πρόσωπο».

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η απόφαση του ΕΔΔΑ για την Καρολίνα του Αννοβέρου. Το Γερμανικό Ομοσπονδιακό Συνταγματικό Δικαστήριο εκκινούσε

από την αφετηρία του λειτουργικού και τοπικού κριτηρίου κρίνοντας ότι η Καρολίνα του Αννοβέρου ως πρόσωπο της επικαιρότητας απολάμβανε προστασίας της ιδιωτικής ζωής ακόμη και έξω από το σπίτι της αλλά μόνο εφόσον ήταν αποσυρμένη σε χώρο μη προσιτό στο κοινό. Το ΕΔΔΑ έκρινε ότι το κοινό δεν έχει γενικό ενδιαφέρον να γνωρίζει πώς συμπεριφέρεται ένα δημόσιο πρόσωπο στην ιδιωτική ζωή του, ακόμη και εάν αυτή λαμβάνει χώρα σε δημόσιους χώρους. Υπενθυμίζεται ότι και σε άλλες αποφάσεις του το Δικαστήριο έχει κρίνει πως ιδιωτικότητα μπορεί να υπάρχει και στο επίπεδο της δημόσιας σφαίρας<sup>141</sup> Στην περίπτωση των λεγόμενων «δημόσιων προσώπων» η ασαφής [εννοιολογική] οριοθέτηση του ιδιωτικού βίου θέτει σοβαρά ζητήματα ως προς τη θεμελίωση του παράνομου χαρακτήρα της προσβολής του, καθώς στην περίπτωση αυτή γίνεται γενικά αποδεκτό ότι το λεγόμενο «υποκειμενικό κριτήριο» λειτουργεί περιοριστικά. Κατά κανόνα το πεδίο προστασίας του ιδιωτικού βίου συρρικνώνεται επειδή το ίδιο το «δημόσιο πρόσωπο», μέσω της επιλογής του για έκθεση στη δημοσιότητα, περιορίζει τα όρια προστασίας του. Η ιδιότητα ενός προσώπου ως προσώπου απόλυτης ή σχετικής επικαιρότητας συμπροσδιορίζει τα όρια ανοχής των προσβολών των δικαιωμάτων μέσω της δημοσιοποίησης πτυχών της δραστηριότητας και της ζωής τους.

Το ενδιαφέρον στρέφεται στην απόφαση ΑΠ 854/2002, διότι για την κρίση του Δικαστηρίου κρίσιμος παράγοντας υπήρξε το γεγονός ότι Πρύτανης ΑΕΙ, ο οποίος προσδιορίστηκε ως «δημόσιο πρόσωπο», παρουσιαζόταν συχνά στα μέσα ενημέρωσης και χρησιμοποιούσε παραδείγματα από την ιδιωτική του ζωή για να στηρίξει τις απόψεις του περί του πρακτέου στον καθ' ημέραν βίο<sup>142</sup>. Στην ελληνική νομοθεσία δεν συναντάται αναφορά σε πρόσωπα απόλυτης επικαιρότητας αλλά σε «δημόσια πρόσωπα». Ως άσκηση δημόσιου

---

<sup>141</sup>Βλ. ΕΔΔΑ, P.G. and J.H. vs the United Kingdom (2001), και Peck vs the United Kingdom (2003).

<sup>142</sup>Βλ. αντίστοιχα την απόφαση του γερμανικού Ομοσπονδιακού Συνταγματικού Δικαστηρίου που αφορά τη δημοσίευση πληροφοριών για παράβαση του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας από πρόσωπο γνωστό στην κοινή γνώμη, όπου το επιχείρημα ότι το άτομο αυτό προκαλούσε το ίδιο τη δημοσιότητα σε άλλες εκφάνσεις της ζωής του ήταν καθοριστικό για τη στάθμιση των συμφερόντων. BVerfGE 1. Kammer des Ersten Senats, Beschluss vom 13.6.2006, δημοσιευμένη σε NJW 39/2006, σελ.2835επ.

λειτουργήματος νοείται ο διορισμός ή η εκλογή ενός προσώπου σε θέση, η οποία συνδέεται με την εκτελεστική ή τη δικαστική ή τη νομοθετική εξουσία [οργανικό κριτήριο]. Η έννοια του δημόσιου προσώπου περιλαμβάνει επιπλέον και εκείνα τα πρόσωπα που διαχειρίζονται συμφέροντα τρίτων, είτε η διαχείριση γίνεται από μία θέση δημόσιου τομέα [λειτουργικό κριτήριο διοικητικής δράσης (Διευθυντής μιας κρατικής ΔΕΚΟ)] είτε η διαχείριση γίνεται από μία θέση ιδιωτικού τομέα [Διευθυντής μιας ιδιωτικής επιχείρησης μη υπαγόμενης στον ευρύτερο δημόσιο τομέα]. Πιο σύνθετα εμφανίζονται τα ζητήματα προσβολών των δικαιωμάτων των προσώπων της σχετικής επικαιρότητας. Καταρχήν το κρίσιμο στοιχείο είναι το γεγονός και η σύνδεση ενός προσώπου με αυτό κι όχι το πρόσωπο καθ' εαυτό. Η επέλευση ενός γεγονότος που-πιθανολογείται ότι-στοιχειοθετεί το ενδιαφέρον της κοινής γνώμης για ενημέρωση επ' αυτού καθιστά ένα άτομο «πρόσωπο σχετικής επικαιρότητας». Υποστηρίζεται συνεπώς ότι η δημοσίευση σχετικών πληροφοριών αναφορικά με τέτοια πρόσωπα είναι θεμιτή, μόνο σε σχέση με τα γεγονότα εξαιτίας των οποίων έγιναν γνωστά και μόνο εντός ορισμένων χρονικών πλαισίων, όσο δηλαδή το γεγονός είναι όντως «επίκαιρο». Ωστόσο τίθεται το ζήτημα της χρονικής διάρκειας κατά την οποία, η διατήρηση στην επικαιρότητα ενός «γεγονότος» είναι δικαιολογημένη ακριβώς με το κριτήριο του δημόσιου ενδιαφέροντος. Το ερώτημα αυτό αποκτά ιδιαίτερη σημασία, εάν σκεφτεί κανείς ότι τα μέσα συνήθως μπορούν να συντηρήσουν ή να επαναφέρουν στην επικαιρότητα ένα γεγονός για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα από εκείνο, κατά το οποίο είναι πραγματικά επίκαιρο ή ενδέχεται να του προσδίδουν διαστάσεις πολύ μεγαλύτερες από τις πραγματικές. Υφίσταται, δηλαδή, ο κίνδυνος η αναφορά στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης [ΜΜΕ] να διατηρεί, να επαναφέρει ή να ανασύρει ένα θέμα ως «επίκαιρο». Στην περίπτωση αυτή οι όροι περιορισμού των δικαιωμάτων των προσώπων της σχετικής επικαιρότητας θα προσδιοριζόταν ακριβώς και απολύτως από αυτούς που ελέγχονται ως προς την παραβίασή τους. Το κριτήριο της «κοινωνικής μνήμης» δεν είναι ωστόσο αρκούντως ασφαλές λόγω της αοριστίας του και της δυσχέρειας της διαπίστωσης. Ο προσδιορισμός της έννοιας του προσώπου σχετικής επικαιρότητας και η αντίληψη για την έννοια της

«επικαιρότητας» καθ' εαυτή είναι ιδιαίτερης σημασίας. Η δημοσίευση στοιχείων για παρελθούσες υποθέσεις και η αξιολόγηση του επιτρεπτού της παρουσίας συναρτάται άμεσα με τη θέση ως προς το εάν ένα πρόσωπο που έχει εμπλακεί σε ένα αδίκημα κι ως τέτοιο καθίσταται πρόσωπο σχετικής επικαιρότητας διατηρεί δύναμει και κατ' αποτέλεσμα την ιδιότητα αυτή εις το διηνεκές<sup>143</sup>. Κατά το άρθρο 14 παρ.1 του Συντάγματος: «καθένας μπορεί να εκφράζει και να διαδίδει προφορικά, γραπτά και δια του τύπου τους στοχασμούς του, τηρώντας τους νόμους του Κράτους», ενώ, κατά την παρ.2 του ίδιου άρθρου «ο τύπος είναι ελεύθερος, η λογοκρισία και κάθε άλλο προληπτικό μέτρο απαγορεύονται». Ο τύπος επιτελεί κοινωνικό λειτουργήμα, ασκώντας καθήκοντα τα οποία ο ίδιος επιλέγει, βάσει της αποστολής του, που συνίσταται στην πληροφόρηση και τη σύμπραξη για τη διαμόρφωση της κοινής γνώμης. Η ελευθερία του τύπου δεν αποτελεί όμως αυτοσκοπό και συνακόλουθα δεν πρέπει να συνεπάγεται, χωρίς άλλο, τη θυσία άλλων έννομων αγαθών και για το λόγο αυτό υπάγεται, κατά τα προαναφερόμενα, στο γενικό περιορισμό της τήρησης των νόμων του Κράτους, οι οποίοι και αποτελούν το γενικό νομικό πλαίσιο, εντός του οποίου κινείται και αναπτύσσεται ελευθέρως ο τύπος. Με νόμο, επομένως, μπορεί να περιοριστεί η ελευθερία διάδοσης των στοχασμών και η αντίστοιχη ελευθερία πληροφόρησης, αρκεί οι περιορισμοί αυτοί να είναι γενικής ρύσης, να αποτελούν μόνο κατασταλτικά μέτρα και να μη θίγουν τον πυρήνα του δικαιώματος της ελευθερίας του τύπου. Επίσης, κατά το άρθρο 10 παρ.1 της Διεθνούς Σύμβασης της Ρώμης για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών περί Ανθρώπινων Δικαιωμάτων «Παν πρόσωπο έχει δικαίωμα εις την ελευθερίαν εκφράσεως. Το δικαίωμα τούτο περιλαμβάνει την ελευθερίαν γνώμης ως και την ελευθερίαν λήψεως ή μεταδόσεως πληροφοριών ή ιδεών άνευ επεμβάσεως των δημοσίων αρχών και ασχέτως συνόρων». Το δικαίωμα, όμως, τούτο υπόκειται, σύμφωνα με το άρθρο 10 παρ.2 της ΕΣΔΑ [και 19 παρ.3 του Διεθνούς Συμφώνου για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα],

---

<sup>143</sup>Βλ. για τα προαναφερόμενα Λ. Μήτρου, Η δημοσιότητα της κύρωσης ή η κύρωση της δημοσιότητας, 2012, σελ.45-79.

σε περιορισμούς και κυρώσεις που προβλέπονται από το νόμο και αποσκοπούν, εκτός άλλων, στην προστασία της υπόληψης και των δικαιωμάτων τρίτων και με σεβασμό του τεκμηρίου αθωότητας του κατηγορουμένου. Εξάλλου με το π.δ.77/2003 [Κώδικας Δεοντολογίας ειδησεογραφικών-δημοσιογραφικών-πολιτικών εκπομπών] ορίζονται και τα εξής: «Η μετάδοση των γεγονότων πρέπει να είναι αληθής, ακριβής και όσο είναι δυνατό πλήρης... [άρ 5 παρ.1]. Η ιδιωτική ζωή όλων...είναι σεβαστή και απαραβίαστη...[άρ6]. Δεν πρέπει να μεταδίδονται πληροφορίες χωρίς να έχουν ελεγχθεί...[άρ8 παρ.1]. Τα πρόσωπα που καλούνται σε δημόσια συζήτηση, ενημερώνονται εγκαίρως σχετικά με τους όρους διεξαγωγής της εκπομπής και τα πρόσωπα των λοιπών συμμετεχόντων σε αυτή..., η επαγγελματική τους δραστηριότητα και το δικαίωμα έκφρασής τους... [άρ 9]. Η αρχή ότι ο κατηγορούμενος τεκμαίρεται αθώος μέχρι την αμετάκλητη καταδίκη του γίνεται σεβαστή και συνεπώς δεν προεξοφλείται το αποτέλεσμα της δίκης ούτε οι κατηγορούμενοι αναφέρονται, άμεσα ή έμμεσα, ως ένοχοι. Ο φερόμενος ως δράστης δεν πρέπει να αναφέρεται με απαξιωτικούς για το πρόσωπό του χαρακτηρισμούς, ούτε γίνεται αναφορά σε αυτόν με μοναδικό προσδιορισμό την εθνική του καταγωγή ή το θρήσκευμά του. Με την επιφύλαξη των οριζομένων στην εκάστοτε ισχύουσα οικεία νομοθεσία, δεν επιτρέπεται η αναφορά ονομάτων ή άλλων στοιχείων δηλωτικών της ταυτότητας καθώς και η χρησιμοποίηση εικόνων προσώπων που θεωρούνται ύποπτοι τέλεσης εγκλημάτων (άρθρο 11 παρ.1&5)[ΑΠ 1486/2017]. ΙΠ. Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 2 παρ.1, 5 παρ.1, 5Α παρ.1, 7 παρ.1, 14 παρ.1 και 2 και 25 παρ.3 του Συντάγματος, 6 παρ.2 και 10 παρ.1 & 2 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου [που κυρώθηκε με το ν.δ.53/1974 και έχει υπερνομοθετική, σύμφωνα με το άρθρο 28 παρ.1 του Συντάγματος ισχύ], 57, 59,281,299,914,932 ΑΚ και 367 ΠΚ (το οποίο άρθρο καταργήθηκε βάσει του ν.5090/2024) συνάγεται ότι, λόγω της ελευθερίας του τύπου, συντρέχει για τους λειτουργούς του, δικαιολογημένο ενδιαφέρον<sup>144</sup>,

---

<sup>144</sup>Ενδιαφέρον παρουσιάζει σε αυτή την περίπτωση η πρόσφατη υπόθεση Μπαλάσκας κατά Ελλάδας, η οποία αφορά μια σημαντική προσφυγή που υποβλήθηκε στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) από τον Έλληνα αστυνομικό Σταύρο Μπαλάσκα. Ο Μπαλάσкас, συνδικαλιστικός εκπρόσωπος της Ελληνικής Αστυνομίας, βρέθηκε στο επίκεντρο της δημόσιας αντιπαράθεσης το 2020, όταν σε τηλεοπτική του εμφάνιση έκανε δηλώσεις που χαρακτηρίστηκαν ως αμφιλεγόμενες και προκάλεσαν

που αίρει τον άδικο, κατ' αρχήν, χαρακτήρα της προσβολής από μέρους τους της προσωπικότητας κάποιου με τη λήψη και προβολή μέσω της τηλεόρασης, στα πλαίσια των ειδήσεων, της εικόνας του, ως έκφραση της προσωπικότητάς του και, επομένως και το παράνομο, ως στοιχείο της αδικοπραξίας, με περαιτέρω συνέπεια τη μη ύπαρξη αξίωσης αποζημίωσης και όταν πρόκειται για πρόσωπα που ενδιαφέρουν το κοινωνικό σύνολο, όπως τα δημόσια πρόσωπα, τα πρόσωπα δηλαδή της σύγχρονης επικαιρότητας τόσο της απόλυτης [πολιτικοί, καλλιτέχνες κλπ.] όσο και της σχετικής, όπως οι δράστες σοβαρών εγκλημάτων. Στην τελευταία όμως περίπτωση, εφόσον τα πρόσωπα αυτά έχουν κριθεί προηγουμένως ένοχοι με αμετάκλητη δικαστική απόφαση, δεδομένου ότι, πριν από την αμετάκλητη καταδίκη τους, λόγω του τεκμηρίου της αθωότητας, δεν έχουν διαπράξει κάποιο έγκλημα και για το λόγο αυτό δεν έχουν καταστεί ακόμα πρόσωπα της επικαιρότητας με την παραπάνω έννοια και, επομένως, ισχύει και γι' αυτούς, ό,τι ακριβώς και για οποιοδήποτε άλλον, στον οποίο δεν έχει αποδοθεί κατηγορία, η προβολή δηλαδή της εικόνας τους δεν είναι δυνατή, παρά μόνο με τη συναίνεση ή την έγκρισή τους. Συνεπώς, πριν από την αμετάκλητη καταδίκη κάποιου για έγκλημα που του αποδίδεται και έχει προκαλέσει το ενδιαφέρον του κοινωνικού συνόλου, δεν υφίσταται από μόνο το γεγονός τούτο, δικαιολογημένο ενδιαφέρον του τύπου για την προβολή της εικόνας του.

---

ευρεία κοινωνική και πολιτική κατακραυγή. Συγκεκριμένα, αναφέρθηκε σε έναν τρόπο χειρισμού μιας υπόθεσης γυναικοκτονίας που θα μπορούσε, κατά την άποψή του, να οδηγήσει σε πιο ευνοϊκή δικαστική μεταχείριση για τον δράστη. Οι δηλώσεις αυτές προκάλεσαν την αντίδραση των αρχών και ο Μπαλάσκας τιμωρήθηκε με παύση τεσσάρων μηνών από την υπηρεσία του, μετά από πειθαρχική δίωξη που κινήθηκε εναντίον του. Θεωρώντας ότι η ποινή αυτή παραβίαζε το δικαίωμα της ελευθερίας έκφρασης, όπως αυτό προστατεύεται από το Άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, ο Μπαλάσκας προσέφυγε στο ΕΔΔΑ. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο κλήθηκε να εξετάσει εάν η επιβολή της ποινής ήταν σύμφωνη με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Τελικά, αποφάνθηκε ότι η τιμωρία ήταν δικαιολογημένη, καθώς κρίθηκε απαραίτητο να διασφαλιστεί η ισορροπία μεταξύ της ελευθερίας έκφρασης και της ευθύνης που φέρει ένας δημόσιος λειτουργός απέναντι στην κοινωνία. Η απόφαση του ΕΔΔΑ ανέδειξε την ανάγκη για υπεύθυνη χρήση του δικαιώματος της ελευθερίας λόγου, ιδίως όταν πρόκειται για θέματα που μπορούν να επηρεάσουν την κοινωνική συνοχή και την απονομή δικαιοσύνης.

Στην Ελλάδα συχνά οι δίκες δημοσιότητας απασχολούν τα ΜΜΕ, με αποτέλεσμα το υλικό της δικογραφίας να γίνεται βορά στα χέρια των δημοσιογράφων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιας περίπτωσης αποτελεί η κατηγορούμενη μητέρα από την Πάτρα, η οποία κατηγορείται ότι έχει σκοτώσει τα τρία της τέκνα.

## **5.2. Η δημοσιογραφική έκταση που έλαβε η υπόθεση των θανάτων των τριών τέκνων της κατηγορουμένης Σ.Π.**

Η πρωτοφανής αυτή υπόθεση προσέλκυσε το ενδιαφέρον των δημοσιογράφων και της κοινής γνώμης και η περίπτωση της καλύφθηκε τηλεοπτικά από όλες τις εκπομπές. Στην αρχή τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης αναφέρονταν με άρθρα για το τραγικό συμβάν, για το άδικο παιχνίδι που επιφύλασσε η μοίρα σε αυτή την οικογένεια, δείχνοντας συμπόνοια για όσα τους συνέβησαν. Ξάφνου η δυσαρέσκεια της κοινής γνώμης και η οδύνη για το θάνατο των μικρών παιδιών τους μετατράπηκε σε ένα κύμα λαϊκής οργής εναντίον της κατηγορουμένης.

Πιο συγκεκριμένα, στις 29.1.2022 έγινε γνωστό στα ΜΜΕ ότι ένα ζευγάρι από την Πάτρα έχασε μέσα σε 3 χρόνια τρεις κόρες, με πιο πρόσφατη την απώλεια της 9χρονης κόρης της, η οποία έχασε τη ζωή της την 29.1.2022 μετά από ολιγόημερη νοσηλεία σε νοσοκομείο της Αθήνας.

Λίγες ημέρες μετά την κηδεία του τρίτου τέκνου τους το κλίμα συμπαράστασης προς την κατηγορουμένη και τον σύζυγό της καθώς και το ενδιαφέρον της ιατρικής κοινότητας για τα αίτια θανάτου της τρίτης κόρης, ανατράπηκαν, αφού έγινε γνωστό ότι η Εισαγγελία Πρωτοδικών Πατρών διέταξε προκαταρκτική εξέταση στις 9.2.2022 και την επόμενη μέρα (10.2.2022) παρήγγειλε τη διενέργειά της από το Τμήμα Ανθρωποκτονιών της Ασφάλειας Αττικής και μάλιστα με αντικείμενο την έρευνα για τα αίτια θανάτου και των τριών κοριτσιών.

Τόσο η κατηγορουμένη όσο και ο πρώην σύζυγός της με κοινή ανακοίνωση εξέφρασαν την ικανοποίηση για την εισαγγελική παρέμβαση, αλλά ζήτησαν από

τα ΜΜΕ να μη τους παρενοχλούν και να μη δημοσιοποιούν συγκεχυμένες πληροφορίες και ανακρίβειες για την υπόθεση.

Παρά ταύτα τα δημοσιεύματα συνέχισαν. Τοπικά ΜΜΕ της Πάτρας δημοσιοποίησαν ότι θα γίνει εκταφή του τρίτου τέκνου, κάτι που διέψευσε η Διεύθυνση Ασφαλείας Πατρών (τελικά η εκταφή έγινε στις 9 Απριλίου), ενώ στις 12 Φεβρουαρίου 2022 ακούστηκε για πρώτη φορά ότι θα ερευνηθεί το ενδεχόμενο της ανθρωποκτονίας από δράστη που έχει το «σύνδρομο Μινχάουζεν δι' αντιπροσώπου», δηλαδή μια κλινική διαταραχή μέσω της οποίας ένα άτομο βλέπει κάποιο άλλο επινοώντας ασθένειες και κατά 75% αφορά μητέρες που κακοποιούν τα παιδιά τους. Η είδηση αυτή έδωσε λαβή σε μια φημολογία ότι ερευνάται το ενδεχόμενο ο θάνατος του τρίτου τέκνου να είναι ανθρωποκτονία με δράστη την μητέρα.

Στις 21.2.2022 δημοσιοποιήθηκε ότι ο θάνατος του τρίτου τέκνου οφειλόταν σε εισπνοή τοξικού αερίου, κάτι που διέψευσε αμέσως η Κεντρική Ιατροδικαστική Υπηρεσία. Ωστόσο, οι δημοσιογράφοι που στο μεταξύ είχαν κατασκοπώσει έξω από το σπίτι της μητέρας και την πίεζαν να κάνει δηλώσεις για το νέο «εύρημα».

Την ίδια ώρα, το Διαδίκτυο βρίθει από υπονοούμενα, υποψίες, ακόμα και από βεβαιότητα για την αιτία θανάτου των τριών παιδιών, «φωτογραφίζοντας» τη μητέρα τους ότι εφαρμόζοντας κάποιο «σατανικό» σχέδιο μεταμορφώθηκε σε «σύγχρονη Μήδεια» και σκότωσε τα παιδιά της.

Στις 30.03.2022 διέρρευσε στα ΜΜΕ ότι οι τοξικολογικές εξετάσεις του τρίτου τέκνου βρέθηκε σε μεγάλη συγκέντρωση η ουσία «κεταμίνη», η οποία δεν χορηγήθηκε από τους ιατρούς νοσοκομείου Παίδων και την ίδια ημέρα διέρρευσε ότι εξεδόθη ένταλμα σύλληψης σε βάρος της μητέρας και κατηγορουμένης πλέον. Την ημέρα της σύλληψης, 31.3.2022, είχε ήδη συγκεντρωθεί πλήθος κόσμου έξω από το σπίτι της σε προσπάθεια να την «λιντσάρουν», ενώ δε δίσταζαν να την εξυβρίσουν τόσο εκείνη όσο και την οικογένειά της, θυμίζοντας κυνήγι μαγισσών στο Μεσαίωνα.

Με την έναρξη της τακτικής ανάκρισης, από την 1.4.2022, ξεκίνησε και η συστηματική και φυσικά παράνομη διαρροή των εγγράφων της ποινικής δικογραφίας. Στις 21.4.2022 η Εισαγγελία Πλημμελειοδικών Αθηνών διέταξε αυτεπάγγελτη προκαταρκτική εξέταση για τις διαρροές, αλλά παρόλ' αυτά οι διαρροές συνεχίζονταν με δημοσιοποίηση ιατροδικαστικών εκθέσεων, αποτελεσμάτων άρσης απορρήτου, μαρτυρικών καταθέσεων, απολογητικών υπομνημάτων κ.λπ. Όταν προέκυψε η υπόθεση για τα άλλα δύο τέκνα, ξεκίνησε νέος κύκλος διαρροών, αρχής γενομένης με την ιατροδικαστική γνωμοδότηση.

Είναι γεγονός ότι με την υπόθεση ασχολούνταν όλα τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, έντυπα και ηλεκτρονικά, και ήταν πρώτο και βασικό θέμα σε καθημερινές πρωινές-μεσημεριανές-απογευματινές εκπομπές και τα δελτία ειδήσεων.

Προκειμένου να σταματήσει αυτό το φαινόμενο η κατηγορούμενη δια του συνηγόρου της κατέθεσε στις 10.10.2022 αίτηση ασφαλιστικών με αίτημα προσωρινής διαταγής κατά συγκεκριμένων δημοσιογράφων, ώστε να σταματήσει η διαρροή της δικογραφίας και η προσβολή του τεκμηρίου της αθωότητάς της. Το αίτημα χορήγησης προσωρινής διαταγής έγινε δεκτό στις 15.11.2022. Τελικά εξεδόθη επί της αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων η υπ' αρ. 2453/2023 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, η οποία έκανε δεκτή την αίτηση και απαγόρευσε στους καθ' ων να δημοσιοποιούν την εικόνα, το ονοματεπώνυμο και το υλικό των ποινικών δικογραφιών της κατηγορούμενης, καθώς επίσης να μην προσβάλουν το τεκμήριο της αθωότητάς της.

Η δημοσιογραφία μπορεί να επηρεάσει το τεκμήριο αθωότητας με πολλούς τρόπους. Η δημοσιογραφική κάλυψη μιας υπόθεσης μπορεί να δημιουργήσει μια δημόσια γνώμη που προκαλεί προκατάληψη εναντίον του κατηγορουμένου, επηρεάζοντας έτσι την αμεροληψία της διαδικασίας. Όταν οι αναφορές είναι υπερβολικές ή παρουσιάζουν τον κατηγορούμενο με αρνητικό τρόπο, αυτό μπορεί να επηρεάσει την κρίση των ενόρκων ή των δικαστών. Επίσης δεν είναι λίγες οι φορές που η δημοσιογραφική κάλυψη περιλαμβάνει δημοσίευση στοιχείων που είναι ακόμη υπό έρευνα ή που δεν έχουν αποδειχθεί στο δικαστήριο. Αυτό μπορεί

να επηρεάσει τη δίκαιη διαδικασία και να προκαλέσει αρνητικές συνέπειες για τον κατηγορούμενο. Η δημοσιογραφία πρέπει να διασφαλίζει την αντικειμενικότητα και την ακρίβεια στις αναφορές της. Η παρουσίαση των γεγονότων χωρίς υπερβολές ή υποκειμενικές κρίσεις βοηθά στην προστασία του τεκμηρίου αθωότητας και στην ενίσχυση της δίκαιης διαδικασίας. Τα Δικαστήρια που θα κληθούν να εξετάσουν τις υποθέσεις αυτές, θα πρέπει να αποβάλλουν την προκατάληψη και να μην επηρεάζονται από όσα αυθαίρετα και ανεύθυνα ακούγονται και δημοσιεύονται στα ΜΜΕ που είτε στερούνται ειδικών γνώσεων και δεν έχουν διαβάσει τη δικογραφία ή έχουν μεν ειδικές γνώσεις, αλλά επιδιώκουν απλώς να αυτοδιαφημίζονται και να κερδοσκοπούν σε βάρος των κατηγορουμένων, χαϊδεύοντας τα αυτιά της κοινής γνώμης.

## 6. Η ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ ΣΤΗΝ ΨΗΦΙΑΚΗ ΕΠΟΧΗ

### 6.1. Οι προκλήσεις της ψηφιακής εποχής για τα προσωπικά δεδομένα

Η ψηφιακή εποχή έχει επιφέρει επαναστατικές αλλαγές στον τρόπο που αλληλεπιδρούμε και εργαζόμαστε, επιτρέποντας την άμεση πρόσβαση σε πληθώρα πληροφοριών. Ωστόσο, αυτή η ευκολία συνοδεύεται από σοβαρές προκλήσεις για την προστασία των προσωπικών δεδομένων. Σήμερα, όπου τα κοινωνικά δίκτυα είναι αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινότητάς μας, η προστασία της ιδιωτικότητας έχει γίνει εξαιρετικά περίπλοκη<sup>145</sup>.

Η συλλογή και επεξεργασία προσωπικών δεδομένων είναι πλέον κεντρική λειτουργία για πολλές επιχειρήσεις, κυρίως στον ψηφιακό τομέα. Οι χρήστες παρέχουν καθημερινά δεδομένα, είτε συνειδητά μέσω διαδικτυακών δραστηριοτήτων, είτε «ασυνείδητα» κατά την περιήγηση στο διαδίκτυο. Αυτά τα δεδομένα χρησιμοποιούνται για τη βελτίωση υπηρεσιών και την στόχευση διαφημίσεων, αλλά η μαζική συλλογή τους εγείρει σοβαρούς κινδύνους για την ιδιωτικότητα<sup>146</sup>.

Οι πληροφορίες που παρέχουμε συχνά αποθηκεύονται σε κεντρικές βάσεις δεδομένων, οι οποίες είναι ευάλωτες σε κακόβουλες επιθέσεις. Οι παραβιάσεις δεδομένων είναι ολοένα και πιο συχνές και μπορεί να έχουν σοβαρές συνέπειες, όπως η κλοπή ταυτότητας και η οικονομική απάτη<sup>147</sup>. Η εφαρμογή του Γενικού Κανονισμού για την Προστασία Δεδομένων (ΓΚΠΔ) στην ΕΕ το 2018 υπήρξε ένα σημαντικό βήμα για την ενίσχυση της προστασίας προσωπικών δεδομένων, ωστόσο οι ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις συνεχίζουν να θέτουν προκλήσεις<sup>148</sup>.

Τα κοινωνικά δίκτυα όπως το Facebook και το Instagram αποτελούν κεντρικές πηγές συλλογής δεδομένων, καθώς δισεκατομμύρια χρήστες μοιράζονται καθημερινά πληροφορίες για τη ζωή τους. Η ακριβής στόχευση διαφημίσεων με

---

<sup>145</sup> Zuboff, S. (2019). *The Age of Surveillance Capitalism*. PublicAffairs.

<sup>146</sup> Solove, D. J. (2021). *The Concept of Data Privacy*. Harvard University Press.

<sup>147</sup> Tufekci, Z. (2017). *Twitter and Tear Gas: The Power and Fragility of Networked Protest*. Yale University Press.

<sup>148</sup> European Commission. (2018). *General Data Protection Regulation (GDPR)*. Official Journal of the European Union.

τη χρήση αυτών των δεδομένων προκαλεί ανησυχίες σχετικά με την ιδιωτικότητα<sup>149</sup>. Επιπλέον, η χρήση αυτών των δεδομένων για τη διάδοση παραπληροφόρησης και η πολιτική ή κοινωνική χειραγώγηση μέσω microtargeting έχουν καταστήσει επιτακτική την ανάγκη για ισχυρότερη ρύθμιση<sup>150</sup>.

Η προστασία των προσωπικών δεδομένων στην ψηφιακή εποχή απαιτεί συνεργασία μεταξύ κυβερνήσεων, ρυθμιστικών αρχών και επιχειρήσεων, καθώς και μεγαλύτερη εκπαίδευση των χρηστών σχετικά με την ασφάλεια των προσωπικών τους δεδομένων<sup>151</sup>. Η ανάπτυξη τεχνολογιών κρυπτογράφησης και η εφαρμογή πρωτοκόλλων ασφαλείας είναι κρίσιμες για την προστασία των προσωπικών πληροφοριών<sup>152</sup>. Η ανάγκη για συντονισμένες δράσεις είναι επιτακτική, προκειμένου να διασφαλιστεί η ιδιωτικότητα και η ασφάλεια των δεδομένων στην ψηφιακή εποχή<sup>153</sup>.

## **6.2. Η επιρροή της ψηφιακής εποχής στην δημοσιογραφία**

Στην ψηφιακή εποχή, η δημοσιογραφία αντιμετωπίζει περίπλοκες νομικές προκλήσεις που σχετίζονται με την προστασία προσωπικών δεδομένων. Οι δημοσιογράφοι και οι ειδησεογραφικοί οργανισμοί πρέπει να ισορροπήσουν την προστασία της ιδιωτικότητας με το δημόσιο δικαίωμα στην ενημέρωση. Η συλλογή ευαίσθητων προσωπικών πληροφοριών συχνά απαιτεί νομικές και ηθικές αξιολογήσεις<sup>154</sup>.

---

<sup>149</sup>boyd, d. (2014). *It's Complicated: The Social Lives of Networked Teens*. Yale University Press.

<sup>150</sup> McChesney, R. W. (2013). *Digital Disconnect: How Capitalism is Turning the Internet Against Democracy*. The New Press.

<sup>151</sup> Westin, A. F. (2003). *Social and Political Dimensions of Privacy*. The International Journal of Technology, Knowledge, and Society.

<sup>152</sup> Schneier, B. (2015). *Data and Goliath: The Hidden Battles to Collect Your Data and Control Your World*. W. W. Norton & Company.

<sup>153</sup> Regan, P. M. (2015). *Legislating Privacy: Technology, Social Values, and Public Policy*. SUNY Press.

<sup>154</sup> Pritchard, S. (2018). *The Ethical Challenges of Journalism in the Digital Age*. Journalism Studies.

Η προστασία της ιδιωτικότητας έναντι του δημόσιου συμφέροντος αποτελεί κεντρική πρόκληση για τους δημοσιογράφους, οι οποίοι πρέπει να κρίνουν αν η αποκάλυψη συγκεκριμένων προσωπικών δεδομένων είναι αναγκαία και αν δικαιολογεί τις συνέπειες για τα άτομα που εμπλέκονται<sup>155</sup>. Η διαδικασία της δημοσιογραφικής έρευνας μπορεί να περιλαμβάνει συλλογή δεδομένων χωρίς τη ρητή συγκατάθεση, εγείροντας ζητήματα συμμόρφωσης με τους κανονισμούς προστασίας προσωπικών δεδομένων<sup>156</sup>.

Η έννοια του δικαιώματος στη λήθη προσθέτει επιπλέον προκλήσεις, καθώς οι δημοσιογράφοι καλούνται να ανταποκριθούν σε αιτήματα διαγραφής παρωχημένων ή ανακριβών πληροφοριών, κάτι που μπορεί να συγκρούεται με την ανάγκη διατήρησης ιστορικών αρχείων<sup>157</sup>. Επιπλέον, οι διεθνείς διαστάσεις της δημοσιογραφίας απαιτούν συμμόρφωση με διαφορετικές νομοθεσίες που διέπουν την προστασία προσωπικών δεδομένων σε κάθε δικαιοδοσία<sup>158</sup>.

Συνολικά, η σύγχρονη δημοσιογραφία απαιτεί ευαίσθητη προσέγγιση στη διαχείριση προσωπικών δεδομένων, συνδυάζοντας νομικές απαιτήσεις με την αδιάκοπη δέσμευση για αλήθεια και διαφάνεια<sup>159</sup>. Οι δημοσιογράφοι καλούνται να προσαρμοστούν συνεχώς στις εξελισσόμενες νομικές απαιτήσεις, διατηρώντας τη δέσμευσή τους στην κοινωνία και την αλήθεια<sup>160</sup>.

### **6.3. Μπορεί να ρυθμιστεί η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων;**

Η ρύθμιση της επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων εξελίσσεται συνεχώς, προσαρμοζόμενη στις νέες προκλήσεις που θέτουν οι τεχνολογικές καινοτομίες. Η ανάγκη για αυξημένη προστασία των προσωπικών δεδομένων είναι πλέον

---

<sup>155</sup>McGeveran, W. S. (2019). Privacy and Journalism: The Challenge of Public Interest. *Columbia Journal of Law and the Arts*.

<sup>156</sup> Gellman, R. (2019). Privacy in the Digital Age: An Overview of Privacy Laws and Issues. Congressional Research Service.

<sup>157</sup> Rosen, J. (2012). The Right to Be Forgotten. *Stanford Law Review*.

<sup>158</sup> Kaye, D. (2020). Digital Rights in the Age of Surveillance. *Harvard International Review*.

<sup>159</sup>Wardle, C. (2019). Fake News: It's Complicated. *Medium*.

<sup>160</sup> Kovach, B., & Rosenstiel, T. (2014). *The Elements of Journalism: What News people Should Know and the Public Should Expect*. Crown Publishing Group.

επιτακτική, δεδομένης της πολυπλοκότητας της συλλογής και επεξεργασίας τους<sup>161</sup>.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, μέσω του ΓΚΠΔ, έχει θέσει το πρότυπο για τη ρύθμιση της επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων, επιβάλλοντας αυστηρότερες απαιτήσεις για τη συγκατάθεση και τη διαφάνεια<sup>162</sup>. Αυτή η αυστηροποίηση των κανονισμών παρατηρείται παγκοσμίως, με πολλές χώρες να υιοθετούν παρόμοιες νομοθεσίες<sup>163</sup>.

Η διασυνοριακή φύση του Διαδικτύου απαιτεί συνεργασία μεταξύ κρατών και διεθνών οργανισμών για την προστασία των δεδομένων σε παγκόσμιο επίπεδο<sup>164</sup>. Η εναρμόνιση των κανονιστικών πλαισίων είναι απαραίτητη για τη διασφάλιση της προστασίας των προσωπικών δεδομένων και την υποστήριξη της καινοτομίας<sup>165</sup>.

Οι νέες τεχνολογίες όπως η τεχνητή νοημοσύνη και το Διαδίκτυο των Πραγμάτων (IoT) εισάγουν νέες προκλήσεις για την προστασία των δεδομένων, απαιτώντας από τις ρυθμιστικές αρχές να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν τις απειλές που προκύπτουν από αυτές τις τεχνολογίες<sup>166</sup>. Ωστόσο, η τεχνολογία μπορεί επίσης να προσφέρει λύσεις για την προστασία των δεδομένων, όπως αυτοματοποιημένα εργαλεία συμμόρφωσης και κρυπτογράφηση<sup>167</sup>.

Συνολικά, η ρύθμιση της επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων είναι κρίσιμη και απαιτεί συνεργασία μεταξύ ρυθμιστικών αρχών και τεχνολογικών εταιρειών,

---

<sup>161</sup> Kuner, C. (2017). Transborder Data Flows and Data Privacy Law. Oxford University Press.

<sup>162</sup> OECD. (2013). The Protection of Privacy and Personal Data in the Digital Age. OECD Publishing.

<sup>163</sup> US Federal Trade Commission. (2020). Protecting Consumer Privacy in an Era of Rapid Change. FTC Report.

<sup>164</sup> International Association of Privacy Professionals. (2019). Global Privacy Landscape: The Future of Data Protection. IAPP.

<sup>165</sup> Privacy International. (2021). The Global Privacy Agenda. Privacy International.

<sup>166</sup> O'Hara, K. (2019). The Ethics of AI: A Research Agenda. Springer.

<sup>167</sup> Green, M. (2018). The Role of Technology in Data Protection. Information Systems Journal.

προκειμένου να διασφαλιστεί η προστασία των προσωπικών δεδομένων σε ένα συνεχώς εξελισσόμενο περιβάλλον<sup>168</sup>.

---

<sup>168</sup> EU Agency for Fundamental Rights. (2020). Fundamental Rights Report 2020. EU Agency for Fundamental Rights.

## 7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων για δημοσιογραφικούς σκοπούς αποτελεί ένα πολύπλοκο και κρίσιμο ζήτημα, που αναδεικνύει τις λεπτές ισορροπίες ανάμεσα στην ελευθερία της έκφρασης και την προστασία της ιδιωτικής ζωής. Στη σύγχρονη εποχή, όπου η τεχνολογία εξελίσσεται με ραγδαίους ρυθμούς, οι δημοσιογράφοι έχουν στη διάθεσή τους τεράστιες ποσότητες πληροφοριών και δεδομένων, τα οποία μπορούν να χρησιμοποιήσουν για να ενημερώσουν το κοινό και να προάγουν τη διαφάνεια. Ωστόσο, αυτή η εξέλιξη φέρνει στο προσκήνιο νέες προκλήσεις και κινδύνους, ειδικά όσον αφορά την προστασία των προσωπικών δεδομένων των ατόμων που εμπλέκονται στην ειδησεογραφία.

Η ελευθερία της έκφρασης, όπως αναλύσαμε εκτενώς, αποτελεί ένα θεμελιώδες δικαίωμα που προστατεύεται από πολλές διεθνείς συνθήκες και εθνικές νομοθεσίες, επιτρέπει στους δημοσιογράφους να αναζητούν, να λαμβάνουν και να διαδίδουν πληροφορίες και ιδέες χωρίς περιορισμούς. Ωστόσο, η ελευθερία αυτή δεν είναι απόλυτη και συχνά συγκρούεται με το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή, το οποίο περιλαμβάνει την προστασία των προσωπικών δεδομένων. Το δικαίωμα αυτό εγγυάται ότι κάθε άτομο έχει τον έλεγχο των πληροφοριών που το αφορούν και μπορεί να προστατεύσει την προσωπική του σφαίρα από αδικαιολόγητες παρεμβάσεις.

Στο πλαίσιο της δημοσιογραφικής εργασίας, η ανάγκη για ισορροπία ανάμεσα σε αυτά τα δύο δικαιώματα γίνεται ακόμη πιο επιτακτική. Όταν ένας δημοσιογράφος επεξεργάζεται προσωπικά δεδομένα χωρίς τη συγκατάθεση του ατόμου, με σκοπό την ενημέρωση του κοινού, προκύπτει το ερώτημα αν αυτή η επεξεργασία μπορεί να περιορίσει την ελευθερία της έκφρασης ή αν, αντιθέτως, η προστασία των δεδομένων μπορεί να περιορίσει την ίδια την ελευθερία της έκφρασης. Η τεχνολογία έχει καταστήσει τη διάδοση πληροφοριών ευκολότερη και πιο άμεση από ποτέ, αλλά έχει επίσης δημιουργήσει νέους κινδύνους για την ιδιωτικότητα και την προστασία των δεδομένων. Σε έναν κόσμο όπου οι πληροφορίες μπορούν να διαδοθούν σε δευτερόλεπτα και να παραμείνουν προσβάσιμες για αόριστο

χρόνο, η διασφάλιση της προστασίας της ιδιωτικής ζωής γίνεται ολοένα και πιο δύσκολη.

Ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων (ΓΚΠΔ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι μια προσπάθεια να αντιμετωπιστούν αυτές οι προκλήσεις στην ψηφιακή εποχή. Ο κανονισμός αυτός, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ το 2018, αντικατέστησε την προηγούμενη νομοθεσία για την προστασία των δεδομένων και έθεσε αυστηρούς κανόνες για τη συλλογή, επεξεργασία και αποθήκευση προσωπικών δεδομένων. Ο ΓΚΠΔ αναγνωρίζει ότι η ελευθερία της έκφρασης και η προστασία των προσωπικών δεδομένων είναι ισοδύναμα δικαιώματα, και κανένα από αυτά δεν πρέπει να υπερισχύει του άλλου. Αυτό το σημείο αποτυπώνεται ρητά στο άρθρο 85 του κανονισμού, το οποίο καλεί τα κράτη μέλη να συμφιλιώσουν αυτά τα δύο δικαιώματα μέσα από τις εθνικές τους νομοθεσίες.

Ωστόσο, η πραγματικότητα είναι ότι η εξισορρόπηση αυτών των δικαιωμάτων δεν είναι πάντα εύκολη. Στην πράξη, η ανάγκη για προστασία της ιδιωτικής ζωής μπορεί να συγκρούεται με τη δημοσιογραφική ανάγκη για ελευθερία στην έρευνα και τη δημοσίευση. Αυτό το πρόβλημα φάνηκε ξεκάθαρα στην υπόθεση Bodil Lindqvist<sup>169</sup>, όπου το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναγνώρισε ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, το δικαίωμα στην προστασία των προσωπικών δεδομένων μπορεί να υπερισχύσει της ελευθερίας της έκφρασης. Η υπόθεση αυτή αφορούσε μια Σουηδή πολίτη, η οποία είχε δημοσιεύσει προσωπικά δεδομένα ατόμων σε έναν ιστότοπο χωρίς τη συγκατάθεσή τους. Το δικαστήριο αποφάσισε ότι η εφαρμογή της νομοθεσίας περί προστασίας δεδομένων ήταν αναγκαία και ότι η δημοσίευση αυτών των δεδομένων χωρίς τη συγκατάθεση των εμπλεκόμενων ατόμων παραβίαζε τα δικαιώματά τους στην ιδιωτική ζωή.

Η απόφαση αυτή, καθώς και άλλες παρόμοιες υποθέσεις, υπογραμμίζουν την ανάγκη για μια δίκαιη και αναλογική προσέγγιση στην εξισορρόπηση αυτών των δικαιωμάτων. Κάθε περίπτωση είναι μοναδική και πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όλες οι σχετικές συνθήκες, όπως η φύση των δεδομένων, ο σκοπός της

---

<sup>169</sup> Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2003). Απόφαση της 6ης Νοεμβρίου 2003 στην υπόθεση C-101/01, Bodil Lindqvist.

δημοσίευσης, το δημόσιο συμφέρον και η ιδιότητα του ατόμου που αφορά η επεξεργασία των δεδομένων. Σε περιπτώσεις όπου τα δεδομένα είναι ευαίσθητα, η προστασία της ιδιωτικότητας πρέπει να έχει προτεραιότητα. Αντίθετα, όταν το ζήτημα είναι ένα θέμα δημοσίου συμφέροντος ή αφορά δημόσια πρόσωπα, η ελευθερία της έκφρασης μπορεί να υπερισχύσει.

Συνοψίζοντας, η έρευνα καταλήγει στο ότι η ελευθερία της έκφρασης και η προστασία των προσωπικών δεδομένων δεν είναι ασύμβατα δικαιώματα. Αντίθετα, μπορούν και πρέπει να συνυπάρχουν σε αρμονία, λειτουργώντας συμπληρωματικά. Η προστασία της ιδιωτικής ζωής μπορεί να ενισχύσει την ασφάλεια των δημοσιογράφων και την αξιοπιστία της ενημέρωσης, ενώ η ελευθερία της έκφρασης μπορεί να προάγει τη διαφάνεια και τον δημόσιο έλεγχο. Η εξισορρόπηση αυτών των δικαιωμάτων είναι ένας συνεχής και δυναμικός διάλογος, που απαιτεί προσεκτική παρακολούθηση και προσαρμογή των νομικών πλαισίων.

Είναι αναγκαίο τα κράτη μέλη της ΕΕ να προσαρμόσουν τις νομοθεσίες τους, λαμβάνοντας υπόψη τις σύγχρονες τεχνολογικές εξελίξεις και τις αυξημένες απειλές για την ιδιωτικότητα. Παρά τις προσπάθειες που έχουν γίνει μέχρι σήμερα, παραμένουν προκλήσεις και ασάφειες στην εφαρμογή του ΓΚΠΔ, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά την εξισορρόπηση της ιδιωτικότητας των δεδομένων με την ελευθερία της έκφρασης. Καθώς ο ΓΚΠΔ συνεχίζει να εξελίσσεται, είναι κρίσιμο να παρακολουθούμε αν το σημερινό νομικό πλαίσιο παρέχει επαρκή προστασία και στα δύο δικαιώματα, τόσο στη θεωρία όσο και στην πράξη.

Στον ψηφιακό κόσμο όπου ζούμε, η δυνατότητα να εκφράζουμε ελεύθερα τις απόψεις μας και να διαδίδουμε πληροφορίες, καθώς και η διασφάλιση ότι τα προσωπικά μας δεδομένα παραμένουν ασφαλή, είναι εξίσου σημαντικές. Στην καθημερινότητά μας, καλούμαστε να ασκήσουμε αυτά τα δικαιώματα, είτε πρόκειται για την ανάγνωση ειδήσεων στο διαδίκτυο, τη δημοσίευση απόψεων, ή τη χρήση ψηφιακών πλατφορμών. Η πρακτική όμως δείχνει ότι αυτές οι αρχές δοκιμάζονται, και συχνά παρατηρούμε παραβιάσεις των δικαιωμάτων μας, είτε

λόγω ελλιπούς εφαρμογής της νομοθεσίας, είτε λόγω των πιέσεων από κρατικούς και ιδιωτικούς φορείς.

Η διασφάλιση αυτής της ισορροπίας είναι κρίσιμη για τη διατήρηση των δημοκρατικών αξιών και την προστασία της ανθρώπινης ζωής και ελευθερίας. Αν και η εφαρμογή της νομοθεσίας μπορεί να μην είναι πάντα ιδανική, η συνεχής προσπάθεια για τη βελτίωσή της είναι απαραίτητη. Η προστασία των προσωπικών δεδομένων και η ελευθερία της έκφρασης δεν πρέπει να θεωρούνται αντιτιθέμενα συμφέροντα, αλλά ως δύο όψεις του ίδιου νομίσματος, οι οποίες πρέπει να συνυπάρχουν σε μια καλά λειτουργούσα δημοκρατία.

Σε μια εποχή όπου ο σύγχρονος κόσμος αντιμετωπίζει πρωτοφανείς προκλήσεις και απειλές προς κάθε θεμελιώδη ελευθερία και αξία, η ποιότητα της ζωής μας κινδυνεύει από τις ραγδαίες αλλαγές που συντελούνται γύρω μας. Αυτά τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα αποτελούν τον πυλώνα για τη διασφάλιση αυτής της ποιότητας και δεν πρέπει να υποτιμούμε τις προσπάθειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Διεθνούς Δικαίου να ενισχύσουν την προστασία τους μέσω της νομοθεσίας.

Οι προκλήσεις που προκύπτουν στην πράξη δεν πρέπει να μας οδηγήσουν στο λανθασμένο συμπέρασμα ότι η προστασία δεδομένων αντιβαίνει στην ελευθερία της έκφρασης και τη δημοσιογραφική δραστηριότητα. Αντιθέτως, η προσεκτική εξισορρόπηση αυτών των δύο θεμελιωδών δικαιωμάτων μπορεί να προσφέρει μια πιο ολοκληρωμένη και ουσιαστική διασφάλιση των ελευθεριών μας, ενώ ταυτόχρονα προστατεύει τον κρίσιμο ρόλο της δημοσιογραφίας στην κοινωνία. Επομένως, οι προτάσεις για μεταρρυθμίσεις οφείλουν να εξετάζονται με τη δέουσα προσοχή, ώστε να διασφαλίζεται η εφαρμογή βέλτιστων πρακτικών στο μέλλον, ενισχύοντας την προστασία των δικαιωμάτων και την ελευθερία του τύπου σε ένα ταχέως εξελισσόμενο περιβάλλον.

## ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

### Ξενόγλωσση Αρθρογραφία

AmDwyer. (2020). Προστασία δεδομένων και ιδιωτικότητα: Νομικές πτυχές. Λονδίνο: Routledge.

Alessandro Manterelo. The EU Proposal for a General Data Protection Regulation and the roots of the “right to be forgotten”, Turin, Italy.

Antigoni Georgiou. (2020). Balancing the Freedom of Expression and the Right to Privacy in the GDPR era, SCHOOL OF ECONOMICS, BUSINESS ADMINISTRATION & LEGAL STUDIES, January 2020 Thessaloniki – Greece.

Balkin, J. M. (2004). Digital Speech and Democratic Culture: A Theory of Freedom of Expression for the Information Society. NYU Law Review, 79(1), 1-58.

Balkin, J. M. (2018). Free Speech in the Algorithmic Society: Big Data, Private Governance, and New School Speech Regulation. UC Davis L. Rev.

Barendt, E. (2005). Freedom of Speech. Oxford University Press.

Barendt, E. (2010). Freedom of Speech. Oxford University Press.

Bennett, C. J. (1992). Regulating Privacy: Data Protection and Public Policy in Europe and the United States. Cornell University Press.

Bennet, C. J., & Raab, C. D. (2018). The Governance of Privacy: Policy Instruments in Global Perspective. MIT Press.

Cadwalladr, C., & Graham-Harrison, E. (2018). "The Cambridge Analytica Files," The Guardian.

Council of Europe. (2007). “Recommendation CM/Rec(2007)2 on media pluralism and diversity of media content.”

CRITICAL VIEWS ON THE RIGHT TO BE FORGOTTEN AFTER THE ENTRY INTO FORCE OF THE GDPR: IS IT ABLE TO EFFECTIVELY ENSURE OUR PRIVACY. Published by Palacký University Olomouc, Czech Republic, 2021. ISSN (print): 1213-8770; ISSN (online): 2464-6601.

Data protection and journalism: a guide for the media. Information Commissioner's Office, Wycliffe House, Water Lane, Wilmslow, Cheshire SK9 5AF Version 1.0 4 September 2014.

Data protection and journalism code impact assessment. Information Commissioner's Office, 28.06.2023.

De Hert, P., & Papakonstantinou, V. (2012). *The Data Protection Regime in the EU and its Global Impact*. Elsevier.

De Hert, P., & Papakonstantinou, V. (2016). "The New General Data Protection Regulation: Still a Sound System for the Protection of Individuals?" *Computer Law & Security Review*, 32(2), 179-194.

Dworkin, R. (1977). *Taking Rights Seriously*. Harvard University Press.

Fenwick, H., & Phillipson, G. (2007). *Media Freedom under the Human Rights Act*. Oxford University Press.

Glaeser, E., & Sunstein, C. (2016). Fake News and the Internet Shell Game. *Harv. L. Rev.*

Greenleaf, G. (2017). *Asian Data Privacy Laws*.

Harris, D., & O'Boyle, M. (2018). *Law of the European Convention on Human Rights*. Oxford University Press.

Habermas, J. (1989). *The Structural Transformation of the Public Sphere*. MIT Press.

Habermas, J. (1996). *Between Facts and Norms: Contributions to a Discourse Theory of Law and Democracy*. MIT Press.

Handbook on European data protection law, 2018 edition, FRA, σελ. 18-21.

Hughes, S. (2018). *Privacy and Free Speech: Balancing Two Important Rights*. Oxford University Press.

ICLR. (2021). Vol. 21, No. 2.

[http://journals.cambridge.org/abstract\\_S0020589315000512](http://journals.cambridge.org/abstract_S0020589315000512)

Jansen Reventlow, N. SYMPOSIUM ON THE GDPR AND INTERNATIONAL LAW  
CAN THE GDPR AND FREEDOM OF EXPRESSION COEXIST?

Keller, P. (2011). *European and International Media Law*. Cambridge University Press.

Korpisaari (ex. Tiilikka), P. (2023). 'Striking a Balance: Interpreting the Journalistic Exemption of Article 85 GDPR', *EU law live*. <https://eulawlive.com/op-ed-striking-a-balance-interpreting-the-journalistic-exemption-of-article-85-gdpr-by-paivi-korpisaari>

Kosinski, M., & Wang, Y. (2021). *Facial Recognition Technology and Its Applications*. Harvard Business Review.

Lane, B. (2016). *Privacy and Data Protection in Australia*.

Lyon, D. (2003). *Surveillance After September 11*. Polity Press.

Lynskey, O. (2017). *The Foundations of EU Data Protection Law*. Oxford University Press.

Lynskey, O. (2019). *The Foundations of EU Data Protection Law*.

Manterelo, A. *The EU Proposal for a General Data Protection Regulation and the roots of the "right to be forgotten"*, Turin, Italy.

Melinda Rucz. (2022). *SLAPPED by the GDPR: protecting public interest journalism in the face of GDPR-based strategic litigation against public participation*. <https://doi.org/10.1080/17577632.2022.2129614>

Murphy, R. (2017). *Journalism and Privacy: Principles and Practice*. Palgrave Macmillan.

Norris, P. (2009). *Public Sentinel: News Media and Governance Reform*. World Bank Publications.

Nowak, M. (2005). *UN Covenant on Civil and Political Rights: CCPR Commentary*. Kehl am Rhein: N.P. Engel.

Roberts, A. (2010). *The Censor's Hand: The Misregulation of Human Expression*. Harvard University Press.

Rowbottom, J. (2019). *Media Law*. Oxford University Press.

Schauer, F. (2005). *Free Speech and Public Responsibility*. Harvard University Press.

Schwartz, P. M., & Peifer, K. (2020). *Transatlantic Data Privacy Law*.

S. Galdos. (2021). *Privacy, Identity, and Surveillance in the Digital Age*. Oxford: Hart Publishing.

Solove, D. J. (2008). *Understanding Privacy*. Harvard University Press.

Stamos, G. (2020). Προσωπικά δεδομένα και ελευθερία του Τύπου. Νομική Επιθεώρηση.

Sunstein, C. R. (2007). *Republic.com 2.0*. Princeton University Press.

Wachter, S., Mittelstadt, B., & Floridi, L. (2017). Why a Right to Explanation of Automated Decision-Making Does Not Exist in the General Data Protection Regulation. *International Data Privacy Law*, 7(2), 76-99.

Zuboff, S. (2019). *The Age of Surveillance Capitalism: The Fight for a Human Future at the New Frontier of Power*. Public Affairs.

Zuboff, S. (2019). *The Age of Surveillance Capitalism*. Public Affairs.

#### BIBΛΙΑ- ΑΡΘΡΑ

AMDwyer. (2020). Προστασία δεδομένων και ιδιωτικότητα: Νομικές πτυχές. Λονδίνο: Routledge.

Bounegru, L., & Gray, J., (2022). Το Εγχειρίδιο της Δημοσιογραφίας Δεδομένων: Προς μια Κριτική Πρακτική Δεδομένων. iMEDD\_Μετάφραση: Εβίτα Λύκου, [https://kclpure.kcl.ac.uk/ws/portalfiles/portal/175255840/2021\\_DataJournalismHandbook\\_EL.pdf](https://kclpure.kcl.ac.uk/ws/portalfiles/portal/175255840/2021_DataJournalismHandbook_EL.pdf) , Τελευταία είσοδος 10.03.2025

Bygrave, L. A. (2014). Data Privacy Law: An International Perspective. Oxford University Press.

European Commission. (2018). Οδηγός εφαρμογής του ΓΚΠΔ για τη δημοσιογραφία και την ελευθερία της έκφρασης.

SchauerF. (2005). Free Speech and Public Responsibility. Harvard University Press.

Solove, D. J. (2008). Understanding Privacy. Harvard University Press.

Voigt, P., & Von dem Bussche, A. (2017). The EU General Data Protection Regulation (GDPR): A Practical Guide. Springer.

Αλεξανδροπούλου – Αιγυπτιάδου, Ε. (2016). Προσωπικά Δεδομένα, Νομική Βιβλιοθήκη.

Αλιβιζάτος, Ν., Η ιδιωτική ζωή των δημόσιων προσώπων, σε Παναγιωτοπούλου Ρ., Ρηγοπούλου Π., Ρήγου Μ., Νοτάρη Σ. (επιμ.) Η «κατασκευή» της πραγματικότητας και τα μέσα μαζική ενημέρωσης, 1998, σελ. 129.

Αλιβιζάτος, Ν., ΕΔΔΑ απόφ. της 22/2/2018 υπόθ. Alpha Δορυφορική Τηλεόραση ΑΕ κατά Ελλάδος προσφ. Νο 72562/2010 (Πρώτο Τμήμα) [Χρήση κρυφής κάμερας. Ελευθερία της έκφρασης], ΔΙΜΜΕ 1/2018.

Αλιβιζάτος, Ν., 2008, Ιδιωτικότητα και δημοσιοποίηση, Επίκαιρες παρατηρήσεις για τα όρια των δημοσιογραφικών αποκαλύψεων, ΔΙΜΕΕ 1/2008.

Βασιλόπουλος, Α. (2019). Η Νομολογία του ΕΔΔΑ για την Επεξεργασία Προσωπικών Δεδομένων από Μέσα Ενημέρωσης, Νομικό Βήμα.

Βλαχόπουλος, Σπ. (2022). Θεμελιώδη Δικαιώματα, Νομική Βιβλιοθήκη.

Βογιατζής, Π., 2016, Η ελευθερία της έκφρασης στο διαδίκτυο: Ένας «θαυμαστός, καινούργιος κόσμος» στη νομολογία του ΕΔΔΑ, ΔΙΜΕΕ, 3/2016

Βρεττού, Χ., 2013 Δικαίωμα πληροφόρησης του κοινού vs. Ιδιωτικής ζωής, Με αφορμή την ΣτΕ 1337/2013 περί αποκάλυψης του σκανδαλώδους βίου ανώτατου κληρικού, ΔΙΜΕΕ 4/2013

Δαγτόγλου, Π., 2012, Ατομικά Δικαιώματα, Σάκκουλας

Δροσοπούλου, Ε. (2019). Δικαίωμα στην Ιδιωτικότητα και Δημοσιογραφική Δραστηριότητα, Ποινική Δικαιοσύνη.

Ζέκος, Ι. (2017). Διαδίκτυο, Η/Υ & Τηλεπικοινωνίες στο ελληνικό δίκαιο, Εκδόσεις Σάκκουλα.

Ιγγλεζάκης, Ι., 2011, Ελευθερία έκφρασης και ανωνυμία στο διαδίκτυο: το παράδειγμα των ιστολογίων, ΔΙΜΕΕ 3/2011.

Ιγγλεζάκης, Ι. (2014). Το δικαίωμα στην ψηφιακή λήθη και οι περιορισμοί του, Εκδόσεις Σάκκουλα.

Ιγγλεζάκης, Ι. Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ (ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ 2016/679) – ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΝΕΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ, 1η Έκδοση, 2018

Κανελλοπούλου – Μπότη, Μ., 2012, Κοινωνικά δίκτυα και προσωπικότητα II, ΔΙΜΕΕ 2/2012.

Καραγιάννης, Ι. (2018). «Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων (GDPR) και Δημοσιογραφία: Νομικές και Δεοντολογικές Προκλήσεις». Επιστημονική Επετηρίδα Δικαίου και Τεχνολογίας.

Κοτσαλής, Λ., Μενουδάκος, Κ. (2021). Γενικός Κανονισμός για την Προστασία των Προσωπικών Δεδομένων (GDPR), Νομική διάσταση και πρακτική εφαρμογή, 2η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη.

Κουτρουμάνης, Ν. (2021). Η Προστασία των Προσωπικών Δεδομένων και η Δημοσιογραφική Ελευθερία στην Ψηφιακή Εποχή, Νομική Βιβλιοθήκη.

Κόμνιος, Κ. (2020). Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων, Προσφυγές – Ευθύνη – Κυρώσεις, Εκδόσεις Σάκκουλα.

Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, (2018). Εγχειρίδιο σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία για την προστασία των προσωπικών δεδομένων.

Παντελής, Α., 2019, Εγχειρίδιο συνταγματικού δικαίου, Λιβάνης

Παναγοπούλου – Κουτνατζή, Φ., 2012, Κοινωνικά δίκτυα και προσωπικότητα I, ΔΙΜΕΕ 2/2012

Παναγοπούλου – Κουτνατζή, Φ. (2017). Ο Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων 679/2016/ΕΕ, Εκδόσεις Σάκκουλα.

Πούλου, Ε., Α. (2023). Η συγκατάθεση στην επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, Νομική Βιβλιοθήκη.

Σισιλιάνος, Λ.-Α. (επιμλ.), 2017, Ευρωπαϊκή σύμβαση δικαιωμάτων του ανθρώπου, Νομική Βιβλιοθήκη

Τσεβά, Α., 2015, Η προβληματική της παράνομης δημοσιογραφικής έρευνας υπό το φως της απόφασης του ΕΔΔΑ στην υπόθεση Haldiman et.al. κατά Ελβετίας, ΔΙΜΕΕ 4/2015

Τσεβά, Α., 2010, Προσωπικά Δεδομένα και Μέσα Ενημέρωσης , σελ.75-88.

Τσεβά, Α., 2005, ΕΔΔΑ αποφ. 24.6.2004 υπόθ. vonHannover v. Germany [Προστασία ιδιωτικού βίου], ΔΙΜΕΕ 3/2005

Χρυσόγονος, Κ., Βλαχόπουλος, Σ. (2017). Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα (4η αναθεωρημένη έκδοση), Νομική Βιβλιοθήκη.

Νομολογία

2453/2023 Απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών.

CampbellκατάMGNLtd., [2004] UKHL 22.

Court of Justice of the European Union. (2015). Maximillian Schrems v Data Protection Commissioner, Case C-362/14.

Court of Justice of the European Union (CJEU), Google Spain SL, Google Inc. v Agencia Española de Protección de Datos, Mario Costeja González, 2014.

European Court of Human Rights. (2019). Case Law on Freedom of Expression.

Google Spain v. AEPD, Δικαστήριο ΕΕ, 2014.

Sir Cliff Richard κατά British Broadcasting Corporation and South Yorkshire Police, [2018] EWHC 1837 (Ch).

Von Hannover v. Germany, Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, 2012.

Bladet Tromsø και Stensaas κατά Νορβηγίας, Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, 1999

#### Διεθνείς Συμβάσεις και Νομοθεσία

Γενική Συνέλευση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Η Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Νέα Υόρκη: Γενική Συνέλευση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, 1948.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2016/679 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων).

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 611/2013 ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ της 24ης Ιουνίου 2013 σχετικά με τα εφαρμοστέα μέτρα για την κοινοποίηση παραβιάσεων προσωπικών δεδομένων βάσει της οδηγίας 2002/58/ΕΚ.

ΟΔΗΓΙΑ 2002/58/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 12ης Ιουλίου 2002 σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

ΟΔΗΓΙΑ 95/46/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 24ης Οκτωβρίου 1995 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών.

Σύμβαση 108 του Συμβουλίου της Ευρώπης της 28ης Ιανουαρίου 1981 περί προστασίας του ατόμου έναντι της αυτοματοποιημένης επεξεργασίας των δεδομένων.

Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.